

Primorski dnevnik

Posluma plačana v gotovini
Abb. postale I gruppo

Cena 500 lir

Leto XXXIX. Št. 7. (11.423)

TRST, nedelja, 9. januarja 1983

PRIMORSKI DNEVNİK je začel izhajati v Trstu 13. maja 1945, njegov predhodnik PARTIZANSKI DNEVNİK pa 28. novembra 1943 v vasi Zakriž nad Cerknim, razmnožen na ciklostil. Od 5. do 17. septembra 1944 se je tiskal v tiskarni »Doberdob« v Govcu pri Gorenji Trebuši, od 18. septembra 1944 do 1. maja 1945 v tiskarni »Slovenija« pod Vojškim pri Idriji, do 8. maja 1945 pa v osvobojenem Trstu, kjer je izšla zadnja številka. Bil je edini tiskani partizanski DNEVNİK v zasluženi Evropi.

Odpiranje dialoga?

Odnosi med Vzhodom in Zahodom ali konkretnije med sovjetskimi in ameriškimi blokom, so z začetkom leta stopili v novo obdobje? To vprašanje si zastavljajo vsi, ki se zavedajo, da je od teh odnosov v največji meri odvisen mir ali pa nadaljevanje napetosti z vedno bolj grozečo nevarnostjo jedrske vojne.

Povod za zastavljanje tega vprašanja je dalo nedavno zasedanje Varšavskega pakta v Pragi in cela vrsta predlogov, ki so prišli s tega zasedanja na naslov nasprotnega vojaškega zavezništva NATO za umirjenje mednarodnega položaja.

Dokument praeškega zasedanja obsega ni manj kot 28 strani bolj ali manj konkretnih predlogov, ki so sicer med seboj povezani, ki pa jih je vendarle mogoče osredotočiti na nekaj bistvenih točk. Najpomembnejši je uveljavitev predloga oziroma ponudba Varšavskega pakta paktu NATO za sporazum, s katerim bi se obe strani odločile uporabiti svoje jedrske katalistike. Prevelik optimizem ni nikoli na mestu, zlasti ne ob grozljivem dejstvu, da se za vojaške praeške izdaje mnogo več denarja, kot za odpravljanje lakote in splošne zalogostitve v velikem delu zemeljske oble. Toda kaj nam ostaja drugega, kot biti optimisti in ob enem aktivni člen v svetovnem gibanju za mir?

J. K.

zagotavlja uspeh njunega srečanja, zavečajo se, da bi neplodnost srečanja pomenila splošno poslabšanje mednarodnega položaja in novo razočaranje v upanju. Prav tako je zanimiva vest, da je po veljnik NATO pakta, ameriški general Rogers, predlagal, da bi se srečal s poveljnikom Varšavskega pakta, sovjetskim generalom Kulikovom. Gotovo ni brez političnega ozadja tudi najnovejša vest, da je eden od voditeljev nemške socialdemokratske stranke, Vogel, ki se je včeraj pogovarjal z ameriškim predsednikom Reaganom in zunanjim ministrom Schulzom, na poti v Moskvo, če že ne v vlogi posrednika, pa ni izključeno vsaj kot tolačak ameriških stališč do ponudbe Varšavskega pakta.

Je torej po vsem tem utemeljeno upanje, da se znova odpira dialog, ki bo zamenjal dosedanje nebrzdano oboroževalno teko in petiranje sveta na rob jedrske katastrofe? Prevelik optimizem ni nikoli na mestu, zlasti ne ob grozljivem dejstvu, da se za vojaške praeške izdaje mnogo več denarja, kot za odpravljanje lakote in splošne zalogostitve v velikem delu zemeljske oble. Toda kaj nam ostaja drugega, kot biti optimisti in ob enem aktivni člen v svetovnem gibanju za mir?

J. K.

POTRJEJENA ENOTNOST SINDIKALNE ZVEZE

Razčlenjene stavke proti ukrepi vlade

Vsedržavna stavka v industriji 18. t. m.
Kritična ocena gospodarske politike

RIM — V nasprotju z običajnimi skodoljenimi napovedmi nekaterih političnih sil in sredstev javnega obveščanja je sindikat ohranil in utrdil svojo enotnost tudi v teh težkih dneh hudih gospodarskih ukrepov vlade in množičnih protestnih manifestacij, ki so se na krajevni ravni sprožile spontano ali na pobudo sindikatov po vsej državi. Na včerajšnji seji tajništva CGIL - CISL - UIL s strokovnimi zvezami in delničnimi kadri so, po sicer živahni in dolgi razpravi, soglasno sprejeli enotna dokumenta tako glede ocene zadnjih vladnih ukrepov, kot glede sindikalne odgovora nanje.

Ta predvideva že v prvih dneh prihodnjega tedna dveurne stavke, razčlenjene po delalah, s skupščinami na delovnih mestih, na katerih bodo ocenili vladne ukrepe z izhodišč nepravilne sindikalne platforme in odločili tudi o nadaljnjih oblikah boja, ki jih bodo morali sindikati sprožiti na krajevni ravni z enotnimi skledi. Na sestanku so tudi potrdili celodnevno vsedržavno stavko v industriji 18. t. m. v podporo prizadevanjem sindikalne zveze za obnovo delovnih pogojev, ki bo potekala ravno v času, ko bo bržkone najhujša faza pogajanj s Confindustrijo in drugimi delodajalci združenji.

Pri oceni vladne gospodarske politike sindikat ugotavlja, da je sicer na njihov pritisk sprejela nekatere pozitivne ukrepe, toda njena protizdravna politika izpade v splošnem enakolična, neorganična in v nekaterih primerih krivična. Pozitivna ocena zadeva obveze glede korenite reforme davkov na dohodke, odprave nepravilnih opozitov in boja proti utajam, obdavečije zgradb ter zajevitve rasti tarif in nadzorovanih cen pod povprečjem 13 odstotkov. Sindikati tudi ugodno ocenjujejo umaknitve predloga o ukinjivni podpori za prvi dan bolezni ter pospešitev pogajanj za

Kako je Zahod reagiral na predloge iz Prage? Zanimivo je, da so z izjemo nekaterih apriorističnih odklonilnih stališč, češ saj gre samo za propagandno mitološko o-fenzivo novega sovjetskega šefa Andropova, vse dosedanje reakcije na Zahodu sicer predvide, da bodo sedanjim političnim razmerjem, predlogom Varšavskega pakta sicer očitali, da niso dovolj konkretni, nekateri tudi menijo, da ni v njih nič istovnega novega od tega, kar se vsebuje listina OZN in sklepna listina iz Helsinkov o evropski varnosti in sodelovanju, vsaj v zvezi s predlogom o sporazumu o obojestranski odpravi uporabi oborožene sile. Ni malo tudi glasov, ki odražajo nezaupevanje do Varšavskega pakta in njegove vladne sile Sovjetske zveze v zvezi s sovjetskimi vdomor v Afganistan in dogajanjem na Poljskem. Toda predvideva, da se v celoti povesčena 100-letnica ustanovitve Tržaškega Sokola, izredno pomembnega mejnika v naši telesnokulturni stvarnosti. Ta priloga naj bi bila torej skromen prispevek k poznavanju te pomembne športne organizacije, ki je pred sto leti zavrnila pot bodočemu razvoju našega športa.

Poleg številnih prispevkov je v prilogi tudi več slik, ki so živi dokumenti sokolske dejavnosti, in tudi znamke, ki so jo celo v ZDA posvetili sokolski organizaciji.

Naj omenimo še, da bo osrednja proslava ob 100-letnici ustanovitve Tržaškega Sokola v petek, 21. januarja v Kulturnem domu v Trstu.

PRED OSTRO KONFRONTACIJO MED VLADO IN OPOZICIJO?

Berlinguer podprl manifestacije in potrdil nasprotovanje ukrepi

Demokristjani grajajo neodločnost laikov, socialisti pa so osamljeni

RIM — Tudi včerajšnji politični dan je potekal v znamenju polemik v zvezi s petkovimi političnimi ukrepi, iz katerih izvira družbena razprava v zvezi z dekreti, ki jih je odobrili ministrski svet (naprej bodo razpravljali o tem, ali so sploh v skladu z ustavo) in pričakovali je, da ne bo šlo brez zaprek.

Med drugim se bosta sestali tudi vodstvi PSDI in PLI, to je strank, ki sta že izrazili pomisleke glede vladnih dekretov.

Na včerajšnjem mogočnem shodu v Ravenni, ki ga je organizirala KPI, je spregovoril tudi tajnik partije Berlinguer. Kljub dejstvu, da je zbral kar dvajset tisoč manifestantov, ki so Berlinguerju burno ploskali, še posebno, ko je dejal, ali je mar res mogoče zahtevati, naj delavci, brezposelnim mladim kar tih in marljivo, ali celo s čestitkami Fanfaniju, De Miti in Benvenutu, sprejmejo varčevalne ukrepe vlade. Tajnik KPI se je v Ravenni odločno postavil ob rami petkovih manifestantov, izkoristil pa je tudi priložnost za

odkrit napad na gospodarsko politiko vlade, za katero meni, da bo privedla do finančnega poloma. »Mi vselej in povsod podpiramo delavstvo, je poudaril Berlinguer, nekaterim demokratom pa je vseč samo takrat, ko protestirajo politični delavci.« Berlinguer je še dejal, da protest, ki izvira iz neukovitosti in ozkosti vladne politike, je zadobil sicer obliko, a ni nikoli presegel mej zakona in prav zato zahteva politični odgovor, ne pa povratek policije.

Med KPI in vlado zeva torej globok prepad, ki ni več samo politične narave. Demokristjani se še naprej razburjajo, kako je mogoče, da se delavstvo ne zaveda težkih prizadevanj vlade. Protest delavcev označujejo za »neuglašeno reakcijo, ki ne prinaša nobenih alternativnih predlogov«. Nekateri drugi predstavniki vlade, kot na primer liberalci Biondi, še naprej obtožujejo Berlinguerja, da »čuva množice na železnih postajah«, čujejo pa se tudi izjave, da gre za zaroto, ki jo je skovala KPI, da bi izrabila nezadovoljstvo ljudi in preskoki sindikatov.

To, da vladne stranke napadajo komuniste, pa še ne pomeni, da so si enotnega mnenja. V štirilastni koaliciji je namreč še mnogo trenj in odkritih protislovnosti. Socialisti tako polemizirajo bodisi s »ostrogostjo« krščanske demokracije, zavezence Confindustrie, kot tudi s »praksimskim« delavskim maksimalizmom partije. Progresivisti in reformistični javnostniki pa po njihovem mnenju predstavlja večino v državi, pa pozivajo k budnosti. Po drugi strani pa demokristjani napadajo laike, zlasti socialdemokrate in liberalce, češ da se navidezno zavzemajo za strogot v gospodarski politiki, a jim gre v resnici le za ohranjanje svojih specifičnih čehovskih koristi.

R. G.

Sodišče o neustavnosti razpusitve Bundestaga

BONN — Z razpusitvijo Bundestaga se v Zahodni Nemčiji začne novo obdobje predvolilne kampanje. Še prej pa bo moralo ustavno so-

odnovitev delovnih pogojev državnih osebja.

Mnogo več pa je v dokumentu negativnih ocen, zlasti glede pomanjkanja jasnih smernic za uravnoteženje davčnega priliva med dohodki delavcev in drugih slojev, uvedbo novih zdravstvenih samoprispevkov, brzdavanja tarif in cen ter pomanjkanja resne politike za zaposlovanje.

TRST — Jugoslovanske oblasti so izpustile ribiško ladjo »Stefano« iz Caorl pri Benetkah, ki so jo bili pred dnevi zalotili v jugoslovanski ozemljski vodah. Za komaj 15 kilogramov raznih rib, kolikor je znal plen italijanski ribičev, je moral lastnik ladje Luigi Valeri plačati 2 milijona in pol lir globe.

opozicija zahteva odstop Ghandijeve

NEW DELHI — Desničarska opozicija v Indiji je zahtevala odstop Indire Ghandi, potem ko je

njena stranka utrpela hud poraz na krajevni volitvah v Andhra Pradeshu in Karnatki. Opoziciji poudarjajo, da je Ghandijeva izgubila podporo celo v svojih tradicionalnih volilnih trdnjavah in da ji zato ne bo uspelo uveljaviti dinastičnega nasledstva, s tem, da bi preprečila merto premiera svojemu sinu Radhiju. Zahtev opozicije vladni glasniki niso komentirali, komunistična opozicija pa nasprotuje padcu vlade.

MADRID — Pripravljalnega srečanja za nedeljsko konferenco nevroznih držav, ki bo prihodnji teden v Managvi, se bo udeležila tudi delegacija španske vlade,

»Che lepol«, je vzklil Igor, ko je med novoletnimi počitnicami pri ljubljanskih prijateljih videl do stropa visoko božično drevesce. »Kako lepol!« sem ga popravil in si s tem zaslužil grajo hišnega gospodarja, češ, kaj vedno otroka uči, le pogled, kakšna je tvoja slovensčina, saj imaš vse vokale zgrešene. Še isti večer me je hišna gospodinja nekoliko ironično predstavila znanicu, ki je prišla na obisk, kot »tistega, ki piše nacionalistične članke v Primorskem«, in s tem še podkrepila moj že stari občutek, da zija med jugoslovanskimi Slovenci in tržaškimi Slovenci vzrel, ki je, čeprav bi jo radi zanimali. Na to drugačnost sem mislil, ko sem te dni bral knjigo »Tret - neka identiteta na meji«, ki sta jo pred kratkim izdala Angelo Ara in Claudio Magris. Očividno so tudi tržaški Italijani pogosto prisiljeni ugotovljati, da imajo vsake vokalne zgrešene, kljub temu, da jih od matičnega naroda ne loči nikakršna politična pregrada, in se morajo zaradi vaze, da izmerijo širino in globino te nič kaj prijetne žiljenjske danosti. Da sta

disče sklepati o prizivu nekega odvetnika, da je bila razpusitev parlamenta protiusustavna. V ZRN se zato zaskrbljeno sprašujejo, ali morda ne obstaja nevarnost, da bodo stranke zaman zapravljale denar, ki so ga namenile propagandi, če bo sodišče razveljavilo »konstruktivno nezaupnico«, s katero je kancler Kohl dosegel prekinitev zakonodaje.

RIM — Letalske vozovnice za mednarodne polete se bodo od jutri podražile za 5 odstotkov, kot je odločilo prometno ministrstvo že oktobra lani.

RIM — Kljub ugodnemu odzivu ministra Di Giesija na predvčerajšnjem srečanju glede zagotovitev prejemkov in usmerjena redčenja staležev so sindikati pristajalnikov sklenili oklicati, kot prilik na vlado, za 14. t.m. štiriuravstavo v vseh italijanskih lukah.

MEĐTEM KO SE BOJI V TRIPOLISU NADALJUJEJO

Džemajelov poziv Ronaldu Reaganu za umik vseh tujih čet iz Libanona

Premier Vazan se je v Damasku sestal z Asadom in drugimi sirskimi voditelji - Nova napetost zaradi sirskih protiletalskih raket »sam 5«

BEJRUT — Libanonski predsednik Amin Džemajel je v pismu ameriški predsedniku Reaganu poudaril, da lahko le ZDA s svojim vplivom dosežejo umik vseh tujih čet iz Libanona. Izraelci, libanonska pogajanja o umiku izraelških okupacijskih sil se niso namreč premaknili z mrtve točke in morebitni prihod ameriškega posredovalca Habiba na pogajanja bo le malo prispeval k pozitivni rešitvi, če ne bodo ZDA odločneje prisile na Izrael.

Medtem pa se z nezmanjšano ostrino nadaljujejo politični boji in topniški spopadi med proirakskimi suniti in proisraelskimi alaviti v severnolibanonskem pristaniškem mestu Tripolis. Včeraj je v Damasku odstopal libanonski premier Šafik al Vazan, ki se je že

Sovjetski veleposlanik v ZDA Anatolij Dobrinin pred vzhodom v ameriško znanje ministrstvo, kjer se je sestal z Lawrenceom Eagleburgerjem, namestnikom državnega tajnika za zunanje zadeve (Telefoto AP)

sestal s predsednikom Hafezom Asadom in z drugimi sirskimi voditelji. Vazan pa je v Damasku le s težavo rešil zaplet v Tripolisu. Sirja si po umiku iz Bejruta ne more sedaj privoščiti umika iz Tripolisa, zadnje svoje trdnjave na libanonskih tleh poleg doline reke Bekaa, saj bi umik pomenil s hudim notranjim zapletom. V takem položaju se boji nadaljevati. V tednu dni je bilo po zadnjih podatkih v Tripolisu ubitih že preko 100 ljudi, več sto je bilo ranjenih, brezdomcev pa je že več kot 25 tisoč.

Tripolis se postopoma spreminja v novi Bejrut, kjer civilno prebivalstvo preživlja svoj bivanjski vsakdan v kletih in zakloniščih. Zadnji predlog nekdanjega premiera in najvplivnejše osebnosti v Tripolisu Rašida Karama, da bi mesto razdelili na dve območji, eno pod nadzorstvom Sirije, drugo pa pod nadzorstvom libanonskih varnostnih sil, so vse voljsko se strani odbile. Sinoci so končno utihnili topovi. Ni še povsem jasno, ali je stopilo v veljavo premirje, ki naj bi ga končno mukom dosegli ali pa je topništvo utihnulo zaradi zmanjšane vidljivosti. Vsekakor pa so se v Tripolisu še pozno v noč razlegali strel iz avtomatskega orožja, kar postavlja v dvom premirje.

Ni manj zaskrbljujoče ni v dolini reke Bekaa. Izraelske vesti o novih lansiranih raketah za protiletalske rakete tipa »sam 5«, so potrdili tudi v Pentagonu. Tel Aviv skuša sedaj preprečiti svoje ameriške zaveznike, da nove sirske rakete baterije ne ogrožajo samo izraelske, temveč celo ameriške varnost. Nove rakete imajo baje preko 225 kilometrov dometa, da bi lahko ogrozile letala ameriškega sredozemskega brodograja. V Washingtonu pa so še najbolj zaskrbljeni, ker bodo Izraelci skoraj gotovo napadli baterije se preden bodo postale operativne, s tem

pa bi lahko zapletli nadaljnji potek pogajanj za umik vseh tujih čet iz Libanona.

Nevzdržne razmere v iranskih zaporih

RIM — Kot poroča Amnesty International so življenjske razmere v iranskih zaporih po Homeinijevi revoluciji postale nevzdržne. Številno jetnikov skoraj povsod pretega realne zmogljivosti zaporov. Mučenje je na dnevnem redu, večina jetnikov pa sploh ne ve, česa jih pravzaprav obtožujejo. Številne priče trdijo, da v Evinu, blizu Teherana, usmrtili vsak dan od 40 do 60 jetnikov.

Zelo pozitivno se je o ponudbi iz Prage izrazil tudi grški socialistični ministrski predsednik Andreas Papandreu, ki je med drugim dejal, da je predlog varšavskega pakta »pogumna ponudba atlantskim zaveznikom za začrtanje skupne poti, s katero bi zavrla oboroževalno tekmo in zaostritev odnosov med obema blokoma.«

Bivši zahodnonemški kancler Schmidt je ob svojem obisku v Mehiki izjavil, da je treba zadnje predloge varšavskega pakta proučiti in jih ni mogoče označiti le za »komunistično propagando«.

Stvari so tem bolj zapletene, ker

je o poveljniku pokrajine Cabanas, podpolkovniku Sigfridu Ochou Perezu, izredno težko dati kakršnokoli sodbo. Ochou Perez sodi namreč med latinskoameriške častnike, ki jih v ZDA izredno cenijo, zdaj pa se je uprl javiti, ki jo v bistvu vdrzuje pri življenju prav Washington. Ochou Perez je znan kot izjemno odločen in oster poveljnik v bojih proti upornikom, toda zdaj je zahteval, naj se konča kakršnokoli se-vernoameriško vmešavanje v salvadorske notranje zadeve. Znano je, da je velik osebni prijatelj številnih veleposelskih družin v tej državi, zdaj se pa govori, da je z uporniki sklenil cel nekaj »menaradnih dogovorov« (kar naj bi potrjeval tudi relativni mir v pokrajini Cabanas, kjer ima svo-sedež druga garnizija, ki ji poveljuje).

Podpolkovnik Ochou Perez sam vztrajno trdi, da njegova akcija ni državni udar, ampak samo protest proti obrambnemu ministru, hudo zadregu vlade pri vsem tem pa kaže dejstvo, da doslej še sploh ni reagirala na zahteve uporniškega podpolkovnika. Ker tudi ostale salvadorske garnizije niso doslej podvezle še nobenega koraka menjo opazovalci, da predstavlja upor Ochou Perezu gotovo začetek boja za oblast v armadi te države in to med skrajno desničarje ter nekoliko bolj umirjeni-mi elementi, da pa trenutno ni-hče ne poma ključa, ki bi odprl prava vrata tega hudega salva-dorskega zapleta.

PO UPORU PODPOLKOVNIKA OCHOE PEREZA

Stanje v Salvadoru še vedno zapleteno

Vse kaže, da sodi upor v okvir boja za oblast v armadi med skrajno desnico in nekoliko zmernejšimi elementi

SAN SALVADOR — Salvador-skim vojaškim in političnim in-stitucijam, ki so že itak močno pri-zadete zaradi štiri leta trajajoče krave državljanske vojne, zdaj grozi, da bodo zašle v kaos. Po uporu ene najpomembnejših gar-nizij na severu te srednjeameriške države trenutno niti niso mo-žeče predvideti, kako bo izšla iz njene doslej najhujše politične kri-ze.

JOŽE PIJRJEVEC

TRST: SENČNO LICE SIAMSKEGA DVOJČKA

»Che lepol«, je vzklil Igor, ko je med novoletnimi počitnicami pri ljubljanskih prijateljih videl do stropa visoko božično drevesce. »Kako lepol!« sem ga popravil in si s tem zaslužil grajo hišnega gospodarja, češ, kaj vedno otroka uči, le pogled, kakšna je tvoja slovensčina, saj imaš vse vokale zgrešene. Še isti večer me je hišna gospodinja nekoliko ironično predstavila znanicu, ki je prišla na obisk, kot »tistega, ki piše nacionalistične članke v Primorskem«, in s tem še podkrepila moj že stari občutek, da zija med jugoslovanskimi Slovenci in tržaškimi Slovenci vzrel, ki je, čeprav bi jo radi zanimali. Na to drugačnost sem mislil, ko sem te dni bral knjigo »Tret - neka identiteta na meji«, ki sta jo pred kratkim izdala Angelo Ara in Claudio Magris. Očividno so tudi tržaški Italijani pogosto prisiljeni ugotovljati, da imajo vsake vokalne zgrešene, kljub temu, da jih od matičnega naroda ne loči nikakršna politična pregrada, in se morajo zaradi vaze, da izmerijo širino in globino te nič kaj prijetne žiljenjske danosti. Da sta

avtorja odkrila enega od poglavitnih vzrokov tržaške drugačnosti v etnični strukturi mesta in glasno priznala, da obstaja poleg italijan-skega tudi slovenski Trst (o njegovi židovski komponenti tu ne bom govoril), se mi zdi vredno poudarka, ker gre vendarle za korak naprej od tradicionalne predstave našega me-sta, kakršno je pogosto gojila italijanska »euradna« inteligencija.

Trst, kakor ga doživljata Ara in Magris, je razklan v etnično in kulturno dvojnost, ki je ni mogoče premostiti, je podoben siamski-mu dvojčkomu, ki sta površ in sprta med seboj. Avtorja poskušata razčleniti, izhajajoč iz zgodovine, vzroke tega spora in prikazati predvsem, kako se odraža v zrcalu književ-nosti, ki najbolj verno priča o miselnem in duševnem podčutju ne samo posameznika, temveč tudi družbe, v kateri umetnik živi. Zanimiva zastavitev analize, ki se vendarle povsem ne posreči, predvsem zato, ker av-torja ne znata pravilno in izčrpano začrtati dševnega profila enega od obeh protagonistov tržaške drame, Medtem ko se namreč

povsem zavedata italijanske meščanske pre-sistosti, ne razumeta, v kolikšni meri smo Slo-venci že sto let na teh tleh žejni in lačni pravice, in zato tudi ne zmoreta v pravilni luči osvetliti naše politične in kulturne pro-blematike. Vse prerada se poleg tega izgu-bljata v labirint meščanske krize vrednot, ki jo posebno Magris s svojim kajkovskim smi-slom za miselne skrivainice z užitekno za-vozljava in razstavlja, in pri tem seveda ni-mata ne časa ne volje ne moči, da bi se poglobila v naš proletarski zagon po samo-ohrambi in uveljavitvi. In tako ostane njun »Trst« kot Michelangelov ujetnik, saj je ves slovenski del njegovega osebnosti komaj na-kazan v brezoblični gmoti, iz katere se izvi-ja. Edini slovenski pisatelj, ki v tej knjigi ni deležen samo površne omembe, je Alojz Rebula, in še njega sta avtorja prekrstila v Alojza. Kajti, kako naj prosvetljen italijan-ski intelektualce odreče Slovincu njegovo-strešico?

VČERAJ V DVORANI ACI PRI MONTEBELU

TRŽAŠKI SOCIALISTI PROSLAVILI DEVETDESETLETNICO NASTANKA PSI

Na slovesnosti so govorili A. Pittoni, v slovenščini Branko Pahor, prof. A. Agnelli in minister Fortuna

V dvorani Avtomobilskega kluba pri Montebelu je bila včeraj popoldne slovesnost, s katero so tržaški socialisti — Italijani in Slovenci — počastili devetdesetletnico nastanka Italijanske socialistične stranke. Slovesnosti so se udeležili tudi številni predstavniki krajevnih uprav, med njimi tudi tržaški župan Cecovini, političnih strank ter sindikalnih in drugih organizacij. Navzoč je bil tudi deželni tajnik PSI Bravo, medtem ko je podpredsednik deželnega odbora De Carli poslal pozdravno brzojavko.

Prisotne je pozdravil pokrajinski tajnik stranke Pittoni, ki je v krajšem nagovoru opozoril na vlogo, ki so jo socialisti imeli v posameznih fazah socialnega napredka v državi. Poudaril je sožitje med Italijani in Slovenci, za katero se je stranka vedno zavzemala na Tržaškem ter omenil nekatere zglede osebnosti v tržaškem socialističnem gibanju, kot so bili Ucker, Oliva, V. Pittoni in Puecher.

Govornik je nato prešel na politično-gospodarski položaj na Tržaškem ter poudaril, da terja sedanji trenutek nov politični okvir z organskimi večinami, ki naj obsegajo tudi KD. To je potrebno zaradi gospodarske krize, zaradi odnosov z državo in zaradi novih pobud v zvezi z zakonom 828 in novim finančnim zakonoma o ratifikaciji osimskih sporazumov. LpT mora pa zreducirati svoje zahteve in se odpovedati temu, da bi potiskala v ospredje pogoje, ki so za druge nesprejemljivi, KD pa naj se odpove vsaki revanšistični nameri. Socialisti se zavzemajo za sodelovanje z vsemi silami — je še dejal Pittoni — in to tudi s KPI, s katero pa ostaja odprt problem Mijl.

Nato je v slovenščini spregovoril podtajnik federacije in predstavnik slovenske komponente PSI Branko Pahor, ki je prisotnim predložil delež slovenskih članov stranke pri reševanju političnih in drugih problemov in pri utrjevanju pravic slovenske narodnostne skupnosti.

Občinski odbornik in docent na tržaški univerzi prof. Agnelli je nato podal historiat PSI od njenega nastanka kot »Stranke italijanskih delavcev« 15. avgusta 1892 do današnjih dni. Pri tem je med drugim poudaril uspehe, ki jih je stranka dosegla na področju socialnega napredka (prvi »socialni« zakon pri Giotitjem, osemurni delavnik, splošna volilna pravica, dolgoletni simbol antifasizma posebej v Matoteitju), hkrati pa tudi negativne izkušnje, kakršne so bile neenotnosti.

NA SESTANKU S SINDIKALNIMI PREDSTAVNIKI CGIL, CISL, UIL

Upravitelj družbe Total Laporte zagotovil povečanje proizvodnje v čistilnici Aquila

Proizvodnjo naj bi povečali od sedanjih 1,8 milijona ton naftnih derivatov na 3 milijone ton

Družba Total bo v prihodnje povečala proizvodnjo v železniški čistilnici Aquila od sedanjih 1,8 milijona ton naftnih derivatov letno na 3 milijone ton. To je sindikalni predstavnik CGIL, CISL, UIL zagotovil predsedniku Aquile in delegirani upravitelji družbe Total Jean Pierre Laporte na srečanju, na katerem je tudi izjavil, da bo železniška čistilnica še v naprej nadaljevala s svojo proizvodnjo, delavci, zaposleni v čistilnici, pa bodo ohranili svoja delovna mesta.

Kot smo že poročali, so sindikalni predstavniki ocenili zagotovila kot zmerzo pozitivna, po teh zagotovilih pričakujejo, da bo družba Total res omogočila povečanje proizvodnje v obratu, to pa bo seveda mogoče samo z novimi naložbami in s posodobitvijo tehničnih proizvodnih naprav. Laporte je sindikaliste seznanil tudi z dejstvom, da bo družba pripravila načrt za optimalno izkoriščenje čistilnice, po izpolnitvi lastnega finančnega položaja pa bo vzela pomembno v poštev načrt o uporabi nekaterih naprav za preosnovno, ki naj bi jih uporabljali v bodoče v čistilnici. Ta načrt naj bi bil nared prihodnje leto. Na vsedržavnih ravni naj bi ga prvič ocenili čez šest mesecev, še pred tem pa naj bi prišlo v Trstu do nekaterih informativnih srečanj med vodstvom podjetja in delavstvom.

Sindikalni predstavniki ob vseh teh zagotovilih menijo, da bi se morala o vseh teh vprašanjih v prvi vrsti izreči deželna uprava s privarovalnega delnega energetskega načrta. Čistilnica Aquila je edini obrat te vrste v vsej deželi, zato bi moral dobiti v sklopu deželnega energetskega načrta tudi primerno mesto. Prihodnji mesec bo pripravila deželna vlada za sedanjega o energetskih vprašanjih v Furlaniji - Julijski krajini, in prav na to srečanje čakajo sindikati, da bi zastavili deželne svoje upravičene zahteve.

Kriza čistilnice Aquila ima že bogato zgodovino. Prvič se je začelo o njej govoriti januarja 1980, ko je družba Total prikrajšala obrat za 20 milijard investicij; leto kasneje je bil že govor o

Med včerajšnjo proslavo 90-letnice PSI

v stranki, razna izstopanja, nespoštnost, da bi preprečili vstop Italije v 1. svetovno vojno, nejasnost programov po vojni, nespodbudni rezultati leve sredine in podobno. Govornik je še posebej razčlenil zgodovinski razvoj socialističnega gibanja na Tržaškem od prve »Dejavne konference« 1888 dalje.

Zadnji je nastopil minister za civilno zaščito Loris Fortuna, ki se je zadržal predvsem ob današnjih gospodarskih problemih v Italiji in naglasil, da je treba napeti vse sile, da se predvsem drastično zmanjša javni deficit, ki se nevarno bliža že ogromni vsoti 100.000 milijard lir. Iz te krize ni druge rešitve — je dejal govornik — kakor da se vsi brez izjeme prepričamo, da so napovedane davčne in socialne žrtve neizbežne. Kdor razglašča drugačna stališča, zavestno zavaja množice. Katere socialne žrtve so upravičene, naj odloči parlament, vlada pa ima nalogo, da moralizira strukture, ki niso v skladu z gospodarskim, socialnim in demokratičnim napredkom družbe, in to je problem, s katerim se mora soočiti sedanja vladna koalicija. Minister Fortuna se je na koncu dotaknil tudi političnega položaja na Tržaškem in tudi sam poudaril potrebo po ugotovitvi stabilnosti izvoljenih teles in po sestavi resnih razvojnih programov.

Slovesnost se je zaključila s podelitvijo dveh plaket in 24 kolajz za dolgoletno delovanje v vrstah PSI in za privrženost socialističnim idealom. Plaketi sta prejela pred kratkim preminuli sindikalist S. Giacchetti in G. Benini, med nagradami s spominsko kolajno pa so tudi B. Petronio, A. Gerli, B. Pahor ter B. in A. Pittoni.

MED VČERAJŠNJO TISKOVNO KONFERENCO

Ostre kritike sindikata uslužbencev tržaške občine na račun občinske uprave

Predstavniki sindikata CGIL in UIL obsodili hude zamude pri uresničevanju delovne pogodbe

Dolgotrajni boji, ki ga vodijo uslužbeni tržaške občine za uveljavitev in uresničitev svojih upravičenih zahtev, razkriva v vse svetlejši luči hude pomanjkljivosti sedanje občinske uprave. Kratak obračun vseh dosedanjih odnosov med sindikati občinskega osebja in upravo, ki so ga naredili sindikalni predstavniki CGIL in UIL na včerajšnji tiskovni konferenci v novinarskem krožku, je v končni oceni dokazal, da so bili vsi dosedajšnji poskusi za doseganje pravic popolnoma zaman. Vprašanja ostajajo na stečaj odprta, upravitelji pa iščejo razne izgovore.

Problemi so obče znani. Občinski uslužbeni zahtevajo v prvi vrsti izpolnjevanje delovne pogodbe, ki je zapadla že konec decembra predlanskim. Osnovne zahteve so uveljaviti med uslužbenecem in izplačilo dosedanjih plačil, nadalje razširiti premične meze na tiste uslužbence, ki so ostali brez nje in uveljaviti vprašanja oblačil občinskim uslužbencem. V podporo teh zahtev je občinsko osebje nekaterekrat stavkalo. Konec oktobra so pogajanja privedla do prvega sporazuma z

Odobrena obračun in proračun KPI

V sredo sta se sestala federalni komite in federalna nadzorna komisija tržaške federacije KPI, ki sta obravnavali poročilo stranknega upravnika Morgutti o obračunu za leto 1982, proračunu za leto 1983 (oba dokumenta sta bila nato soglasno odobrena) ter o poteku lanskih kampanj za včlanjevanje in v podporo tisku. Oba organizma sta pozvala vse člane, naj se angažirajo za samofinansiranje stranke kot predpogoji tudi za politično avtonomijo.

V torek, 25. januarja celodnevna vsedržavna stavka šolnikov

Šolski sindikat CGIL, CISL, UIL je včeraj oklical celodnevno vsedržavno stavko šolnikov za torek, 25. januarja. Šolski sindikat hoče na ta način protestirati proti hudim gospodarskim vladnim ukrepi, ki izredno prizadejajo prav šolnike, nadalje zahtevajo takojšen začetek pogajanj za obnovo delovne pogodbe, izplačilo medzuplenom in preklic odločbe o obveznosti nadurnega dela.

Strindbergov «Smrtni ples»: klasično delo ki se globoko zareže v sodobno življenje

Delo režira zagrebški režiser Georgij Paro - Premiera bo v tržaškem Kulturnem domu

V petek, 14. januarja bo Slovensko stalno gledališče duignilo zastor nad novo premiero v sezoni 1982/83 in uprizorilo delo znamenitega švedskega pisatelja Augusta Strindberga «Smrtni ples».

Po slovenski noviteti «Mutasti bratje» si bomo lahko torej ogledali dramo iz svetovne klasike. Izraz «klasika» uporabljamo, ker je brez dvoma Strindberg eden izmed priznanih mejnikov moderne dramatik in ne bi mogel izpusti iz nobe-nega gledališkega zgodovinskega obzora. Ob tem pa je treba poudariti, da ostaja prelomna Strindbergova moč žive, saj pisatelj v marsičem odgovarja sodobnim nemirom in kriznim gledalcem občuti, da je Strindbergova dramatika oter, na katerem se premikajo figure in se odkrivajo vzroki, ki so povsem sodobna.

August Strindberg je živel na prelomu stoletja (1849 - 1912), njegovo

delo pa je ostro usmerjeno v naše stoletje in je zato močno vplivalo na vrsto poznejših dramatikov. Delo «Smrtni ples» je prav gotovo dokaz tega. Drama se dogaja v trkotniku med bivšo igralko Alice, njenim možem Edgarm in nekdanjim prijateljem Kurtom. V tem trkotniku se razbistri razdralen vhar konfliktov. Alice nosi v sebi demon-ske sile, sovraži moža Edgarja, ki se lahko brani in ji vrača le s svojo «razoroženostjo» in slabostjo. Ko pride Kurt si Alice zaželi novega življenja z njim, dokler Edgar, na pragu smrti, ne osramoti ženo, da Kurt spozna, kako je ona nizkotna in jo pahne od sebe. V tej dramatični polni konfliktov se odkriva vrsta elementov, situacij in podob, ki silijo k razmišljanju. Družinska kriza z brodomlom raste iz temnih senc, ki jih nosijo protagonisti v sebi. Življenje samo se izostri do skrajnosti, kot da v njem ni več prostora za «blage» odnose. Seveda se tu zastavljajo tudi vprašanja o temeljih življenja in o bogu. Bog ne pomeni več varne roke, smeri v mirnem pristan. Ko je človek prevel nase božjo podobno, kar v bistvu pomeni, da je na dnu ostal sam, je prevel nase tudi veliko tveganje; smeri si mora poiskati sam in te smeri vodi večkrat tudi skozi pekel...

Zagrebški gost Georgij Paro, ki režira «Smrtni ples» v izvedbi SSG, je ob delu zapisal naslednje misli: «Smrtni ples — je naturalistična tragedija. Tragedija vsakdanjega življenja, ki je tragična usoda in človeku nadrejena, tako kot je pri Grkih, temveč je človek tragično bitje sam po sebi: ne bi smeli izpustiti okoliščine človek brez boga. Strindberg išče boga, ki pa je človek — boga človek enak bogu, ne boja človek, človek kot odev boga. Toda za tako religioznost bog nima milosti. Strindbergov svet je pekel na zemlji. Zato sploh ni slučajno, da se otok, na katerem se dogaja — Smrtni ples — imenuje — Mali pekel —».

Z novo premiero SSG, ki bo v tržaškem Kulturnem domu, se nam torej obeta srečanje z gledališčem, ki je večkrat temno, hkrati pa vznemirljivo in odprto razmišljanje o živih in pekočih problemih. Konec koncev je tudi to ena izmed nalog vsakega gledališča in tako tudi našega gledališča.

Sinoči celovečerni koncert v Repnu

V občinski telovadnici v Repnu je sinoči prijetno donelo ob zvokih 50-

PODELITEV ZNAČK OF AKTIVISTOM IZ MESTA

Združenje aktivistov osvobodilnega gibanja za tržaško ozemlje bo na nedeljski svečanosti podelilo zadnja priznanja na Tržaškem

V nedeljo, 16. t.m., ob 10. uri bo v Kulturnem domu v Trstu pomembna slovesnost. Združenje aktivistov osvobodilnega gibanja za tržaško ozemlje bo namreč podelilo spominske značke OF aktivistom in aktivistom samega mesta, ki so sodelovali v narodnoosvobodilnem gibanju in s svojim delom, svojo privržnostjo idealom osvobodilnega boja pomagali k zmagi nad nacifašizmom, skupnemu sovražniku vseh naprednih sil v svetu in k uspehu partizanskih borcev, ki so v težki, mnogokrat dramatični borbi proti premočnemu sovražniku, dosegli svoj cilj in zmagali. S to slovesnostjo bo Združenje aktivistov tudi zaključilo akcijo podeljevanja teh priznanj vsem aktivistom tržaškega področja, ki jo je začelo pred dobrim letom in ki je zajela dolinsko, devinsko, nabrežinsko, repentabrsko, zgoniško

in sedaj tudi tržaško občino. Na številnih slovesnostih širom po tržaškem področju je Združenje podelilo na stotine in stotine spominskih značk, ki jih je Socialistična zveza delovnega ljudstva Slovenije zame-njala tudi aktivistom osvobodilnega gibanja v zamestju. Vse te slovesnosti niso bile le praznik za odlikovanje, temveč so bile praznik za vse prebivalstvo, ki je preko svojih kulturnih, športnih in drugih društev, preko krajevnih sekcij VZ PI, preko mladinskih organizacij, preko šolske mladine, sodelovalo pri organiziranju teh prireditve, ki so nudile aktivistom in borcem pri-ložnost, da se srečajo, da obudijo spomine na nekdanjo skupno borbo, da okrepijo prijateljske in tovariške stike, da pa se tudi obvežejo, da bodo s svojim delom, s svojo navzročnostjo v vseh naprednih organizacijah in društvih, po svojih močeh pomagali utrjevati medsebojne stike in s tem prispevali k boju vseh naprednih sil za doseg trajnega mira v svetu.

Združenje aktivistov bo v teh dneh razposlalo vabila vsem aktivistom, ki bodo prejeli priznanje, v pripravi, da se bodo temu vabilu odzvali in ki se še vedno čutijo vezane na ideale, za katere so se opredelili v tistih hudih časih, ko je takšna opredelitev lahko pomenila tudi smrt. Tudi tokratno pomenila bo Združenje povezoval s kulturnim programom, za izvedbo katerega se je obrnilo na pomoč na vodstvo pev-skega zbora «Vasilij Mirko» s Proseka. Kontovale, ki je obljubilo svoje sodelovanje, nastopili pa bodo tudi mladi pevci šole «Mara Samsa» od Domja.

Gre torej za pomembno prireditev, ki naj bo praznik za vse odlikovance, ki pa naj bo tudi praznik za vse antifasiste, bivše borce in vse napredne sile Trsta.

V torek seja deželnega sveta

Po novoletnem odmoru se bo deželni svet ponovno sestel v torek dopoldne, ob 9.30. Po običajnih odgovorih na vprašanja in interpelacije, v okviru katerih bo odbornik Barnaba poročal o izgradnji termoelektrarne centrale v deželi, bo skupščina proučila dva zakonska o-snutka.

E. Žerjal v «Cartesiusu»

V galeriji «Cartesius» v Ul. Marconi 16 v neposredni bližini ljudskega vrta se je sinoči ponovno predstavil tržaškemu občinstvu slovenski likovnik Edi Žerjal, ki je na stene galerije razbesil dva ducata svojih najnovejših stvaritev, izključno monotipov, ki spominjajo na stare dokumente ali stare načrte, o čemer govorijo tudi njihovi naslovi kot na primer «Kozmični načrti», «Načrti», «Dokumenti» in podobno. Kot je bilo pričakovati je odprte razstave pritegnilo veliko ljudi.

ZAHVALA

Ob izgubi našega očeta

Alojza Piščanca

se iskreno zahvaljujemo darovalcem cvetja ter vsem, ki so sočustvovali z nami in počastili njegov spomin.

Družina

Trst, 9. januarja 1983

B. S.

Nenadoma nas je zapustila

MATILDA KERMAC
UČITELJICA V POKOJU

Pogreb bo v torek, 11. t.m., ob 11.30 iz mrtvašnice glavne bolnišnice na pokopališče pri Sv. Ani.

Zalostno vest sporočajo kolegi

Trst, 9. januarja 1983

ZAHVALA

Prisrčno se zahvaljujemo vsem, ki so z nami sočustvovali ob izgubi naše predrage

ALOJZIJE ŽBOGAR roj. PERNARČIČ

Posebna zahvala zdravniku Sardagni, msc. Kretiču, pevskemu zboru «Fantje izpod Grmade», prijateljem, darovalcem cvetja ter vsem, ki so jo spremlili na zadnji poti.

ŽALUJOČI SVOJCI

Devin, Barkovlje, Tržič, 9. januarja 1983

ZAHVALA

Ob izgubi naše drage

ANGELE JERJAN roj. SLAVEC

se iskreno zahvaljujemo dr. Mirku Slavcu, njegovi materi Zofiji in sestri Paoli, ki so ji bili med dolgo boleznijo vedno ob strani.

Zahvaljujemo se župniku Grmeku, cerkvenemu pevskemu zboru, moškemu pevskemu zboru Valentin Vodnik, darovalcem cvetja in vsem, ki so z nami sočustvovali in počastili njen spomin.

SVOJCI

Dolina, 9. januarja 1983

ZAHVALA

Ob izgubi naše drage žene, matere in babice

MARIE BUDIN roj. BLAŽINA

se iskreno zahvaljujemo vsem, ki so na katerikoli način počastili njen spomin in jo spremlili na zadnji poti.

Posebna zahvala dr. Grudnu, domačemu župniku, pevskemu zboru Rdeča zvezda iz Saleza, gostu na pihala s Proseka, darovalcem cvetja ter sekciji KPI «Judi Pegan» iz Saleza.

SVOJCI

Salež, 9. januarja 1983

ZAHVALA

Ob izgubi našega dragega

ALOJZIJA PERTOTA

se iskreno zahvaljujemo vsem, ki so na katerikoli način počastili njegov spomin in ga spremlili na zadnji poti.

SESTRA ANA

Trst, 9. januarja 1983

ZAHVALA

Ob izgubi naše drage

EMILIE PANGERC vd. MAHNIČ

se iskreno zahvaljujemo vsem, ki so z nami sočustvovali in na katerikoli način počastili njen spomin.

Posebna zahvala župniku Albinu Grmeku in nuni Paoli za nudeno pomoč.

SVOJCI

Trst, 9. januarja 1983

(Pogrebno podjetje Zimolo)

ZAHVALA

Ob izgubi drage žene in matere

ANGELE SAMEC por. JERCOG

se iskreno zahvaljujemo vsem, ki so z nami sočustvovali. Posebna zahvala godbi «Breg» ter g. župniku Grmeku.

SVOJCI

Dolina, 9. januarja 1983

9. nagrada - ročna ura:

342630 (491809, 469934)

10. nagrada - ročna ura:

385531 (648835, 774269)

Dobitniki naj se zgledajo do 22.

januarja.

PSI o oddaji

«Le balcon»

Urad za prireditve PSI je izdal

včeraj tiskovno poročilo v zvezi z

oddajo «Le balcon», ki ga na ita-

lijanskem deželnem radiu vodijo ob

ponedeljkih Sergij Verč, Boris Ko-

bal, Lilla Cepak in Noemi Calzo-

lari ob glasbeni spremljavi Aleksan-

dra Vodopivca. Oddajo, ki je nale-

tela na grob nacionalističnega izpa-

dka glasila Liste za Trst, karakterizir-

a po mnenju PSI napredna komičnost,

s katero skušajo avtorji premostiti

stare in zakoreninjene načine živ-

ljenja pri nas ter odnose sožitja

med živčevja narodoma, pri čem-

er se poslužujejo spontanega in

vsakdanjega načina podajanja, ki

se v mnogem približuje stilu Ar-

boreja in Benignija. Urad za pri-

reditve PSI si želi ob koncu se ta-

kaj oddaj, s katerimi se lahko

posmejemo o nas samih s hkeci in

pesmimi Borisa Koberga, ki se je

izkazal za pravega čistokrvnega ko-

mičnega talenta.

Soočanje med Pellicanijem

in Vittorjem preloženo

Namestnik državnega pravdnika

Drigani je včeraj potrdil, da je so-

očanje med tihotapcem Silvanom

Vittorjem in bivšo desno roko Flavio

Carbonija, Emiliom Pellicanijem,

preložil na prve dni tega tedna.

Soočanje je potrebno, ker sta veri-

zji soudeležencem pri begu bankirja

Roberta Calvija iz Italije precej v

navzkrižju.

Včeraj jutrajši je sodnik Driga-

ni ob Pellicanijevi prisotnosti ogledal

filmske reportaže, ki so jo pri-

pravili novinarji RAI o vili v Celov-

cu. Kaže, da je Pellicani potrdil

Driganiju, da je eden od dveh av-

torov, ki sta na ekranu parkirana

pred vilo Kleinsing, last Silvana

Vittorja.

DUŠAN LOVRIHA ŠESTDESETLETNIK

kar šest mandatnih dob dokazuje, da je užital zaupanje ljudi.

Drugače so bile spet njegove izkušnje delnega svetovaleca. Deželni svet in občinska uprava sta bili moji univerzi, pravi, občinska uprava recimo kot neke vrste delavska univerza, deželni svet kot šola strankarske dialektike, kot torišče neenotnih bojev, zahtev z ene in malokaj s konkretnimi rezultati vsaj kar zadeva našo narodnostno skupnost, kot dokazujejo primeri z raznimi zakonskimi osnutki, ki neposredno zanimajo Slovence, ki pa so v glavnem mrtva erica.

Od leta 1978 se je Dušan Lovriha umaknil v pokoj in se s politikom kot takim ne ukvarja več, čeprav to nikakor ne pomeni, da ne bi bil vsem na tekočem. Obdeluje svoje tede, deluje v pokrajinski in krajevni sekciji Vsestranske zveze partizanov kot pokrajinski podpredsednik, predaja se branju dnevnega časopisa in knjigi, s katerimi ima zolone svoje police. Danes z odmaknjenostjo od tekočih obveznosti gleda na preteklost in jo tudi ocenjuje iz zornih kotov drugačnih spoznanj. Vseh svojih opredelitev ne bi ponovil. Dolinska občina je od njegovih časov spremenila svoj obraz. Marsikaj je drugače in boljše kot je bilo takrat, nekateri problemi so rešeni, novi spoti nastajajo. Skratka, borba se nadaljuje, borba za našo zemljo, za naš zakon, borba za našo znanost, borba za demokratične in pravične socialne odnose v družbi, borba za odprto mejo, borba za mir v svetu.

Ko je pred šestimi leti takratni in današnji župan dolinske občine Edvin Švab Dušan Lovriha izročil »Odličje prijateljstva« za njegove zasluge pri 26-letnem vodenju občinske uprave, je med drugim poudaril tudi Lovrihove zasluge pri vzpostavljanju prijateljskih in pobratimskih odnosov z drugimi slovenskimi občinami pri nas in v Sloveniji in z nekaterimi naprednimi italijanskimi občinami, pri postavitvi občinskega spominskega parka trčvam 1945 in pri urenitvi vrste drugih pobud. Vse to je zapisano v pozitivni bilanci Lovrihovega življenja, na vse to si zasluži priznanje in v priznanju čestitke za najboljšimi željami ob današnjem žitljanskem jubileju.

J.K.

Izpopolnjevalni tečaj za šolnike na zavodu Dante

Deželni inštitut za zgodovino in pomorske gibanja v Furlaniji - Juljski krajini sporoča, da se prične jutri, ob 16. uri v prostorih Trgovskega tehničnega zavoda Carli (Ul. Diaz 20) izpopolnjevalni tečaj za šolnike o zgodovini in družbenih vedah v okviru reforme višje srednje šole. Tečaj prireja inštitut v sodelovanju z inštitutom IRRSAE. Predavala bosta docent za zgodovino geografije in tržaški univerzi Franco Micelli in docent zemljepisja na poklicnem zavodu Sandrinele Gianni Zumin. Govorila bosta o poučevanju zemljepisja na višji srednji šoli v duhu reforme.

MATILDI KERMAC V SPOMIN

V petek dopoldne se je hitro razširila žalostna vest, da učiteljice Matilde ni več. Odšla je nenadoma. Saj smo jo pretekli teden se srečevali na ulici, se z njo razgovarjali in govorili o načrtih. Da, tudi o načrtih, saj je Matilda, odkar je šla v pokoj leta 1972, zelo rada potovala. Bila je v Avstriji, Nemčiji, Franciji, Angliji, Rusiji in drugod. Živela je skupaj z mamo in Matilda je skrbela, da je mama v miru in zadovoljno preživljala stara leta. Matilda pa tudi po namini smrti ni bilo dolgo časa. Oskrbela si je ploščo in s pomočjo teh študijskih izkušnje, rusčino, angleščino in nemščino. Imela je strog urnik za svoj delovni dan.

Matilda je bila rojena v Trstu 15. dec. 1908. Oče je bil Istran iz Gazona nad Koprom. Zaposlen je bil v Trstu pri policijski. Ko je leta 1918 Italija zasedla naše kraje, so italijanske oblasti pošile očeta naj gre v Jugoslavijo. Tudi on je trgal v zvezi. Tako je Matilda iz zemlje ne izšla. Tako je Matilda obiskovala osnovno šolo in učiteljico v Trstu, seveda italijansko in postala italijanska učiteljica.

Po končani maturi je službovala v Istri in sicer v Borštu pri Kopru, v Padni, Zametu pri Pazinu in v Crnotičah. Pri pouku si je pomagala z istrskim dialektom, da so jo učenci lažje razumeli. Za to je izvedel fascistični tajnik in jo vozi solski oblasti. Kar ob koncu sol. leta 1933/34. v maju je bila nenadoma premeščena v Numana pri Anconu. Kasneje v Sardinio Mercantini, zadnja leta pa v Fossato di Portogruaro. Ob osvoboditvi se je vrnila v rodni Trst in se takoj prijavila na kratkemu št. nadzorniku D. Pahorju za poučevanje na slovenski šoli. Bila je nastavljena na Opčinah, nato premeščena k Sv. Ivanu, pozneje k Sv. Anu in končno je prišla v tisto šolo k nadzorniku pri Sv. Jakobu.

V začetku ji je poučevanje na slovenski šoli povzročilo veliko težav, toda čutila se je Slovenko in je vztrajala. Preskrbela si je inštruktoria in se z izredno vztrajnostjo in vnostjo izpopolnjevala v slovenskem jeziku.

Kako zavedna Slovenka je bila, kljub italijanski vzgoji je tudi dokaz, da si je takoj po osvoboditvi, brez vsake propagande, menjala priimek iz »Kermac« v Kermac. Ko jo je kolegica vprašala zakaj je to napravila, je odgovorila: »Čutim se

Kulturno društvo »Primorsko« ustanovilo mešani pevski zbor

Vodstvo novega zbora je prevzela Marta Werk-Volk, ki vodi ženski zbor »Ivan Grbec« v Šklednju

KD Primorsko iz Mačkolj stopa v novo leto s samostojno dejavnostjo. Člani društva so namreč že pred koncem minulega leta sklenili, da bodo napeli vse svoje niti in začeli z lastnim ustvarjalnim delom.

Ze dalj časa so le-to pogrešali, razmišljali so o različnih dejavnostih in se naposled odločili za pevsko dejavnost oz. za mešani pevski zbor, saj le-ta družijo in zbližuje večje število ljudi ter ima več možnosti za daljšo in neprekinjeno dejavnost.

K tej odločitvi jih je privedla tudi želja, da bi ne bili le privredilci društvenih kulturnih prireditel, marveč da bi tudi sami množično nastopali na njih in bili gostje drugih kulturnih prireditel.

Z bliskovito akcijo so člani KD Primorsko zbrali za mešani pevski zbor ustrezno število pevcev - članov in prijateljev, ki so se sestali v srenjski hiši že 15. decembra 1982. Sestanka sta se udeležila tudi predstavnik ZSKD Ignacij Ota in Marta Werk-Volk, zborovodja ženskega pevskega zbora Ivan Grbec iz Šklednje, ki je kljub veliki obremenjenosti le sprejela vod-

stvo novega mešanega pevskega zbora iz Mačkolj.

Po uvodnih besedah Ignacija Ote, ki je vsem prisotnim zaželel obilo uspeha, se je pevcem predstavila zborovodja Marta Werk-Volk in na kratko spregovorila o načinu dela, ki je nujno potreben, da pevski zbor doseže določene uspehe. Nato so se vsi skupaj zadržali ob prijateljskem pogovoru in dobrih ključih.

Na sestanku so tudi določili datum prve vaje z avdicijo, ki je bila v sredo, 5. januarja.

Novemu mešanemu pevskemu zboru KD Primorsko iz Mačkolj želimo, da bi ob velikem navdušenju in veselju do petja že v bližnji prihodnosti želi obilo uspehov.

Me.V.

Jutri 37-letnica napada na bunker v Borštu

Na jutrišnji dan, 10. januarja, bo poteklo 37 let, odkar se je na dvorišču Petarosovih, kjer je bil

bunker, odigrala srhljiva tragedija, katere žrtve so postali stiri mladi partizani pripadniki varnostne obveščevalne službe.

Tistega mrzlega in snežnega jutra so Nemci in fašisti, s Colotijem na čelu, obkolili Boršt in se v velikem številu zgrnili na dvorišče preh hiso Mihaela Petarosa ter začeli vneto iskati bunker, ki je bil po vsej verjetnosti izdan. V bunkeru so tisto noč našli zaletišče Dušan Mumič Vočko Ivan Grzečič - Zitomir in Stanislav Grad, Danilo Petaros - Lisjak, Milen.

Med tolpo in mladimi partizani se je okrog polne vnel neenak boj in Vočko, Zitomir in Gruden so padli. Danila pa so ujeli in ga ranjenega odpeljali najprej v gostilno k Leni, nato v tržaško bolnišnico, kjer je odzdravel v koronejske zapore slednjič pa v Rižano, kjer je našel smrt v krematorijski peč.

Tistega dne so tudi zaslišali in mučili večje število vaščanov, med njimi tudi Romana Rapotca, ki je osnoval in zgradil bunker.

Spomin na tisti dan v Borštu živi in najbrž ne bo nikoli zamrl. Padlim junakom pa smo dolžni zahvaliti vsi, ki živimo od njihove žrtve in si prizadevamo, da bi v njihovem duhu ohranili mir v današnjem nemirnem svetu. (ris)

Na pobudo mladih komunistov
vzhodnega Krasa

Na Opčinah tečaj folklornih plesov

Koordinacijski odbor mladih komunistov vzhodnega Krasa prireja v okviru trževnega praznika »Če nas je dosti, se veselimo«, ki bo v Prosvetnem domu na Opčinah 14. in 15. januarja tudi tečaj folklornih plesov. Na programu so ljudski plesi raznih evropskih narodov. Tečaj bo v Prosvetnem domu na Opčinah in bo trajal tri dni s sledečimi urniki: v petek, 14. in v soboto, 15. januarja, ob 16. ure do 20. ure ter v nedeljo, 16. januarja, ob 10.30 do 13.30. Pripravino ga s sodelovanjem glasbene ljudske šole (Scuola popolare di musica) iz Trsta. Za prijave ali informacije lahko telefonirate na telefonski št. 211-870 ali 211-979.

Natančni spored drugih prireditel, ki bodo v sklopu praznika bomo se naknadno objavili. Naj že vnaprej pomenimo, da so na programu raznovrstne prireditve: od predvajanja filma, od recitalov in predstav, od debate; praznik pa bo sklenil večer z glasbo in plesom. Trževno srečanje bodo oborile še razne razstave, ki so jih ob določenih priložnostih sestavile nekatere mladinske skupine oziroma organizacije našega mesta.

Predkongresne skupščine KPI

V okviru predkongresnih skupščin KPI se bodo danes sestale sledeče sekcije: sekcija »Tomažič« se bo sestala ob 9. uri na sedežu na Trgu Stare minice 11. Srečanje bo zaključil Ezio Martone, član delnega vodstva KPI. Prav tako ob 9. uri se bo sestala sekcija bolničarjev »Bethune«. Sestanek bo na sedežu tržaške federacije v Ul. Capitolina 3, povzete bo podal po krajski tajnik Claudio Tonel. Polnočno ob 16. uri se bo v Prosvetnem domu na Opčinah sestala sekcija komunistov v Opčin in Marja: aktivna se bo udeležila član notrajskega tajništva Stojan Spečič.

Rajonski sveti

Zahodnokraški rajonski svet se bo sestel v sredo, 12. januarja, ob 18.30 na sedežu na Prospektu št. 220. Na dnevnem redu so med drugimi poročilo predsednika o delu, min zakon o ustanovitvi naravnih parkov v tržaški pokrajini, predlogi in pripombe k trgovskemu načrtu in resolucija, ki jo je predstavila komunistična svetovalska skupina o politiki do ostarelega prebivalstva.

Komemoraciji ob 39-letnici njegove smrti prireja proske - komitovski Križek komunistične mladine, ki nosi ime prav po Marjanu Štoki in Zvezi bivših partizanov Prosek - Kontovel, svedčanost pa bo ob spomeniku, ki so ga postavili pred 12 leti v Štorjah na kraju, kjer je bil Štoka obesen. Komemoracija se bo začela ob 10.30.

Komemoraciji ob 39-letnici njegove smrti prireja proske - komitovski Križek komunistične mladine, ki nosi ime prav po Marjanu Štoki in Zvezi bivših partizanov Prosek - Kontovel, svedčanost pa bo ob spomeniku, ki so ga postavili pred 12 leti v Štorjah na kraju, kjer je bil Štoka obesen. Komemoracija se bo začela ob 10.30.

Komemoraciji ob 39-letnici njegove smrti prireja proske - komitovski Križek komunistične mladine, ki nosi ime prav po Marjanu Štoki in Zvezi bivših partizanov Prosek - Kontovel, svedčanost pa bo ob spomeniku, ki so ga postavili pred 12 leti v Štorjah na kraju, kjer je bil Štoka obesen. Komemoracija se bo začela ob 10.30.

Komemoraciji ob 39-letnici njegove smrti prireja proske - komitovski Križek komunistične mladine, ki nosi ime prav po Marjanu Štoki in Zvezi bivših partizanov Prosek - Kontovel, svedčanost pa bo ob spomeniku, ki so ga postavili pred 12 leti v Štorjah na kraju, kjer je bil Štoka obesen. Komemoracija se bo začela ob 10.30.

Komemoraciji ob 39-letnici njegove smrti prireja proske - komitovski Križek komunistične mladine, ki nosi ime prav po Marjanu Štoki in Zvezi bivših partizanov Prosek - Kontovel, svedčanost pa bo ob spomeniku, ki so ga postavili pred 12 leti v Štorjah na kraju, kjer je bil Štoka obesen. Komemoracija se bo začela ob 10.30.

Komemoraciji ob 39-letnici njegove smrti prireja proske - komitovski Križek komunistične mladine, ki nosi ime prav po Marjanu Štoki in Zvezi bivših partizanov Prosek - Kontovel, svedčanost pa bo ob spomeniku, ki so ga postavili pred 12 leti v Štorjah na kraju, kjer je bil Štoka obesen. Komemoracija se bo začela ob 10.30.

Komemoraciji ob 39-letnici njegove smrti prireja proske - komitovski Križek komunistične mladine, ki nosi ime prav po Marjanu Štoki in Zvezi bivših partizanov Prosek - Kontovel, svedčanost pa bo ob spomeniku, ki so ga postavili pred 12 leti v Štorjah na kraju, kjer je bil Štoka obesen. Komemoracija se bo začela ob 10.30.

Komemoraciji ob 39-letnici njegove smrti prireja proske - komitovski Križek komunistične mladine, ki nosi ime prav po Marjanu Štoki in Zvezi bivših partizanov Prosek - Kontovel, svedčanost pa bo ob spomeniku, ki so ga postavili pred 12 leti v Štorjah na kraju, kjer je bil Štoka obesen. Komemoracija se bo začela ob 10.30.

Komemoraciji ob 39-letnici njegove smrti prireja proske - komitovski Križek komunistične mladine, ki nosi ime prav po Marjanu Štoki in Zvezi bivših partizanov Prosek - Kontovel, svedčanost pa bo ob spomeniku, ki so ga postavili pred 12 leti v Štorjah na kraju, kjer je bil Štoka obesen. Komemoracija se bo začela ob 10.30.

Taras Kermauner jutri v Peterlinovi dvorani

Kulturno združenje Most in Društvo slovenskih izobražencev v Trstu prirejata jutri ob 20.15 v Peterlinovi dvorani v Ul. Donizetti 3 predavanje Tarasa Kermaunerja, posvečeno 100-letnici rojstva pesnika Alojza Gradnika.

V predavanju, ki ima naslov »Gradnikov dvogovor z Bogom«, bo avtor skušal določiti svoje razmerje do Boga na primeru Gradnikove poezije, ki so jo doslej razlagali z vidika življenja in smrti, domovine in narave. Za Tarasa Kermaunerja pa je prav razmerje do Boga osrednji Gradnikov pesniški element.

Čestitke

Jutri bo praznoval MICHELE DE STE 6. rojstni dan. Obilo sreče in zdravlja mu želijo mamica Laura, očka Giorgio, none in nonoti ter prababica Marija.

Včeraj je slavila svoj rojstni dan mama in nona NINA. Veliko zdravlja sreče in zadovoljstva v krogu svojih dragih ji želi mož Viktor ter otroci z družinami.

Pretekli dne je slavila visoki jubilej naša častna članica OLGA DEMARK. Čeprav pozna a tembo iz sveta ji čestitamo in želimo vse najboljše. KD SLAVEC, Riemanje - Log.

Včeraj je praznoval 41. rojstni dan BERTO ALBERTI iz Bolnca. Obilo sreče, zdravlja ter mnogo uspeha pri delu mu želijo vsi, ki ga imajo radi, še posebno pa mama Tonia.

Pri Banih praznuje svoj 90. rojstni dan PAVEL MALALAN. Še na mogoča zdrava in vesela leta mu želi Alojz Milkovič z družino.

Včeraj je praznovala svoj rojstni dan ALEKSANDRA JURJEVIČ iz Riemanje. Da bi se ji izpolnile vse njene želje ji voščilo teta Laura, stric Steljo ter Mara in Franko.

Prireditve in sporočila kulturnih društev in organizacij

Upravni odbor TPPZ Pinko Tomazič obvešča ves ansambel, da bo danes, 9. t.m., ob 9. uri zjutraj seje odbora. Dnevni red: 1. občni zbor, ki bo 11. februarja; 2. razro.

Izleti

Starejši planinci priredijo danes, 9. januarja, izlet po Krasu in sicer na Medvednjak. Zbirališče ob 9.15 na Trgu Oberdan pri opskem tramvaju. Odhod ob 9.30. Vabljeni.

Razna obvestila

Križek komunistične mladine »Marjan Štoka« in zveza bivših partizanov Prosek - Kontovel vabita vabita na spominski svedčanost ob 39. obletnici usmrtitve Marjana Štokes, ki bo v Štorjah pri Sežani danes, 9. januarja, ob 10.30.

Zadrzna torkla Kmetijske zadruge, sprejema naročila za stiskanje oljk ob 11. t.m. Interesenti naj se javijo v torkli v Boljuncu.

Razstave

V Občinski galeriji v Trstu bosla od 10. do 17. januarja razstavljalja Atilja Kralj in Silvio Pecarič. Otvoritev razstave jutri ob 18. uri.

KD Primorci vabi na gled razstave »Lahko noč« danes, 9. t.m., ob 10. do 13. ure v Ljudskem domu v Trebach.

V galeriji TK Ul. sv. Franciška 20 je še nekaj dni na ogled samostojna razstava Ljuzeta Spacala »Slike in kolazi malega formata«.

V galeriji Loza v Kopru je odprta velika razstava, ki jo v galeriji Loza in Meduza prirejata Obalne galerije. Gre za razstavo nove evropske in ameriške risbe, na kateri sodeluje nekaj 70 sodobnih slikarjev iz ZDA, Italije, Nemčije, Avstrije, Švice, Portugalske, Anglije in Francije.

DRUŠTVO ZAMEJSKIH LIKOVNIKOV

vabi na ogled razstave svojih članov

ATILIJA KRALJA in SILVIA PECARIČA

ki bo v občinski galeriji.

Otvoritev jutri, 10. januarja, ob 18. uri.

LEKARNE V OKOLICI

Boljunc: tel. 228 124; Bazovica: tel. 226 165; Opčina: tel. 211 001. Prosek: tel. 225 141; Nabrežna: tel. 225 596; Nabrežna: tel. 210 121. Sežanja: tel. 210 197.

ZDRAVSTVENA DEŽURNA SLUŽBA
Nočna služba od 2 do 8 ure tel. 732-627, predpriznizna od 1 do 21. ure in praznični od 8 do 20.

LOTERIJA

BARI 40 86 78 29 24
CAGLIARI 38 83 89 63 76
FIRENCE 81 42 32 86 24
GENOVA 73 13 61 74 86
MILAN 31 11 77 15 84
NEAPEL 15 80 26 54 16
PALERMO 49 63 75 45 82
RIM 82 42 72 86 71
TURIN 11 29 10 50 75
BENETKE 18 74 66 40 86

ENALOTTO

X X 2 2 X 1 X 2 1 X X
KVOTE:
12 - 15.625.000 lir
11 - 513.700 lir
10 - 56.200 lir

KULTURNO ZDRUŽENJE MOST
in DRUŠTVO SLOVENSKEH IZOBRAŽENCEV
vabita na predavanje TARASA KERMAUNERJA
GRADNIKOV DVOGOVOR Z BOGOM
Predavanje bo jutri, 10. januarja, ob 20.15 v Peterlinovi dvorani v Ul. Donizetti 3.
S predavanjem, ki je posvečeno 100-letnici rojstva Alojza Gradnika, bo avtor osvetlil pesnikovo razmerje do Boga. Z njim želi tudi nekoliko spremeniti način razpravljanja o Bogu v slovenski kulturi

SLOVENSKO STALNO GLEDALIŠČE V TRSTU

AUGUST STRINDBERG SMRTNI PLES

REŽIJA: GEORGIJ PARO
Premiera:
v petek, 14. januarja, ob 20.30 - abonma red A - premierski

Ponovitve:
v soboto, 15. januarja, ob 20.30 - abonma red B - prva sobota po premieri

v nedeljo, 16. januarja, ob 16. uri - abonma red C - prva nedelja po premieri

v sredo, 19. januarja, ob 20.30 - abonma red D - mladinski v sredo

v četrtek, 20. januarja, ob 20.30 - abonma red E - mladinski v četrtek

Prodaja vstopnic eno uro pred pričetkom predstav.

Gledališča

ROSSETTI
Danes, 9. t.m., ob 16. uri bo na sporedu L. Pirandello »Henrik IV.« z Georgiom Albertazzijem. V abonmaju - odrezek št. 4. Rezervacije pri glavni blagajni.

CANKARJEV DOM LJUBLJANA
Velika dvorana
V sredo, 12. t.m., ob 19.30: 4. koncertni večer simfonikov RTV Ljubljana. V soboto, 15. t.m., ob 19.30: 3. koncert zborovskega abonmaja. Mladinski zbor Glasbene matice iz Trsta.

Sprejemna dvorana
Jutri, 10. t.m., ob 12.00: v sodelovanju z Moderno galerijo, otvoritev razstave: XVII. mednarodni slikarski tečaj v Avstriji.

Srednja dvorana
V torek, 11. t.m., ob 19.30: Beograjski sodobni balet Smiljane Mandušić.

Okrogla dvorana
Jutri, 10. t.m., ob 17.00: v sodelovanju s Slovenskim orientalističnim društvom, problemska tribuna: »Nova vizija socializma Kitajskih barv«.

V sredo, 12. t.m., ob 18.00: predstavitev knjige »Pesiški Almanah mladosti« in literarni večer »Pesiški večer mladosti«.

Velika dvorana filharmonije
Jutri, 10. t.m., ob 19.30: 9. srebrni abonma. Koncert pianista Richarda Gooda.

Večeri filmskih komedij
Pierra Etaixa
Jutri, 11. t.m., ob 19.00: »Srečen rojstni dan« in »Hrepenje ljubimca«; torek, 11. t.m., ob 19.00: »Yo-Yo«; sredo, 12. t.m., ob 19.00: »Dokler si zdrav«; četrtek, 14. t.m., ob 19.00: »Velika ljubezen«; petek, 15. t.m., ob 19.00: »Obljubljena dežela«.

Capella Underground 10.00-20.00-22.00 »Yellow submarine«. Glasbeni film z Beatlesi.

Ariston 15.30 »Identificazione di una donna«.

Eden 15.30 »Amici miei II.« Ugo Tognazzi.

Nazionale 16.00 »Entiti«. Prepovedi mladini pod 14. letom.

Griff 16.00-22.15 »Bingo bongos«. Ritratello 16.00-22.15 »L'extraterrestre« Film za vsakogar.

Fenice 16.00 »Testa e croce« N. Manfredi in R. Prezotto.

Mignon 15.00 »C'era una volta«.

Filodrammatico 15.00 »La giovane matrigna«. Prepovedi mladini pod 18. letom.

Aurora 16.30 »Spaghetti houses«. N. Manfredi.

Capitol 16.30 »La cosa«.

Cristallo 16.00 »La ragazza di Trieste«. Prepovedi mladini pod 14. letom.

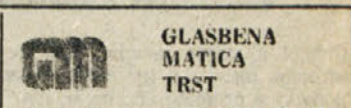
Moderno 15.30 »La poliziotta a New York«.

Radio 15.30 »Minorenni super sexy«. Prepovedi mladini pod 18. letom.

Vittorio Veneto 15.30 »Al vicini di casa«.

Lumiere 15.30 »Il bisbetico domato«. A. Celentano.

Uprava: Trst Ul. Montecchi 6 - Tel. 794672
Urniki: od 8.30 do 14.30
Uprava: Gorica, Drev. XXIV maja 1 - Tel. 83382
Urniki: od 9. do 12 ure
Raznosilci Primorskega dnevnika
Pošta: Tekoči račun ZTT 11/5374
Tržaška kreditna banka: Tekoči račun števil 1192

GLASBENA MATICA TRST

V torek, 11. januarja, ob 20. uri v cerkvi sv. Mohorja in Fortunata v Rojanu

KONCERT
mladinskega pevskega zbora Glasbene matice

Dirigent: STOJAN KURET
Orgle

25 LET OD SMRTI OČETA SLOVENSKEGA LUTKARSTVA

Še vedno ni dokončno ovrednoteno delo slovenskega lutkarja Milana Klemenčiča

Pred gostovanjem Lutkovnega gledališča iz Ljubljane v Kulturnem domu v Gorici z rekonstruiranim Dr. Faustom solkanskega rojaka, slikarja in lutkarja

Lutkovno gledališče Ljubljana ni neznano goriski publiki; lani je ob sodelovanju na Goriskem srečanju malih odrov gostovalo tudi v Kulturnem domu s »Kozlovsko sodo« v Viskij gori, ki jo je po znani Jurčičevi humoreski napisala Svetlana Makarovič. Režiser Miran Herzig je obe predlogi (Jurčičevo in Makarovičino) povezal in začel v domiselno gledališko celoto, ki je danes prav tako aktualna kot pred dobrih 100 leti, ko je bila zgodba prvič napisana. Predstava, ki so jo obiskali številni Goričani, se je odlikovala predvsem po izrednem gledališkem ritmu, številnih domislicah in duhovitih dialogih. Zlasti veliko atrakcijo ji je prinesla lanska kitajska turneja in kljub temu da je v dobrem letu doživela preko 80 ponovitev, vlada zanjo še vedno izredno zanimanje. Letos pa se bodo Goričanom predstavili slovenski lutkarji iz »Doktor Faustom«, ki ga je leta 1938 na svojem miniaturnem marionetnem odru pripravil oče slovenskega lutkarstva, slikar Milan Klemenčič. Gre za rekonstrukcijo predstave, ki jo je Klemenčič po moti- vilih iz 18. stoletja tudi sam pripra- vil. Predstavo je bilo mogoče ob- noviti tudi zato, ker sta Lutkovne- ni gledališči Ljubljana in Gorica- na v scenične elemente ter od- poslila umetnikom naslednika Sa- vo in Mojca Klemenčič.

Slikar in lutkar Milan Klemenčič se je rodil 7. marca 1875 v Solkanu. Njegov oče Štefan, uradnik na go- rski zastavljalnici Monte di Pietà, je bil narodno zelo zaveden in leta 1867 je med ustanovitvi solkanske čitalnice.

Z retrospektivno razstavo se je leta 1976 Goriski muzej oddolžil si- karju Milanu Klemenčiču, sedaj ob petindvajsetletnici njegove smrti pa so se nanj spomnili slovenski lut- karji s skromno razstavo, katere živi del je prav rekonstruirana pre- dstava Faust, ki je že doživela na- vse odmevajočo premiero v Ljub- ljani. Priloge je številno občis- tva prav zaradi originalne upri- tovitve enega najbolj priljubljenih mo- tivov klasičnega lutkovnega gleda- lišča dr. Faust. Miniaturne lutke, ki bodo zavezale pred goriskim ob- činstvom so nekaj najlepšega kar premore slovensko lutkarstvo in iz- delal jih je Milan Klemenčič leta 1938 v sklopih osmih mesecev za svoj miniaturni oder na domu v Ulici Zrinjskega v Ljubljani, in to po- tem, ko je bilo zaradi nerazumeva- nja oblasti januarja 1924, po štirih letih uspešnega delovanja, ukinjeno stalno Slovensko marionetno gleda- lišče. V majhnem krogu 25 gleda- lcev so tako aprila meseca 1936. le- ta Klemenčičeve lutke ponovno za- živele v Poccjevi komediji »Svoji grad«. Na odru, ki je bil plod Kle- menčičevega dolgoletnega študijske- ga in praktičnega dela, so se zdru- žile vse odlike in pridobitve Kle- menčičeve lutkovne umetnosti, 10 cm visoke lutke, ki so ravno tako razčlenjene, kakor velike lutke, i- majo zaradi skrbne izdelave iste možnosti kakor velike lutke: si- karska in pesniška fantazija pa je z njimi ustvarila pravno umetnino. Če odru in lutkam odzvoja še svie- tlo z buravstvom tisti poslanec za- stor, spet delo Milana Klemenčiča, potem je jasno, da je umetnik s Faustom, ki ga je postavil na ta mali domači oder, leta 1938 dosegel svoj višek, in te lutke bomo lah- ko videli v Gorici.

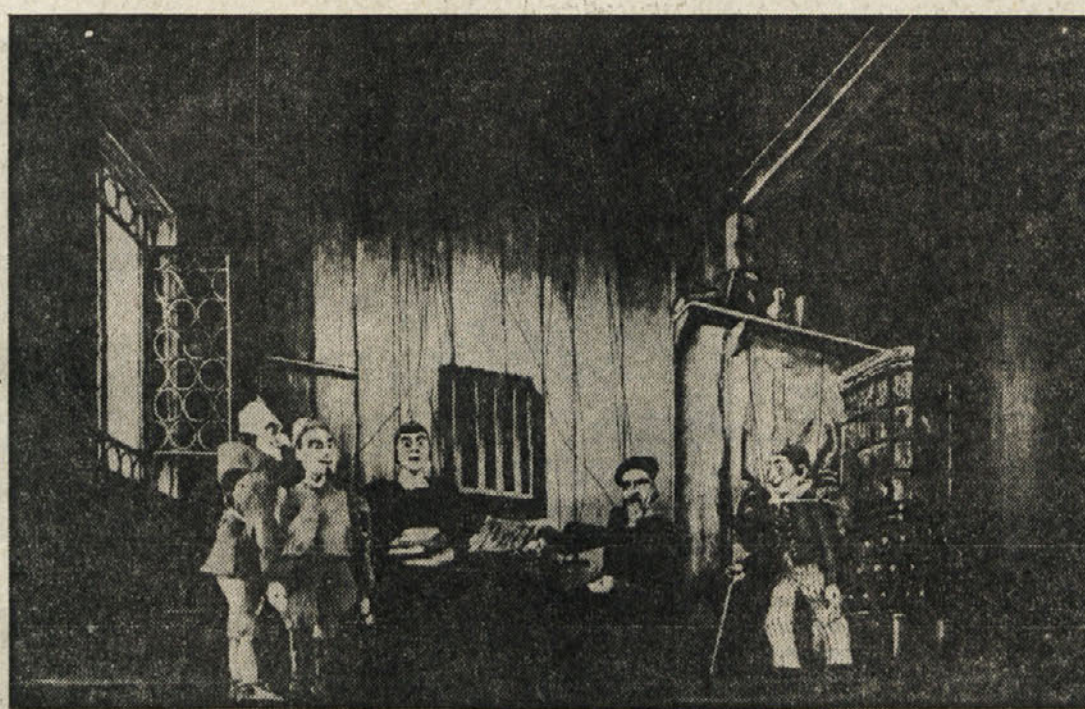
Po osvoboditvi so Klemenčičeve lutke, tako kot je napisal že pred leti čitalniški kritik Emil Smašek, spet oživele. Marca 1949 je bila v Ljubljani otvoritvena predstava s prologom, ki ga je napisal Frane Milčinski. Ježek, in s komedijo »Svoji grad« F. Poccje. Spet se je pokazala mojstrska režija, kot piše Smašek, izredna gibčnost lutk in presenetljiva skladnost teksta in kretanj ter dovršena scenarija in razsvetljava.

Umetniško delo slikarja in lut- karja goriskega rojaka Milana Kle- menčiča se danes ni dokončno in pravilno ocenjeno, kot zatrjujejo slovenski lutkarji. Menijo tudi, da se njegovega primarnega dela pri ustvarjanju, ne le slovenskega, am- pak tudi jugoslovanskega lutkar- stva, premalo zavedajo!

Pri študiju v Münchnu se je Kle- menčič spoznal z lutkami »papana Schmidta«, pri študiju v Italiji s Podreccovim gledališčem in tako v svojem pionirskem delu z lutka- mi združeval oba vpliva v tisto lut- karsko govorico, ki jo brez dvoma

danesh lahko štejemo za začetek ju- goslovanske lutkarske umetnosti. Če- prav je bil že priznan slikar, ki je svoja umetniška dela tudi razstav- ljal v Trstu in Ljubljani, pa se je prav zadnjih nekaj let pred prvo svetovno vojno v Ajdovščini, kjer je živel, popolnoma posvetil lut- karstvu. Na to njegovo odločitev naj bi vplivalo gostovanje nekoga hrva- škoga sejemskega marionetnega gle- dališča. Po tem srečanju naj bi Klemenčič, kot piše Marko Vuk, sko- raj prenehal s slikanjem, zaprl naj bi se v svoj atelje in pričel ustvar- jati marionete, kostume in scene za krstno predstavo Malega mario- netnega gledališča, s čimer je Aj- dovščina postala rojstni kraj izvir- nega slovenskega lutkarstva. Ose- bam iz Comedie dell'arte je dodal še slovenskega Gašperčka, ki je po- stal nato, po prvi svetovni vojni, ko se je Klemenčič preselil v Ljub- ljano, glavna oseba v predstavah v Mestnem domu. Leta 1920 je bilo namreč v okviru Ljubljanskega gle- dališkega konzorcija ustanovljeno prvo Slovensko marionetno gleda- lišče. To je bilo stalno marionetno gledališče in prvo te vrste v Ju- goslaviji; ob podpori in sodelovanju dr. Ivana Laha, slikarja Vavpotiča, Otava Zupanciča in drugih, je bila otvoritvena predstava januarja 1920 s predstavo »Čarobne gosli« po Fran- cu Pocciju. Gledališče Klemenčiče- vih lutk je živele polna štiri leta,

in v tem času se je Milan Klemen- čič popolnoma predal lutkarstvu, za- to je bilo njegovo razočaranje toli- ko večje, ko so morali gledališče po štirih letih na silo zapreti. Mojster Milan Klemenčič je v svo- jem življenju doživel vendarle u- stanovitve sedanjega lutkovnega gle- dališča Ljubljana in tudi sodeloval z režiserjem Jožetom Pengovom pri nastanku prve svetovne premiere decembra 1951, ko je za predstavo »Čarobne gosli«, poslikal lutke in sceno ozadja. In to je bil tudi nje- gov labodji spev! S svojim delom, zagnanostjo, upornostjo in izredno ljubeznijo je zadolžil vse generacije lutkarjev za seboj. Sam je rekel takole: »Moje glavno delo je bilo marionetno gledališče in moje si- larske razstave so bile moje mario- netne predstave. Če tega poklica ni- so hoteli vedeti ter so to prezrli, potem se tu ne da nič napraviti.« Meni je tudi, da lutka ne posnema živga človeka, ampak ga na neki način karikira. Med njegovim in našim časom je bilo tudi v umet- nosti lutkarstva obdobje večjega realizma, toda današnji lutkarji si- ser prizadevajo, da bi lutka ostala lutka, saj je v posnemanju nemoč- na, kot meni umetniški vodja Lut- kovnega gledališča Ljubljana Edi Majaron in je njena domena v sti- lizaciji, odnosno v potencialnem ka- rikiranju. Drugi veliki moj sloven- skega lutkarstva Jože Pengov je

Marionete v Dr. Faustu

nadaljeval na tem kar je pripravil Klemenčič, postavil je slovensko be- sedilo in slovensko lutkarsko umet- nost nato pokazal svetu. Slovensko- mu lutkarstvu danes v Jugoslaviji ponovno priznavajo vodilno vlogo po repertuaru, kakor dramaturški u- smeritvi, kot tudi po končni umet- niški postavitvi predstav. Boljše predstave Lutkovnega gledališča Ljubljana so enakovredne z boljši- mi predstavami svetovnega lutkar- stva: ena sama težava je v tem, ker smo mali narod in težko pro- storočje z jzikom. Toda kljub temu so bile ocene na mednarodnih sre- čanjih v zadnjih letih za ljubljanske lutkarje več kot laskave. Na Kitaj- skem so prav oni predstavljali slo- vensko kulturo in bili sprejeti v- vsem častni, obenem pa so s svo- jimi nastopi presenetili celo organi-

zatorje turneje. Zlasti mladi Ki- tajci so sprejemali predstave slo- venskih lutkarjev neobremenjeno, z resnično, ki sicer zanje, za nje- bomo zadržano vzgojo ni običajna. Isto potrditev so prejeli letos slo- venski lutkarji na mednarodnem fe- stivalu lutkarjev v Franciji, tako kot lani v Nemčiji. Lutkovno gledališče Ljubljana, čigar osnove je postavil naš rojak Milan Klemenčič, danes goji tako- reko vse lutkarske zvrsti; vsako besedilo sicer narekuje svojski pri- stop pri oblikovanju odskega pro- stora in pri tehnološki lutki. Zato gledališče vabi k sodelovanju likov- niki, ki sicer nimajo izkušenj z lutkami, vendar pa njihov izraz so- vпада s sporodilom predstave. Slovensko lutkarstvo je danes in- tegralni del gledališke kulture slo-

venskega naroda in po več kot o- smih desetletjih pričetkov slovenske- ga lutkarstva, ki ga je zasnoval prav Milan Klemenčič, bodo slo- venski lutkarji končno prišli tu- di do svojega doma. V začetku 1983 bodo končno zapeli gradbeni stroji v ljubljanskem Mestnem domu na Krekovem trgu v Ljubljani in če- bodo dela stekla po začrtanih pla- nih, bodo slovenski lutkarji sezono 1984-85 začeli v novem lutkovnem gledališču, ki bo po svoji funkcio- nalnosti gotovo ena najboljših v Ev- ropi, saj načrt upošteva vsa doga- janja hitrega povojnega razvoja lu- kovne umetnosti. Nedvomno pa bi bil novega stalnega doma našega lutkovnega gledališča najbolj vesel oče slovenskega lutkarstva slikar in lutkar Milan Klemenčič.

DORICA MAKUC

OBISK V VEČ KOT STO LETIH STARI SGUBINOVI GOSTILNI V ŠKRLJEVEM

Tudi na najbolj zahodnem delu goriskih Brd najdeš v gostilni prijazne slovenske ljudi

Domači gospodarji združujejo delo v vinogradu z gostinsko obrtjo - Sgubinovci troci so dolgo let bili edini obiskovalci slovenske osnovne šole v domačem kraju - Gostilniško stavbo so pred kratkim obnovili

Starejši obiskovalci naših pode- želskih in mestnih gostin, po več- letnem preselstvu ne bi več spoznal marsikatero stare gostilne, kajti ta- ko zunanjo podobo stavb kot not- ranjo opremo, so mnogi gostilni- čarji posodobili v zadnjih dvajsetih letih, v času ko so si ljudje lahko kupili osebne avtomobile in ko so imeli na razpolago nekaj več de- narja kot prej. Zaradi tega si je vedno več ljudi lahko privoščilo iz- let v naravo ter postanele v tej ali drugi gostilni na kosilu ali večerji.

Prav zaradi tega se je zelo raz- vil gostilniški turizem se zlasti ob morju in gricavatih krajih, ki ni- so preveč oddaljeni od večjih mest. Brda so kot nalašč za to, vendar se je ta podeželski gostinski turiz- em razvil bolj na zahodnem delu Brd, v občini Dolenje, kot pa v krajih, ki bolj neposredno težijo na Gorico. Tu so v zadnjih letih celo zaprli nekaj gostin. V malih vaseh v občini Dolenje so domači gospodarji povečali in obnovili go- stinske obrate ali pa zgradili nove gostilne prav blizu peševskih in novozgrajenih vinskih kleti. V go- stilnah, kjer so nekdanji domačini moč postregli le s sičcem zganja ali kozarčkom domačega vina, kjer so gospodinjice pripravile ljcem od njih prineseno divjačino, ker so se po nedeljski maši zbirali vsaki mo- že in fantje, prihajajo sedaj bolj petinogostje iz mesta na sobotne in nedeljske pojedine, na razne dru- žinske in društvene praznike in se- veda zahtevajo, da jim domača go- spodinja pripravi nekaj boljšeja in bolj izbranega od tega, kar vsak- dan jedo doma. Marsikatera kuhar- ica pa ima na podeželju veliko laž- je delo od njene kolegice v mest- ni gostilni, kajti na razpolago ima v mnogih primerih domače kloba- se, salamo, prsut, svinjske in go- veje zrezke ter zelenjavo. Dodaj- mo vsemu temu v brških gostilnah še domače vino, pa bomo lahko gotovo ugotovili, zakaj so marsikaj cene v podeželskih gostilnah nižje od o- nih v mestnih restavracijah. Prav zaradi tega so te podeželske go- stilne polne gostov.

Sicer pa je treba pošteno pove- dati, da so se tudi v teh gostilnah storitve podražile v zadnjem času, kajti stroški so narasli, več je dav- kov, več je treba dati za osebje. Zaradi tega so v marsikateri go-

Današnje poslopje Sgubinovce gostilne na Škrljevem

stilni na našem območju izgubili go- sto, temu botruje tudi gospodar- ska kriza, ki jo občutno tudi pri- nas. V pogovoru z nekaterimi go- stilničarji smo izvedeli, da jih je kriza že precej prizadela, še huje- ko najbrž v tem letu. Nekateri so nam tudi povedali, da se je v njih gostištih spremenila struktura go- stov. Nekot so bili na dolenjskem območju zelo številni Tržičani. Teh je še vedno zelo veliko, vendar manj kot nekot, njih prazne stolice v go- stilni zasledajo Furlani, ki imajo zaradi razvijajočega se kmetijskega, obrti in male industrije, več denar- ja na razpolago kot ljudje v glavnem mestu dežele. To se je zgodilo zlasti v tistih lokalih, ki so zaslo- vili bolj kot drugi, in katerih last- niki so hoteli dati klijentu nekaj več kot njegov sosed — konkurent. Ta izbranstv v opremljenosti in jedilniku pa je bila tudi povod za dvig cen.

Ni pa v vseh krajih tako. Če nisi rezerviral mize ob nedeljah težko dobiš prosto mizo v katerikoli od teh gostin na dolenjskem območ- ju. Marsikaj smo prišli v tako go- stilno, kjer smo si zaželeli dobiti dobro, tam pripravljeno jednjo, pa smo morali razočarani ostati na vrati- h, kajti prijazna natakarka nam je povedala, da nimajo niti ene proste mize. Vsej krizi v brki!

Marsikaj smo se z avtom po se- pentinasti cesti povzpeli iz Dolenj, tam kjer vodi cesta naprej v Mir- nik, na Škrljevo, kjer smo mimo drugih gostin, prišli do Sgubinov- ce gostilne in parkirali vozilo pred le- tom in pol dni prenovljeno in po- večano stavbo, v kateri je prostora za 130 gostov. Prostor so okusno ureadili, pripravljen je tako, da bi lahko, če jim bo sreča mila, gor- njo, sedaj majhno sobo, podaljšali

in napravili veliko dvorano, v ka- teri bi lahko stregli poročnim ali drugim skupinam, ki so za posebne prilike zelo številne.

Tri Sgubinovce dekleta, ki so se- daj angažirana v tej gostilni, Ma- rina, Karla in Danica, so obiskova- la slovensko šolo na Škrljevem. Sgubinovci družina je bila pravzaprav znanja v tej nekoč čisto slovenski vasi, ki je pošiljala svoje otroke v domačo slovensko šolo. Potem ko- so ta dekleta končala osnovno šo- lo v domačem kraju, so šla študirat v slovenske goriske šole. Tudi nje- hov mlajši brat Lojz je za njimi obiskoval doma osnovno šolo, sedaj pa študira v Gorici.

V Škrljevem so ob nekdanji imeli slovensko osnovno šolo. Po tej vo- jni, ko so vas in še druge sloven- ske vasi upravno priključili občini Dolenje, pa se je začel pritisk, da bi se slovenske šole v Mirniku in na Škrljevem odpravile. V Dolenjah so odprli celo dnevno šolo, otroke so iz vseh zaselkov občine pričeli voziti s šolskim avtobusom v Dole- nje, seveda v italijansko šolo. Tam so otrokom nudili tudi malico, knji- go, zvezke in še marsikaj, da so jih privabili vanjo. Slovenska šola pa je odmirala. Najdlje so vztraj- ali Sgubinovci, ki so več let izklju- čno z njih otroci polnili slovensko šolo na Škrljevem, ki je bila v stav- bi kakih sto metrov od njihove hiše.

Sgubinovci imajo na tem kraju go- stilno še iz prejšnjega stoletja. Toč- nih podatkov o datumu, kdaj so njih predniki pričeli z gostinstvom, ni- majo. Bili so kmetje, kot vsi drugi vasičani, in ker je bila hiša na po- metni točki, na Križadi kot pravijo temu kraju, saj so tudi ljudje pri- hajali iz severozahodnih Brd name- njeni v Dolenje in preko tega kraja v Čedad ali v Krmin, je nekemu

prišlo na misel, da bi se dalo kaj dodatnega zaslužiti tudi z gostin- stvom. V Gabrškovihi kazipoti iz let ob obratu stoletja, je Sgubinovci (takrat so pravili »Sgubinovci«) go- stilna omenjena.

Srečo so imeli tudi zato, ker je bila v mali enosobni hiši naspro- ti gostilne pisarna županstva, v ka- tero so tako domačini kot okolišani prihajali urejati razne stvari. Ko so ljudje izstopili iz te pisarne, so sko- ro obvezno morali v bližnjo gostil- no na kozarček vina, sičce zganja, na krožnik golaža. Anton Sgubin in njegova žena Roža sta ljudem rade volje stregla. Pravzaprav je v gostilni bila v glavnem gospo- darjeva žena, kajti mož je skoro vedno v vinogradu. Potem je celih petindeset let vodil gostilno Anto- nov sin Lojz z ženo Marijo. Go- stilno so Sgubinovci upravljali tudi med prvo svetovno vojno. Itali- janska vojska je te kraje v vzhod- nih Brdih brez odpora zasedla že v prvih dneh vojne. Avstriji so jo ustavili le na zahodnih obronkih Brd, pri Števerjanu, Kojščem, na Kalvariji, na Sabotinu. Zaradi tega so kraji v zahodnih Brdih ostali skoro nepoškodovani. V hlevih hiš na Škrljevem so živeli begunci iz Števerjana in s Kojškega, tisti ki- so se znašli pod italijansko vojaško zasedbo v prvih dneh vojne. V ne- posredni bližini je bila vojaška bol- nice in v njej je bilo vse polno ra- njenih in bolnih Sabotinčanov, na Kalvariji, pri Pevmli. Seveda je Sgubinovci gostilna v takih okoliščinah dobro delala, pa čeprav so vojaki imeli svoje kantine. Tu pa tam, so tudi na Škrljevo padle avstrijske granate in poškodovale kakšno hišo, največ pa vinograde, sadovnjake in skromna polja. Vsi so po vojni po- pisali izjavo, da so imeli škodo za- radi vojnih dogodkov. Je Sgubinov- Roža ni hotela tega podpisati. Ti- sti domačini, ki so že prej sledili pozivu neke ženske, da zahtevajo vojno škodo, in jih podpisali opo- mončujo, so ostali praznih rok, ker je ta ženska dvignila v državni blagajni denar, potem pa izgnila. Le Roža Sgubinovca, ki ni hotela prej nič slišati o tem, pa se je potem vdalja. Je denar dobila, ker je prošnjo naslovila direktno na pristojni državni urad.

Vino je domače, klobase, salame in prsut so domači, pa še mar- sikaj drugega. Pri njih dobiš na krožnik divjačino, gobe, razne mi- neštre, rižoto, pečenke. V svojih vinogradih pridelajo tokajec, re- bulo, beli pinot, malvazijo, saui- gnon, pa še merlot, kabernet in refošk, ter tudi nekaj pikolita. Ker je že danes v modi kupovati v kar- tonske škatle zavite gubance, lah- ko povemo bralecem na uho, da pe- dežo Sgubinovci gubance sami, prav tako krnch.

Na stenh okusno opremljenih go- stilniških sob (prav gotovo boste udobno sedeli na trepetnih stoli) so razobešene nekatere slike bratran- ca Bruna Sgubina, ki živi v Novi Gorici, ter moža gospodarjeve sestre Zorane Itala Bisianija, ki živi v Gorici.

MARKO WALTRITSCH

te, predvsem domače pridelave. Od- vna do prstov in salam, pa do domačih okusno pripravljenih kro- žnikov. V vseh krajih občine Dole- nje se je gostinski turizem razvil, še zlasti po zaslugi Tržičanov, ki so ob sobotah zvečer, še zlasti pa ob nedeljah, pohitili »gostilniške o- brate«.

Pri Sgubinovih pa je bilo malo prostora za večje družbe. Zaradi tega so se pred leti lotili preure- jevanja stavbe. Dekleta so bila že odrasla, tudi prežeta z novimi pri- jemmi na tem področju, z veliko no- vim idejami. Stavbo so dvignili za eno nadstropje, docela pa so pre- urejali pritlične prostore. Tu imajo poleg prostorne kuhinje zelo okusno urejene razne prostore. Spremejo lahko, do 130 ljudi, do njih prideš lahko tudi z avtobusom. Prostori so urejeni tako, da jih bo moč po- večati, če bo za to potreba. Ko smo bili pri njih na obisku, smo v kleti videli kako sta dva mesarja pri- pravljala iz dan prej ubitega praši- ča okusne klobase in salame.

Vino je domače, klobase, salame in prsut so domači, pa še mar- sikaj drugega. Pri njih dobiš na krožnik divjačino, gobe, razne mi- neštre, rižoto, pečenke. V svojih vinogradih pridelajo tokajec, re- bulo, beli pinot, malvazijo, saui- gnon, pa še merlot, kabernet in refošk, ter tudi nekaj pikolita. Ker je že danes v modi kupovati v kar- tonske škatle zavite gubance, lah- ko povemo bralecem na uho, da pe- dežo Sgubinovci gubance sami, prav tako krnch.

Na stenh okusno opremljenih go- stilniških sob (prav gotovo boste udobno sedeli na trepetnih stoli) so razobešene nekatere slike bratran- ca Bruna Sgubina, ki živi v Novi Gorici, ter moža gospodarjeve sestre Zorane Itala Bisianija, ki živi v Gorici.

IZŠLA JE OB POIMENOVANJU ŠOLE

Zgodovina števerjanske šole v lični spominski brošuri

Lik Alojza Gradnika je orisala Marjanka Terpin o zgodovini šole pa piše Slavko Bratina

Risba domačega umetnika Vladi- mira Klanjskega krasi naslovno stran sedemdeset strani obsejajoče brošure, ki so je pripravljali odbor izdal ob priliki poimenovanja slo- venske osnovne šole v Števerjanu po Alojzu Gradniku. Publikacija je v marsičem podobna onim, ki so jih letos izdali ob priliki podobnih sve- čanosti v Jamijah, Sovodnjah in Gorici in še prej v Sladcu, ima pa tudi nekaj svojih posebnosti. Kar precej je v njej Gradnikovih pesmi. Zanimiviro so prispevki domačinov na šolska leta. Vse, da se jih tudi mi spomnimo: Zalka Komiec, ki je s svojimi 93 leti najstarejša Šte- verjanka, Felicitas Gabrovce, Pepca Maraz, Zinka Hlece, Klementina Humar, Dragica Klanjskec, Slavko Štekar, Ada Gabrovce, Izidor Prin- čič in Roman Jurčič. Iz teh nepo- srednih spominov nekdanjih šolar- jev imamo živo pričevanje o pouku v števerjanski šoli pred prvo sve- čano vojno, v času fašizma, o par- tizanski šoli med vojno in tudi o šolskem življenju takoj po tej vojni. To pripovedovanje protagonisti do- polnjuje spis učitelja Viktorja Je- reba, ki je v Števerjanu učil v drugi polovici dvajsetih let.

O današnjem življenju na šoli pa pripovedujejo sedanji šolski otroci. Zanimiviro so primerjave med star- nim šolskim poslopjem in novim, lepo pa je tudi pripovedovanje o- trok o domači vasi in o brški o- kolici.

O Brdih v preteklosti piše Bruno Podveršič in razgrinja nekaj zani- mivih podatkov o tem predelu Go- riske. Morda bi bilo prav, da bi kdaj dobili širši zgodovinski, zem- ljevidni in gospodarski prikaz bri- škkega območja, neglede na sedanjo državno mejo.

Marjanka Terpin je v daljšem za- pisu počastila pesnika po katerem je poimenovana števerjanska šo- la, Kot so Pregelj, Bevk, Kosmač, Kosovel in Gradnik opevali Tolmi- sko ter Kras, tako je Alojz Grad- nik opeval naša Brda. Podrobno je opisano pesnikovo življenje. Arto- rica pa je seveda posvetila več pro- stora analizi Gradnikovega literar- nega ustvarjanja, njegovih prevod- del iz tujih literatur, njegovo ljubezen do domače briške zemlje, ki jo je izpovedal v številnih pe- smih.

V brošuri je objavljen tudi govor, ki ga je števerjanski župan Klan- jskec pripravil za svečano odprtja

Naslovna stran brošure o štever- janski osnovni šoli Ivan Gradnik

note šole, ob koncu pa je še po- droben prikaz učitelstva na vseh treh šolah v števerjanski občini v povojnem času, t.j. v Števerjanu, na Valerčiču in o Jabinah, podani so podatki o obisku v teh šolah.

Za preučevalce domače zgodovine in še posebej šolstva v naših krajih pa je zelo dobrodošel spis prof. Slavka Bratina o zgodovini osnovne šole v Števerjanu, ki ga je sestavil uporabljajoč tako usne vi- re nekaterih starejših ljudi, kot re- alke v več šolskih in drugih arhi- vih in tudi dosedaj znano šolsko publicistiko. L. Bratinovega spisa izvemo za prve zabele šole, ki so jih vodili župniki, med temi je bila tudi števerjanska, in tudi za kasnej-

še šole, ki so jih še v avstrijskih časih upravljal občinski uprave. Najdemo tudi podatke o šoli, v ča- su fašistične vladavine, o šoli med vojno, o šolstvu v povojnem času. V brošuri so objavljene tudi šte- vilne slike in tudi reprodukcije šol- skih soričeval, ki nazorno kažejo na razvoj šolstva v števerjanski občini.

Letos smo na Goriskem imeli šte- ri poimenovanja. V prihodnjem le- tu in še tja čez, pa bodo na vrsti še nekatera druga poimenovanja naših šol na Goriskem. Vemo, da so pripravljeni odbori, ki jih pri- priredijo program tudi sestavi podobnih brošur. Iz njih bomo do- bili jasno sliko o šolskem delovanju danes in tudi v preteklosti.

Furlanski namizni koledar

V Vidmu je tik pred novim letom izšla pri založbi Chianchetti Agen- da furlana za leto 1983. Gre za namizni koledar, v katerega so se- stavljali vključili vrsto spisov o nekaterih furlanskih krajih, o u- metnosti v Furlaniji, spise v fur- lanskini, pa še celoten prikaz de- javnosti kmečkobitnih posojilnic v treh pokrajinah, ki jih pripri- sujejo Furlaniji, t.j. v Vidmu, Por- denonu in Gorici. Med temi poso- jilnicami sta tudi dve v Sovodnjah in Doberdobi, vendar pa so se- stavljali spisev le bežno omenili, da žive v teh krajih Slovenci. V koledarju so tudi zanimive slike iz furlanskih krajev, umetniške slike in tudi zemljevid raznih krajev Fur- lanije. Goriska pokrajinska uprava je odkupila večje število teh ko- ledarjev. Kar precej so jih poslali med furlanske izseljence v širni svet.

V Novi Gorici ustanovljen Zavod za družbeno planiranje

Skupščina občine Nova Gorica je na svojem zadnjem zasedanju spre- jela tudi sklep o ustanovitvi Za- voda za družbeno planiranje (na- črtovanje). Deloval bo kot samo- stalna upravna organizacija. Za- vod naj bi izvajal važno vlogo pri načrtovanju gospodarskih in druž- benih gibanj v novogoriški občini. saj je prav planiranje velikega po- mena tudi za odpravljanje gospo- darskih in drugih neskladij, ki so prispevala h gospodarskim težavam onstran meje. Za direktorico (revnate- lico) novega Zavoda je bila imenovana Kornelija Jovičević, ma- gistra poslovno-organizacijskih zna- nosti iz Nove Gorice. Jovičevićeva je znana kot zelo sposobna in mar- liva delavka.

Zoltan Jan odhaja iz Goriske knjižnice

Ravnatelj Goriske knjižnice »Fr. Bevka« v Novi Gorici Zoltan Jan je v posebnem pismu raznim usta- novam sporočil, da bo s 15. ja- nuarjem letos zapustil svoje delov- no mesto. Kaže, da se bo zaposlil kot profesor v solstvu. V pismu je izrazil željo, da bi se sodelovanje in dobri odnosi med raznimi usta- novami ter sredstvi javnega obve- ščanja in Gorisko knjižnico kaj na- daljevali tudi v prihodnje. Ob od- hodu z delovnega mesta v knjižni- ci naj poudarimo, da je Zoltan Jan občasno dopisoval tudi v »Primor- ski dnevnik«. Seveda želimo, da bi svoj aktivnost na kulturnem in drugih področjih v Novi Gorici na- daljeval.

Za zdaj še ni znano, kdo bo novi ravnatelj Goriske knjižnice »Fr. Bevka« v Novi Gorici.

Pogled na Škrljevo

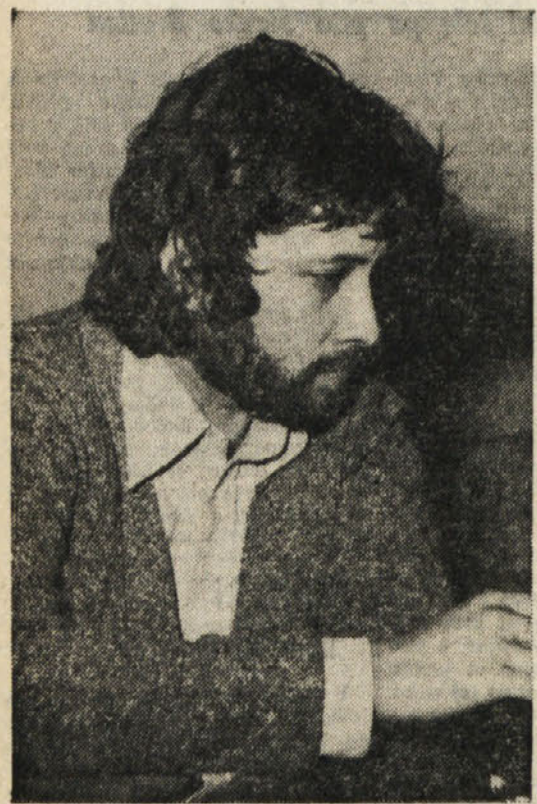

Milan Klemenčič v svoji delovni sobi

ACE MERMOLJA: Z ZVEZDAMI V ŽEPU

Upesnjena žgoča sedanost

Zbirko je izdalo Založništvo tržaškega tiska

Pesnik Ace Mermolja

Med osmimi knjigami, ki jih je konec septembra lani poslala kot izredno razveseljivo obet in istočasno sad med slovenske zamejske in slovenske Založništvo tržaškega tiska, je tudi pesniška zbirka Ace Mermolja Z zvezdami v žepu. To je že četrta Mermoljeva samostojna pesniška zbirka, ki prihaja v skoraj presenetljivo točnem časovnem ritmu — treh do štiri let — po Pesniškem listu (1972), Novi pesmarici (1975) in Med kaktusi kuham kavo (1979).

Nova zbirka z nekoliko »epitepuškim« naslovom skriva v sebi veliko čustveno in miselno napetost. Najsi pesnik še tako enostavno mirno, rekli bi celo na zunaj neprizadeto poroča o svojih duševnih stanjih ali razmerjih do obdobja, ki ga svet, je vendar skoraj v vsakem versu čuti ne le prizadetost, temveč naravnost osebno istenjenje z dogodki, stoji in čuti. Čeprav bi na prvi pogled z jezikovne in izrazne strani ne zaznali prevelike razlike med njegovimi zadnjimi teksti in sedanji, pa se zdi, da je močan premik čuti že v sami razporeditvi gradiva. Grafična razporeditev besedila, ciklični, razvrščajo pesmi v skupino Galilej (13 pesemskih enot), skupino Velikani (9 pesemskih enot z dodatkom 5 enot v posebnem podciklu Odhod) ter skupino Kresnice (10 enot, od katerih zadnja vsebuje 4 pesmi). Zbirko zaključuje posebna pesem Z zvezdami v žepu, ki je dala knjigi tudi naslov.

Premik v njegovem pesniškem iskanju in razvoju se zdi, da je treba iskati prav v dejstvu, da je avtor postavil na prvo mesto (če se za prvo mesto ali poudarek lahko šteje prva dva dela knjige ali cikla) pesmi z zahtevno tematiko, razpeto med filozofskim razmišljanjem o svetu, sebi in drobnem vsakdanu. Galilejevski pesmi so tipični, kako razrešiti skrivnostno uganko sveta in človeka in kaj sebe položiti, da se ne bi odtujili samemu sebi, po drugi strani pa ne ostal v zapetu. Kot nevidno nastavljen mreže v kozmos so njegove misli, ki pa se iz odmaknjenih višin negotovosti kaj kmalu vrnejo v krog domačnosti. Zanimivo je to, da skoraj vse zaključne kotice teh pesmi prehajajo v spoznanje neke usodnosti ali pesimizma celo, ki ga delno osvetljuje le pojav ženske in z njo povezana ljubezenska igra.

Iz nejasnega in grozljivega kozmosa se je pesnik spustil v svet velikana, toda tistih iz »dobrega testa«, saj so »čudežnim kamnom / v žepu / pod večer / šli v vas / in v dlaneh poraslih z mahom / zazibali krhek in srečen / otroški glas, / ki je odmeval z dvorišč«. S čudovito igravostjo riše njihovo dozdnevno čarovniško moč, ki je dosegla, »da

so se na mrkih / obrazih mož / beli konjički / poglani v galop / in sredi zenic / ugriznili v mavrične uzde. Med pesmimi tega cikla so posebno lepe III., VII. in VIII.; v njih je moč prepoznati poglavlja iz slovenske zgodovine.

Za značilnim naslovom Kresnice (ki so lahko tudi oporki v temi) se skriva tista Mermoljeva pesem, ki bi ji lahko nadejali vzdevek »domačjska«, če ne bi ta izraz danes preveč vonjal po nižje vredni literarni kategoriji. Da ne bo nespornost: njegove Kresnice so živi portreti slovenske resničnosti, zamejske predvsem, čeprav v nekoliko zagonetnem jeziku, ki pa, ko ga enkrat razvozlaš, se spremeni v kakor njegov Kres, ki je ena najlepših, poleg Starca, Podmornice, Dna) v pravočelo pahajočo čustvenih vzgibov zdaj svete jeze, spet rahle usodnosti, bruhanje in upor, a se nekoliko usodnostno sklenejo v Molk. Negotovost, ki se kljub vztrajnemu in ostrmu boju ali postavljanju po robu vsem, ki bi našo slovensko skupnost v zamejstvu hoteli tako ali drugače pritisniti k zidu, potlačiti, ji skrečiti življenjski prostor ali preprosto ne dati ji docela prosto dihati in ustvarjati, ta negotovost tu in tam pomoli glavo iz Mermoljeve pesmi, ki je drugače polna življenja, zasidrana v slovenski zamejski stvarnosti, v ljubezenskem delu lahko in igrivo, sočna in prosojna, tu in tam erotično ponatirana.

Sklepno pesem Z zvezdami v žepu bi moral bralec prebrati najprej, saj je poleg uradnega kazala edino pravo kažipot v Mermoljev pesniški svet, kakršnega je moč ugledati ta trenutek. V tej pesmi se avtor sprašuje po smislu ustvarjanja in po človeški, bolj družbeni naravnosti le-tega. Seneca se, da je bogataš, ki ima »zvezde v žepu«, vendar si ga lahko iz pesmi zamislimo tudi kot berača, ki sedi ob cesti in ne ve, kaj bi z zvezdami, ki jih ima v žepu. Ob različnih možnostnih usmeritvah, kamor bi lahko kanaliziral svoje bogastvo, se ne odloči za nobeno, razen če ne sprejmemo njegove »grenke« ugotovitve, da mu »ostaja počinik, na katerem sedi«.

O zbirki je moč reči, da predstavlja nov korak v Mermoljevem pesnjenju, tako miselno kot oblikovno.

Likovna oprema knjige, štiti ovitek z grafiko Franka Vecchietta je kot ostale knjige letošnje zbirke ZTT na izredno uspešni grafični ravni in tako skladno z vsebino pripomore, da je knjiga užitek tudi za oko.

MARJAN BRECELJ

Naslovna stran Mermoljeve pesniške zbirke

Mladinski pevski zbor Glasbene matice med svojim zadnjim »božičnim« nastopom v veliki dvorani Krožka za kulturo in umetnost v Trstu. V terek bo zbor imel koncert v rojanski cerkvi s sodelovanjem orglarja, nato pa ga čaka nastop v Cankarjevem domu v Ljubljani.

ANGELO ARA-CLAUDIO MAGRIS: «TRIESTE UN'IDENTITÀ DI FRONTIERA»

O tržaški kulturni zgodovini skozi prizmo italijanske lokalne literature

Prispevek k razumevanju in poznavanju italijanskega literarnega življenja

Pred nedavnim je bila v Trstu predstavljena nova knjiga o tržaški kulturni zgodovini, kot jo vidi literarni zgodovinar skozi prizmo italijanske lokalne literature. Velika udeležba na predstavitvi je pokazala, da za ta problem plača v Trstu veliko zanimanje in da Tržačani očito čutijo potrebo po globljih diskusijah in poizvedah na temo svoje istovetnosti, svojega zgodovinskega razvoja in njegovih sestavin.

Delo je razmeroma tanka knjiga (120 strani), ki sta jo napisala Angelo Ara in Claudio Magris, z naslovom «Trieste — un'identità di frontiera» (Trst — obmejna istovetnost, založba Einaudi, cena: 15.000 lir). Studija je nastala kot eno izmed prvih poglavij nove zgodovine italijanskega slovstva, ki bo najprej obravnavala značilna središča italijanskega literarnega življenja v tem stoletju. Po leg Trsta bodo obdelana še mesta Rim, Neapelj, Firenze, Turin in Milan.

Delo je zastavljeno na zanimiv in stimulativen način: 11 poglavij obravnava v sproščnem kronološkem zaporedju splošne zgodovinske poteze razvoja tržaškega meščanstva v loku zadnjih treh generacij od začetka tega stoletja do danes.

«Čisto» zgodovinska razmišljanja se izmenično vrstijo s kulturnimi skicami okolja in miselnosti in s podrobnejšimi literarnimi razglabljanji o posameznih avtorjih. Ta poglavja se skladno prelivajo med seboj in vsebinsko oz. problemsko obzorje se pogosto razširi daleč preko tržaških starih, do tako imenovanega mitolepanskega obzorja in še dlje v nočnejši Italije.

V množici imen, ki se pojavljajo na teh straneh, najdemo poleg vseh pomembnejših italijanskih domačih literarnih ustvarjalcev tudi imena izstopajočih političnih in kulturnih delavcev; zgodovinarjev, geografov, kritikov in esejistov, ki so obravnavali ta prostor, a tudi imena pomembnejših evropskih ustvarjalcev, ki so se navezovali na osrednji problem: vloga meščanstva v književnosti, od vrhunce do današnje krize.

Najbolj temeljito in tudi najbolj posrečeno je obdelano obdobje, ki gre od začetka tega stoletja do prve svetovne vojne. Po mnenju avtorjev je to bila najbolj pomembna faza v tržaški literarni zgodovini.

Kot omenjeno je glavna osebnostna razvoj posameznih generacij italijanskih literatov, ki so delovali v Trstu ali v njegovi neposredni bližini: od Slapetara, Sueni in Sabe, preko Stuparichev, Marina, Michelstaedtera, Gambinija, Tomizze, Benca, Betizze, Cergolija in cele vrste manj znanih, do trojice osebnosti, ki jih avtorja pomenljivo postavlja na zadnje strani knjige: Cecovini, Santini in Vidali.

Knjiga se odlikuje po odličnem slogu, bogati vsebini in očitem naporu, da ne bi prevzemala nekaterih ustaljenih kralice o narodnostnem in kulturnem razvoju in ustroju tržaškega meščanstva, ampak da bi dosegla ravno obratno, da bi spodbujala kritični pretes teh stereotipnih paltol, ki so v Trstu globoko zakoreninjene, ki je prišlo do izražanja v sami diskusiji, ki je spremljala predstavitev.

Ob vseh teh odlikah pa knjiga vzbuja tudi nekaj kritičnih misli. Magrisova in Arova studija je odlična kvalitativna analiza dela tržaškega literarnega snovanja, v tej odliki pa so ostale nekatere vrzeli, zlasti v zvezi z vzporedno podrobnejšo opredelitvijo družbenih sil, ki so prispevale k oblikovanju tržaške kulture in z delom te kulture, ki je vezan na slovensko prisotnost v tem prostoru.

Avtorja sta se verjetno hotele zavestno omejiti na analizo italijanskega meščanstva, a tudi pri njegovi obravnavi manjka pogosto oris vloge, ki je temu sloju pripadala v celotnem okviru vseh ostalih družbenih sestavin mesta. Že sam pojem mitolepanske kulture je vezan ne le na nek določen prostor in določen čas, ampak tudi na nek določen sloj in se ga zato ne sme preveč posploševati kot izključno geografskega. Morda sta avtorja pogosto tudi predpostavljala, da bralec pozna razmerje sil, ki je vladalo v posameznih obdobjih, a to poznavanje velja do neke mere le za ožji krog domačih bralcev. Literarno-kulturna razmišljanja so zanimiva, koristna in potrebna za boljše razumevanje Trsta, a nikakor ne zadostujejo za polno razumevanje tržaške kulture poti v tem stoletju.

Tudi med navedenimi zgodovinarji, ki naj bi nudili potrebni zgodovinski scenarij, je čuti pomanjkanje nekaterih osnovnih del, kot je na primer Apinova zgodovina fašizma v Julijski krajini, in tudi nekatera novejša dela mladish tržaških zgodovinarjev, ki so dala pomembne prispevke k razumevanju naše nedavne preteklosti.

Kljub široko naslovljenemu delu, ki obeta analizo Trsta v odnosu do njegove obmejne vloge v zelo širokem smislu, je glavno dogajanje, ki zanimala avtorja, prebranje tokov znotraj italijanskega meščanstva in glavni konflikt je, pred prvo svetovno vojno, spopad z nemškimi upravni aparatom, po njej pa sočanje s slovensko prisotnostjo.

Prisotnost in vpliv Slovencev se pogosto omenjata, a brez podrobnejše družbene ali kulturne analize. Med množico nemških in italijanskih kulturnih figur najdemo le Koseskega, Prešerna, Bleiweisa, Tumo, Kosovelca in Rebulo. To je gotovo preskromno zastopstvo, ki izhaja iz nepoznavanja slovenskega jezika in širše slovenske družbene in kulturne zgodovine.

Tudi če sta avtorja vključila Slovence v tržaški kulturni okvir v razmeroma skromni meri, daje to vključevanje vrsto zelo zanimivih in vzporednih izhodišč za razmišljanje o naši kulturni zgodovini na tem območju. Pomanjkljivosti v tem smislu v tej knjigi naravnost kličejo po dopolnitvah vrzeli in po celovitejšem pregledu slovenskega kulturnega razvoja na Tržaškem. Te analize in polne vključitve Slovencev v analizo tržaške stvarnosti ne moremo in ne smemo pričakovati od italijanskih avtorjev.

Tu ne gre le za poznavanje slovenskega jezika in kulture, ampak tudi in predvsem za celotno nazorsko pogojenost in gledanje na tržaško polpreteklo zgodovino. Tu di če italijanski avtorji, kot je primer v tej knjigi, zavračajo najbolj grobe predsodke o večvrednosti italijanske kulture, kompleks italijanske ogorčenosti pred »slovenskim valom« in zgodovinsko

laž, da Slovenci gledajo na Trst le s kraskega roba, ostajajo v tihni njihove analize in v podlagi njihovih gledanj nekateri pojmi, ki niso za vse tako samo po sebi umezni, kot so za nje. V opisovanju kritičnih trenutkov slovenske zgodovine se v knjigi zelo pogosto ponavlja izraz »prenašanje« (esasperazione), medtem ko se za kritična obdobja italijanske skupnosti enako pogosto rabi izraz »tragičnost«. To so le odtenki, kot neokrnjena pršina pa se zlasti v drugem delu knjige ponavlja pojem »jadranskega italijanstva« (italianità adriatica), ki je presplošen, da bi ga avtorja ne opredelila natančneje.

Nadaljnji primer različne občutljivosti Slovencev in Italijanov je obravnavanje fašističnega obdobja. Za Italijane je to pogosto le ponesrečena epizoda, ki je

PAVEL STRANI

(Nadaljevanje na 7. strani)

Miha Maleš osemdesetletnik

Miha Maleš — Makedonka (jednaka 1950)

Ko sem v Ljubljanskem »Delu« prebral Pogacnikov članek o slovenskem slikarju in grafiku Mihi Malešu za njegovo osemdesetletnico, nikakor nisem mogel verjeti, da si je mojster nadel že osmi križ. Ko sem ga zadnjič videl v Ljubljani, res se ne spominjam od kakšnih priložnosti, sem imel občutek, da se nič ne stara, kot se ne more starati njegova umetnost, ta večno živa umetnostna duša. Doma sem se zazrl v dve njegovi miniaturi, Prešernove rojstne hiše, pa se mi je zadelo, kot da gleda iz njiju njegov vedno nasmejani pogled iz živih oči.

»Vse življenje sem lovil v svojem umetniškem izražanju trenutke življenja, ki sicer drsijo v neskončnost pozabe« je dejal pred leti (povzeto po Pogacniku) in verjetno je v teh besedah globoko resnica, kajti celotni Malešev umetniški opus, pa naj gre za skrbno izdelane grafike in jedkanice, za njegove krajine, za njegove ženske roke ali oči, za njegove brezštevne portrete znanih in manj znanih obrazov, je kot natančna živih stvari, ki ne ohranjajo samo tega, kar izginja po zakonitosti bivanja, pač pa ohranja, kar je v njih trajnega kot sporočilnost iz preteklosti v prihodnost.

Ko je Miha Maleš leta 1977 prejel Prešernovo nagrado, so v utemeljitvi nagrade zapisali med drugim, da se »njegova umetnost ne podreja ničemu, razen ustvarjalni domišljiji. Domišljija je seveda nekaj, kar nastaja avtohtono in lastnih notranjih vzgibov, zato je tudi Maleševa umetnost avtohtona, in kot je lepo zapisal Bogdan Pogacnik, predvsem naša, slovenska, kljub temu, da je Maleš človek evropskih razgledov ne samo kot mladostnih vzorih, marveč tudi kot evropski potnik zrelih let.

V počastitve njegove osemdesetletnice, malo prej pa tudi kasneje, so in bodo v raznih mestih Slovenije in po raznih galerijah razstavili njegova dela. Kaj ko bi po daljši odsotnosti in prav za to priložnost, priredili razstavo njegovih del tudi v naši novi galeriji v Tržaški knjigarni. (jk)

ditve so bile lutkovne za otroke in projekcije domačih najuspešnejših mladinskih filmov kot Sreča na vrhovi in Učna leta izumitelja Polža. Če k temu prištejemo še dve odmevni in odlično pripravljene razstavi »Shakespeare in naš čas« ter »Shakespeare v slovenskem gledališču« v središnjih dvoranh Cankarjevega doma, potem kulturno občinstvo čez praznike ni bilo prikrájano. Dodajmo še, da je bila za SNG vestrovo razprodana Opera SNG za baletno predstavo Straussovega Netopirja - Rosalinde, v Drami je bila predstava komedije N. Ostrovskega Goid, Sentjakobsko gledališče je imelo zadnji dan leta na programu Beneticevo komedijo Hvarčanka, Mestno gledališče ljubljansko pa Goldoničeve Goričane. Bodo gledališča v prihodnje nadaljevala svoj silvestrski program tudi čez praznične dni, vsaj s kakšno predstavo? Letošnji obisk in vzdušje na predstavah ob koncu leta in v začetku novega kažeta, da bi bilo tako načrtovanje upravičeno, zlasti še, če ga gledamo v kontekstu vse bolj skromnih silvestrov in omenjenih potovanj občanov.

O »Dnevi avstrijske kulture v Ljubljani« smo že poročali na začetku manifestacije, ob sklavu smemo zapisati nekaj kritičnih misli. Predstavitev avstrijske kulture je nadalejšala manifestacija »Celovških kulturnih dnevoj v Ljubljani«, kar je v bistvu tudi del avstrijske kulture. Pojem »avstrijska kultura« je sicer zelo širok, vendar organizator s tem, da je v program vključil tudi zagrebški komorni ansambel (zelo povprečen) ter ljubljansko Trio Lorenz ter Marjano in Marjano Lipovska, ki očito ne sodijo v avstrijsko kulturo (lahko na so njeni izvajalci), ni pokazal le premajhne programske pripravljenosti, marveč tudi podenjevanje slovenske kulture. To se je potrdilo še na več kot skromni razstavi ob jubileju Josepha Haydna. Mimogrede: 250-letnico Haydnovega rojstva se s celovečernim koncertom počastil v decembrskih dneh najprej domači Consortium musicum, nato še ljubljanska Akademija za glasbo, celovečerni koncert pripravlja še orkester RTV Ljubljana. Med manifestacijami avstrijske kulture je največ pozornosti vzbudil nastop dunajskega Straussovega orkestra v veliki dvorani CD. Očitno je nostalgija za lepimi valčki in polkami dunajske šole zlasti v starejši generaciji obudila radovednost. Koncert je bil razprodan še predno so stopnice natisnili! Dunajski orkester Johanna Straussa z dirigentom Kurtom Wössom kajpada ni Dunajski filharmonija s svojim noveletnim programom. Le 40 glasbenikov, kot v starih časih, je prišlo na oder pred železno zaveso. Sprito odsotnosti vrstne glasbe v naših koncertnih programih, se je izdel koncert mnogim tudi kot zgodovinski dokument večje odmevnosti kot vrednosti. Zato bi koncertno občinstvo na istem odru vsakokrat je pozdravilo katerega izmed odličnih dunajskih simfoničnih orkestror. Skratka: »Dnevi avstrijske kulture v Ljubljani« niso predstavili nobene vrhunske prireditve sosednje države, kar bi sprito državne naziva manifestacije smele pričakovati. Slovenska kultura ni tako »uboga«, da bi morala z odprtimi rokami sprejemati vse, kar je tuje, čeprav na nižji ravni, kot jo dokazuje sama.

V ljubljanski Narodni galeriji so v zadnjih dneh minulega leta slovensko podeli Valvasorjeve nagrade za leto 1982. Za uspešno delo na področju muzealstva sta jih prejela Marija Gosar in dr. Milan Zevart. Marija Gosar, muzejska svetovalka Prirodoslovnega muzeja v Ljubljani, se že sedemdeset let posveča pedagoški dejavnosti v muzeju. Njena zasluga je, da se je muzej povezal z zavodi za šolstvo in sodeloval pri izdelavi učnih programov, tako da bodo šole v svoje delo lahko vključevale oglade naravoslovnih zbirk in drugih razstav. Marija Gosar je bila tudi dolgoletna predsednica pedagoške sekcije pri skupnosti muzejev Slovenije. Dr. Milan Zevart, ravnatelj Muzeja narodne osvoboditve Maribor, je kot muzejski delavec posebno skrb posvečal zbiranju muzejskega gradiva. Muzej se je pod njegovim vodstvom razvil v pokrajinsko ustanovo s petimi zunanjimi oddelki. Ravnatelj je v muzeju razvil raziskovalno delo in objavil številne publikacije ter razprave. Preučeval je tudi problematiko zbiranja in obravnavanja gradiva iz zgodovine NOB in skrbel za njegovo kritično izdajo.

Med razstavami so v zadnjih dneh minulega leta vzbujale največ pozornosti prodajne in galerijske Labirint in Društva slovenskih likovnih umetnikov ter prve trajne kulturne skupnosti samostojnih kulturnih delavcev Eburne v deli Slon. V Labirintu se je z leti malega formata predstavilo 75 avtorjev, nekaj deset pa tudi v galeriji DSLU ter v Slonu. Med samostojnimi razstavami je najbolj presenetil akademski kl-

MARJAN ZLOBEC

(Nadaljevanje na 7. strani)

KNJIGE GORIŠKE MOHORJEVE DRUŽBE

Že od prvih let po prvi svetovni vojni pošilja Goriška Mohorjeva družba v svet vsako leto Koledar in nekaj knjig, katerih tematika je v glavnem posvečena primorskim vprašanjem, oziroma so jih napisali primorski pisci. V zadnjem času izhajajo vsako leto tudi snopiči Slovenskega primorskega biografskega leksikona. Letos je izšel prvi snopič druge knjige. V njem so zapisane osebe, katerih priimek se pričenja s črko K. Leksikon je zelo dobrodošel vsem, ki se kakorkoli ukvarjajo s primorsko slovensko zgodovino, pa tudi tistim, ki želijo le od pobliže spoznati delo pomembnih ljudi v tem predelu slovenske zemlje. V našem dnevniku je že bilo pisano o letošnjem zvezku PSBL, zaradi tega ne bomo v tem obvestilu o letošnjih goriških mohorjevskih veliki govorili o njem. Dodati hočem le nekaj misli, gledanih z goriškega zornega kota. Manjka imena nekaterih ljudi, tudi sodobnikov, ki bi si, po našem mnenju, zaslužili mesto v leksikonu. Če so že v njem nekateri omenjeni, je po našem prav, da pridejo vanj tudi ljudje z enakimi dolžnostmi in zaslugami. Sicer je bilo o tem precej napisanega tudi v prejšnjih letih in brez dvoma imajo sestavljavci SPBG v mislih pozabljene osebe, da pridejo v dodatek leksikonu, ko bo ta dokončan. V leksikonu je tudi še vedno čutili, da je težje obravnavati posameznikov preveč na literarno-političnem delovanju. Manjka, oziroma so pomanjkljivi, podatki o gospodarskem delovanju ljudi, ki so bili pomembni tudi takih oseb, ki so bile pomembne na političnem, šolskem ali literarnem področju. Še vedno, kot v prejšnjih zvezkih, so netočnosti v pisanju priložnosti. Ponekod je poleg izvirnega sloven-

skega priimka še poitalijančena italijanska oblika, v drugih primerih pa ne. V takšni publikaciji bi bile morale biti mere enotne. In še nekaj. Čeprav je v uredniški besedi na platnicah napisano, da ne gre ocenjevati pomembnosti posameznika človeka po dolžini gesla, se bralce ne more znebiti občutka, da je moč, ki si mu v leksikonu posvetili dve strani, pomembnejši od tistega, ki ima le polovično stolpca. Pa čeprav sta oba enako pomembna za našo primorsko stvarnost. Očitno gre pri tem za razpoložljivost podatkov in tudi za način pisanja sodelavca leksikona. To hočejo biti le sugestije za odpravo pomanjkljivosti v nadaljnjem urejanju PSBL, ki mu je treba dati vso čast in pravo mesto v naši zamejski publicistiki.

Letošnji Koledar GMD je bogat s članki, ki so pretežno usveščeni raznim primorskim duhovnikom. Poleg uvodnih besed o papežu Janezu Pavlu II., so pomembni članki o pokojnem goriškem nadškofu Petru Cocolinu (napisal ga je Oskar Simčič), o tržaškem škofu Juraju Dobrihi (napisal M. Šah) in o tržaškem slovenskem škofu Andreju Karlinu (napisal Angel Kosmač). V tem članku je podrobno analizirana osebnost tega škofa, ki ga je italijanska iredenta napadala od leta 1910, ko je bil imenovan za nadškofa v tem mestu, pa še do prve svetovne vojne, in tudi napade, katerih je bil deležen na italijanski zasedbi Trsta, nakar ga je papež Benedikt XV. konec leta 1919 »sili razmer žrtvoval« tako, da se je odpovedal tržaški škofiji.

Podobna je problematika v članku o slovenski bogoslovni akademiji v Rimu, o pisatelju Ivanu

Preglju, o tržaškem slovenskem krščansko-socialnem tedniku »Zarja«, o Slovincih v Kanadi o raznih duhovnikih, ki so umrli v zadnjem času. Razni avtorji pišejo o Janezu Erzenu, Lojzetu Rozmanu, Srečku Rejcu, Rinu Markiču, Albinu Martinčiču in Albinu Melikovicu. V spisih o Janezu Erzenu in Albinu Martinčiču najdemo nasprotovanje do slovenskega partizanskega gibanja. Od teh naj bi bilo »čludstvo zapeljano«, »čludstvo se je navdušilo za junake četnike« itd. Čisto drugačnja pa je vsebina spisa Martina Jevnikarja, ki govori o pomembnih ljudeh slovenske kulture, politike in gospodarstva, ki so pred kratkim umrli. Skoro vsi so bili med vojno na strani Osvobodilne fronte in zaradi tega takrat trpeli pod bičem fašističnega in nacističnega okupatorja. Avtor se spominja Nikolaja Omerse, Ivana Ribiča, Karla Škovičiča, Mitka, Nandeta in Draga Vojnarja, Dragotina Skrinjarja, Jureta Stavara, Mirolava Pahorja, Hrvoja Majstra, Edvarda Gregiča in še posebej Marje Boršnikove.

Bogata je kronika o lanskih pomenovitih slovenskih osnovnih šol na Goriškem in Tržaškem. Sledijo že tradicionalni članki o kulturno-prosvetnem delovanju družtev katoliške smeri na Tržaškem in Goriškem, o skavtih, o političnem dogajanju v teh dveh pokrajinah in še kaj. Jožko Šavli nadaljuje z objavo raznih študij o starejši slovenski zgodovini. Tokrat piše o črnu panterju, zgodovinskem grbu Slovencev ter o idili Velikega trga v Trstu. Njegova dela nam razkrivajo marsikaj, kar je danes težko dosegljivo, razen če ne stopimo v knjižnico, Hubert Močnik objavlja pri-

spevke k zgodovini slovenskega šolstva v Gorici. Emidij Susič piše o rezultatih ankete Sloveskega raziskovalnega inštituta o asimilaciji narodne skupnosti. Omenimo naj še spomin na Roberta Hlavatyja izpod peresa Edija Žerjale, članek o Polabskih Slovincih, ki ga je napisal Miloš Vauhnik, spominski spis na drugi tržaški proces (napisal Alojz Tul), spis o openskem tramvaju (Ivan Artač), članke s planinsko tematiko in še nekaj literarnih spisov. Med tem izstopajo pesmi, teh je v koledarju precej, ki so jih prispevali Ljubka Sorli, Albert Miklavc, Jože Aleksič Merkuza in Mirko Mazora.

V koledarski zbirki je tudi otroška barvana slikanica Štepana Zavrela »Rojstvo v Betlehemu«, ki jo je iz nemščine prevedel Mirko Rijavec.

Goriška Mohorjeva družba, ki precej svojih knjig pošilja med Slovence, živeče v raznih evropskih in prekomorskih deželah, je že od nekdaj posvečala precej zanimanja delu slovenskih misijonarjev. Letos je izšla 450 strani zajetna knjiga Ludovika Ceglara o goriškem misijonarju slovenskega rodu Janezu Madonu, ki je v prejšnjem stoletju deloval med Indijanci v Braziliji. Rodil se je v vasi Podkale 29. maja 1829 in bil še isti dan krščen v cerkvi v Batah. Kot kapucin je služoval več let v raznih krajih države, potem pa je odpotoval čez veliko lužo. Zlasti v Braziliji je veliko delal za pokristjanjevanje Indijancev in zaradi njegovih zaslug na tem polju ga danes tam zelo častijo. Avtor je v tej knjigi podrobno opisal delo tega misijonarja, ki je bilo delo v do- movali malo ali nič poznano.

MARKO WALTRITICH

V IZDAJI ZALOŽNIŠTVA TRŽAŠKEGA TISKA

Jadranski koledar 1983 bogat in zanimiv zbornik

Jadranski koledar za leto 1983 je že na mizah in policah svojih zvestih bralcev in naročnikov skupno s priloženimi knjigami in stenskim koledarjem z reprodukcijami Hlavatyjevih akvarelov. Med priloženimi knjigami gotovo zasluži posebno mesto »Trst v črno-belom«, v kateri je skozi fotokroniko Maria Magajne zabeležena naša povojna zgodovina. Gre za dragocen dokument, ki katerega se bomo povrnili prihodnjici. Tokrat nas zanima predvsem Jadraški koledar, ta naš vsa povojna leta izhajajoč almanah našega zamejskega življenja danes in v preteklosti.

Kar pade pri novem koledarju najprej v oči je, da je spet obsežen kot v prejšnjih letih in po delnem presledku v letniku 1982, kjer je bil narejen poskus vnašanja literarnih prispevkov pod naslovom »Literarna videnja«, spet v slogu prejšnjih letnikov, ko je vsebinska leža bila skoraj izključno na aktualnih ali zgodovinskih temah našega življenja na celotnem zamejskem področju, kjer Slovenci pač živimo v neposredni soseski z Italijani in Furlani.

Po uvodnem in tudi že tradicionalnem koledarskem delu z mesečnimi, spominskiimi dnevi in drugimi astronomskimi podatki (tokrat urejenimi na nekoliko drugačen način) je na prvem mestu prispevek predsednika SKGZ Borisa Raceta z naslovom »Prevaracije«. Naslov se zdi neverjeten, toda kdor pozna vso zgodovino razvoja vprašanja naše globalne zaštite, takoj razume za kaj gre. »Prevaracije« je besedna podgrupa čista tistih nam nasprotnih sil v večinskem narodu, ki z to izražajo bojazen, da se ne bi manjšina, to smo mi, Slovenci, po zakoniti poti »nezakonito« povzpeli nad večino in s tem očitno ogrozili sam njen obstoj. Boris Race piše o tem, kako je ta »bojazn« umetno zastavljena in napihovana izključno za to, da se v italijanski večini ustvarja nasprotovanje do globalne zaštite naših narodnostnih pravic ali, in to v najboljšem primeru, da se z zakonom priznane pravice Slovencev v Italiji omejuje na nesprejemljivi minimum po starih načelih ločevanja in vladanja. Boris Race pri tem ugotavlja, da so na tej liniji ne le skrajni nacionalisti, marveč tudi tisti »odprti« krogi v nekaterih italijanskih strankah, predvsem v Krščanski demokraciji (in med njimi izrecno navaja prvaka KD Belcica), ki si s pojmom »prevaracije« lajšajo vest, da pač manjšina enostavno ni mogla priznati enakopravnosti z večino ne na Tržaškem, ne na Goriškem, kaj šele v Beneški Sloveniji, kjer naj bi bili Slovenci nekaj... drugega.

Racetov članek zelo dobro ocenjuje razloge, zakaj gre parlamentarni postopek z globalnim zaščitnim zakonom naprej po polje ali pa sploh ne gre.

Naslednji članek objavlja Milan Pahor, eden naših mlajših zgodovinarjev narodnosvobodilnega razdobja. Pod naslovom »Septembra 1943 - prva svoboda« piše, kako je Primorska doživljala kapitulacijo Italije s posebnim poudarkom na takratnem dogajanju v samem mestu Trstu. Članek je dokumentarno bogat, sicer pa je bil objavljen tudi v novoletni številki Primorskega dnevnika.

Na tem NOB je v koledarju še več sestavkov, čeprav si ne sledijo v strogem zaporedju. Mislim, da je to prav, saj bomo v letu 1983 praznovali celo vrsto štiridesetletnic, ko so se pri nas dogajale velike in takorekoč odločilne stvari. »8. september v Julijski krajini« je naslov članka, ki ga je prispeval Elio Apih, znani tržaški italijanski zgodovinar. Apih piše o tem, kako italijanski antifasizem ni bil pripravljen na takratne dogodke. V zaključku svoje razprave piše: »V Julijski krajini ni 8. september 1943 zgodovinski datum zaradi prihoda nacizma, ki je bil že poražena sila, pač pa, ker je pomemben velik preokret v boju za svobodo. Vendar se v Julijski krajini ni odprlo nobeno novo, samo z nacisti, s fašisti in s tolikimi aspekti družbe in morale, ki jih je bilo treba preseči; odprdnost se je morala morda v še večji meri pometi z velikimi problemi tega področja, z nacionalnim in mešnim praznovanjem, s strašno dediščino zla. Slo je za voz, iz katerega bi lahko nastali tako upor kot masčevanje, tako strah kot iskanje kompromisa. To je otežkočalo boj za osvoboditev, ga izpostavljal protislovju in tudi tragediji.«

Apihovo mnenje je seveda vredno spoštovanja, vendar se z njim ni mogoče v celoti strinjati. Kar se primorskih Slovencev tiče, boja proti okupatorjem ni otežkočalo nobeno vprašanje, ne nacionalno ne mejno, otežkočalo ga je le nacistični okupator sam, ki je bil leta 1943 vse prej kot že poražena sila.

Jože Koren je prispeval kronološko nastanjanje »Mataurja« kot glasila XXX. divizije IX. korpusa (oziroma XXVII. divizije, za prvi dve številki). Prispevek složi na osebnih spominih še preživelih članov divizijskega propagandnega oddelka in na ohranjenih številkah. List je zanimiv predvsem zato, ker je nastal na

desnem bregu Soče v Brdih in v Beneški Sloveniji, verjetno kot sploh prvi vojaški partizanski list na tem področju.

Na tematiko NOB sta v koledarju še prispevala Slavica Plahute o glasbeni dejavnosti na Primorskem v letih 1941-1945 ter izredno zanimiv članek Jožeta Pirjevca o tržaškem vprašanju in računih zahodnih zaveznikov 1944-1949, ki pa sega tudi v čas po vojni, ko je tekla pravda za mejo.

Za letošnji Jadraški koledar je nadalje značilno, da je v njem dobro uravnoteženo razmerje prispevkov iz vseh treh pokrajin, v katerih živimo Slovenci v Italiji. Tako se na Beneško Slovenijo in Rezijsko nanašajo članki Marina Vertova »Beneški duhovniki in usodno leto 1933« s »Spomenico beneških duhovnikov Sv. Stolic«, Renata Quaglie »Nekaj svežih cvetov v Rezijski«, Zive Gruden »Bavbar dvojezičnost« in Pavla Petricija »Novi nastavi slovenskega izobraževanja v videnski pokrajini« in še kakšen drug, ki obravnava Goriško vzporedno s Tržaško. Na Goriško pa se nanašata članka Marka Waltritsche »Što let slovenskega bančinstva in šolstva na Goriškem« in Milana Pahorja »Mladinski raziskovalni tabor v Dobrodo«.

Aktualnih tem se lotevajo prispevki Igorja Joganca »Prostorsko načrtovanje in slovenska narodnostna skupnost«, Pavla Stranja »Demografsko gibanje v Furlaniji - Julijski krajini«, Bojana Brezgarja »Slovensčina na sodiščih«, Bojana Pavličiča »Sport in sportizacija«, Brede Pahor »Jugoslovanski delavci v Trstu«, Pavla Stranja »Slovensko šolstvo v Italiji 1982-83«, ki pomenljivo nadaljuje pregled stana našega šolstva v koledarjih, Lojzeta Abramca »Galebvo polet«, Oskaria Kjudra »TPP deset let na fronti omike«, Milka Renarja »Zamejska likovna ustvarjalnost«, Marka Kravosa »Deset novih jader na literarnem morju« in še kakšen.

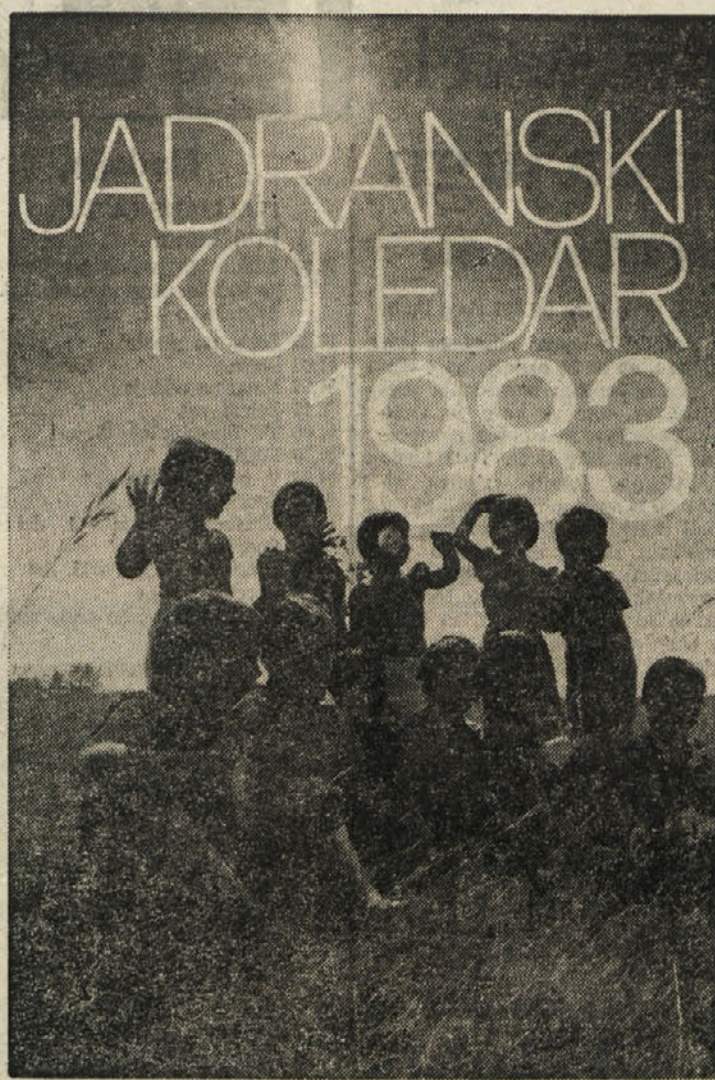
V bolj odmaknjeno preteklost segajo prispevki Louisa Adamiča o vprašanju meje med Italijo in Jugoslavijo (Gre za Adamičovo pismo takratnemu ministru ZDA za zunanje zadeve Byrnesu), in v še bolj odmaknjene čase prispevki Andreja Vovka o Družbi sv. Cirila in Metoda na Goriškem, Branka Marušiča o primorskih Slovenceh in istrskih Hrvatih med leti 1848-80, Vlasta Bernard-Lipovec »200 let srbske šole J. Miletiča v Trstu, Minke Pahor o delovanju pevskega društva Slava, Janeza Dolena o stoletnici rojstva Ivana Preglja, Borisa Panterca o prehrani v Bregu nekoč.

Izven teh skupin sta prispevka Stojana Spetiča »Aktualnost Marxove misli« in Dušana Jelinčiča »The Dolomite Mountains«, v življenja naših furlanskih sosedov pa posega prispevek Luciana Morandinija »Kratek pregled literarne zgodovine Furlanov« z izborom iz sodobne furlanske poezije v slovenskih prevodih Marka Kravosa in Aceta Mermola. Če k temu dodamo še zapis o Bibliografiji Jadraškega koledarja 1946-1981 (pri čemer pa sta žal izpuščena dva od koledarjevih urednikov v prvih letih: Zorko Jelinčič in Ivan Šauli) potem je — upam — iz tega pregleda dovolj razvidno, kako vsebinsko bogat je letošnji Jadraški koledar. Uredil ga je uredniški odbor z glavnim urednikom Vojmilom Tavčarjem, opremljen »Graficent ZIT«, tiskala pa tiskarna Graphart. (jk)

● Ljubljansko kulturno pismo

(Nadaljevanje s 6. strani)

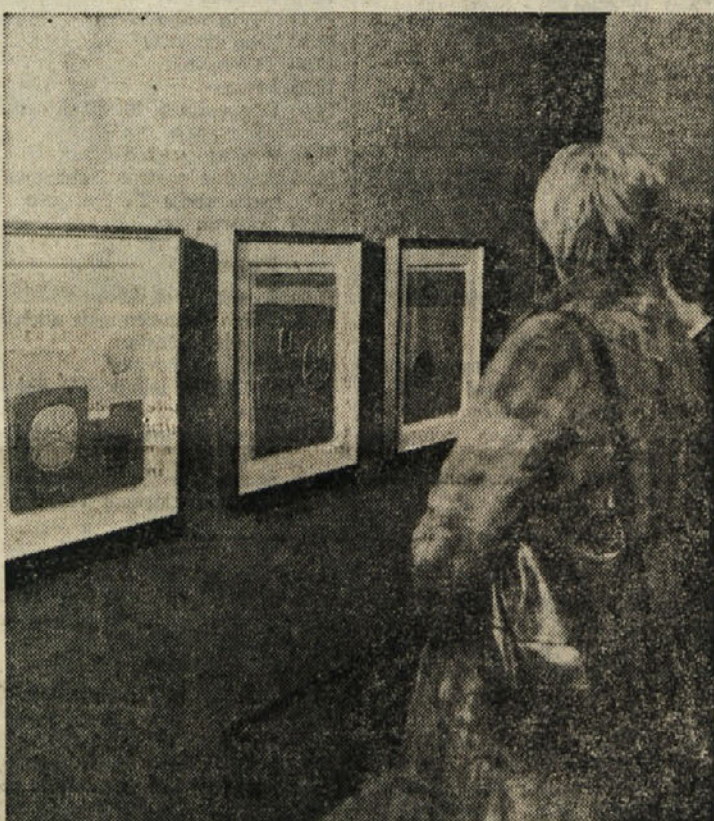
par Janez Boljka s Cankarjevimi portreti v olju, razstavljenimi v galeriji ARS. Boljka je sicer eden izmed najbolj tipičnih portretistov Ivana Cankarja, vendar v bronu. Njegov prehod v olje je sprito nove tehnike ponudil nove možnosti interpretacije Cankarjeve duhovne in fizične podobe, kot jo je skozi dvajset let intenzivno spremljal prav Boljka. Kakih petnajst portretov Cankarja kajpada nima veristične, realistične osnove, vendar je slikar še ohranil prepoznavni pisatelj, lik, obogatil s simbolno interpretacijo njegovih del, idej, življenja. Med avangardnejšimi razstavami smemo omeniti retrospektivo beografskega slikarja in likovnega publicista Miodraga B. Protića v Likovnem razstavšču Riharda Jakopiča in Jozeta Vrtičarja ter slikarke Milene Gregorčič v Mestni galeriji.

LOJZE SPACAL V GALERII TRŽAŠKE KNJIGARNE

Grafika tokrat kot matrica

Mali formati, na katerih izstopata reliefnost in hrupost, barvni poseg pa odloča pri ugaševanju in sintezi

Zanimanje za Spacalove male formate v galeriji TK

Umetniška razstava Lojzeta Spacala v galeriji Tržaške knjigarnice doživlja izjemen uspeh. Vsak dan, ko je knjigarna odprta, si jo ogleda veliko število ljubiteljev slikarske umetnosti, ki jih gre gleda na ekspozicije za drugačno razstavo od tistih, ki jih je imel v metnik v zadnjem obdobju. Razstavlja namreč male poslikane reliefne formate, ki bi se lahko tudi

zdeli kot matrice za njegove grafike, pa to vendarle niso. Umetnostni kritik Milko Rener daje o razstavi naslednjo oceno: »V skoraj petdesetih letih ustvarjanja se je Lojze Spacal nabralo veliko samostojnih in skupinskih razstav, da bi jih bilo teško prešteti. Toda takšnih, kakršna je pričujoča, je razmeroma malo. Edinstvena je ta razstava

v tem, da so razstavljeni pretežno manjši formati, ki jih je najverjetneje razbral razpon te Spacalove »evriste«. Odmislimo si tu Spacala kot grafika in zamislimo si ga kot slikarja, vendar ne v klasičnem pomenu besede, kajti njegove slike nimajo »olnatih« vidov, marveč izstopajo po svojstvu večje ali manjše reliefnosti in hruposti.

Tu se nam iz podzvesti vsiljuje vprašanje, ali ne gre morda za »matrice« njegovih grafik? Odgovor sili seveda v grafiko, kot da je šele na grafičnem listu delo dokončno izoblikovano. Tako gledamo Spacalove dela pač že nekoliko iz navade.

Vsekakor nam tovrstni Spacalov opus izpričuje tudi nasprotno težnjo, se pravi uresničitev grafike v »okulpo-slici«: ne gre torej za matrice, pač pa za svojevrsen proces, katerega končni rezultat je ta, da si lahko zamislimo pravzaprav grafiko kot matrico. Zanimiv je pri tem tudi postopek abstrahiranja z otipljivim kontrastiranjem. Barvni poseg odloča pri ugaševanju in sintezi.

V ostalem velja poudariti, da slika Spacal vseskozi izven vsakršne teorije in »umetnostnega« vsiljevanja, pač pa beleži osebne življenjske zaznave skozi filter globljega spoznanja z vedno novo in neprislilno metaforo.

Zaradi velikega zanimanja, pa tudi zato, da si jo lahko ogledajo še tisti, ki so morda bili na preletu leta odsotni iz Trsta, je razstava podaljšana do 15. januarja.

OB STOŠTIRIDESETLETNICI ROJSTVA

Jakob Alešovec - pozabljeni slovenski pisatelj in časnikar

Neprijetno doživetje pri »Črnem orlu« v Trstu

... pevcu vedno sreča laže, on umre brez d'narja

(Prešeren)

Znano je, da so skoro vsi oblikovalci slovenske pisane besede izšli iz revnih, preprostih slojev, in da so se morali po večini vsi boriti za svoj življenjski obsojter da niso bili deležni tistega zasluženega priznanja in hvaležnosti za kulturno bogastvo, ki so ga s tolikim trudom in ljubeznijo ustvarili in zapustili svojemu narodu.

Verjetno pa je vse te plemenite in postrvovne slovenske pisce v krivčnem plačilu in nepriznanju s strani svojega naroda, »prekobil« ljudski pisatelj in časnikar Jakob Alešovec, katerega 140-letnica rojstva pomenja leto.

Ta zelo zapostavljen pisatelj — »slovenski trpin«, kot se je sam imenoval, je nekaj zaradi svojega naporega in roba tega značaja in pa zaradi tedanjih krivičnih družbenih razmer, ostal nepriznan in zapuščen od vseh ter umrl kot bea- rač v ljubljanski mestni hiralnici.

Jakob Alešovec se je rodil 24. julija 1842 na Skarnični blizu Šmarne gore nad Ljubljano. V družini revnega bajtarja — čevljarja, kateri je namenil in hotel, da bi se tudi sin Jakob izučil čevljarstva. Zato ga je začel uvajati v ta poklic. Toda ko je deček začel obiskovati domačo šolo, je pokazal toliko nadarjenosti, da so ga na prigovarjanje in s podporo nekaterih dobrotnikov, poslali v šole najprej v Kamnik in nato v Ljubljano, kjer je obiskoval gimnazijo; katero pa je proti koncu šestega letnika zapustil nedokončan. Poskusil je nekaj časa na učiteljsko a niti tam ni vztrajal, ker je tudi v novem okolju naletel na razne ovire, ki jih je največkrat povzročal njegov nemiren duh in uporen značaj. Pa tudi gromke razmere so botrovale, da je zapustil šolanje.

Kmalu zatem, ko je zapustil šolo, je Alešovec šel za domačega u-

čitelja k Miroslavu Vilharju na grad Kalc, in kot se bere, je tam preživel prav lepe čase. In kar je bilo za našega pisatelja posebno važno, je Vilhar, tedaj že poznan narodnjak slovenski, ljudski pesnik in vnet zagovornik domačih pravic, vplival na mladega Alešovca, ki je v tistem času že pisaril in objavil razna svoja pisanja v nemškem jeziku, naj piše raje v domači slovensčini, kar je Alešovec res tudi storil. Ko pa so Vilharjevi otroci odrasli, ter odšli na šolanje v Ljubljano, je šel h grofu Lanthierju v Vipavo urejevati grofovo zasebno knjižnico, kjer pa ni dolgo vztrajal. Njegova nestanovitnost ga je zopet poglala na pot, tokrat v Ljubljano.

Najboljša in najbolj znana Alešoveča pripoved pa je prava gotovo avtobiografska povest »Kako sem se jaz likal (izobraževal)«, kateri je dal podnaslov: »Povest slovenskega trpina«. V tej pripovedi nam svoje razburkano in trpko življenje od otroških let pa do moške dobe, ko je komaj 44-leten odlozil pero, in prav povest »Kako sem se jaz likal« je zadnje Alešovečevo delo.

Ko je bil mlad, je Alešovec rad in precej potaval po svoji domovini in skoro vedno pet ter je na teh »vandranih« včasih doživel tudi razne neveselosti. Eno takih dogodivščin, ki jo je doživel v našem mestu, opisuje v »Kako sem se jaz likal«.

Zaradi nekega zapletka na šoli se ni upal k izpitu na šesti gimnaziji, pa čeprav je bil kar dobro pripravljen. Po nasvetu nekega profesorja in z gmojno pomočjo dr. Coste, tedanjega političnega slovenskega prvaka v Ljubljani, bi morda izpit lahko opravil na tržaški gimnaziji. Zato se takoj odpravil, piše Alešovec, seveda peš, v to obmorsko mesto. Pot me je vodila iz Postojne skozi Razdrto, kjer sem se povzpeli tudi na Nanos — dalje preko Senožet, Gaberka in Bazovice v Trst. Po Bazovici, kjer se končuje kraška planota, sem z visine zagledal morje — prvič v svojem življenju — kar je napravilo name silen, nepozaben vtis.

V mestu sem se znašel zelo osamljenega, »ker je vse govorilo laško«. Stal sem ob morju ter zamaknjen ogledoval ladje, pripoveduje Alešovec dalje — kar začutim, da me nekdo trka po ramu. Ozrem se in zagledam nekega znanca iz Ljubljane. Prijatelj mi sicer ni bil, ker nikdar nismo priporočili mladenič. Toda na tujem ti je drag vsak domači človek, ker z njim vsaj lahko govoriš v svojem jeziku, zato sem prevzel njegove nedostojnosti. In ker je poznal mesto in tudi nekoliko italijanske, mi je postal za vodča in tolmača po Trstu...

Na gimnaziji so me sprejeli prijazno, a so mi povedali, da izpitol ne morem tedaj »lagati, pač pa ob koncu šolskega leta, ko bo več dijakov skupaj. Znanec, ki me je počakal zunaj poslopja, me skuša potolažiti zaradi odklonilne rekoč, da mi bo razkazal mesto, da se bova vabila po morju itd. Res zgodilo se je vse to, a vse na moje stroške, ker znanec, ko je bilo treba plačati, je vedno pravil, da nima drobiža, da bo zvečer menjal. Zvečer greva v »po njegovemu nasvetu« v gostilno s prenočiščem — pri »Črnem orlu«, kjer on, kot bi imel polno žene denarja, naroča vse večer jedajo in pijačo ter me ob koncu sprejme v najeto sobo, kjer se jaz, truden in nekoliko omamljen od poplute vina, zleknem na postlo in zaspi. Ko se zjutraj zbudim in grem v gostilno, vprašam po svojem znanu, kjer mi povedo, da je že zgodaj zjutraj odšel, ter vse plačalo... Ni, mi silim, vsaj da je vse plačal — torej je ni tako nepošten kot sem mislil!...

Ker na me je nekoliko bolela glavna, stopim ven na — zrak, da se ohladim in si kupim v žep po denarnico, da bi plačal denarnice, kjer sem tudi hranil denar za izpit — nikjer...

Po tej bridki ugotovitvi stečem nazaj v gostilno in sobo, kjer sem tisto noč spal, v upanju, da najdem denarnico. Gledam iščem, premetavam — a brez uspeha. Ko potolim zadevo gostilničarju, me ta noče niti poslušati, ter me gleda zapodil rekoč, da drugi naj gleda s kom se družim. Uvidel sem, da me je ta »znanec« nesramno ukradel.

Potrt in brez denarja, je ubogi Alešovec zapustil Trst, ter se podal, seveda peš, proti Sežani in naprej proti Ljubljani. Na srečo, je na tem povratku naletel na dobre ljudi, ki so mu pomagali, da se je kar srečno vrnil v Ljubljano.

V poznejših letih si je ustvaril tudi družino. Poročil se je z neko šiviljo in ko sta se mu rodili hčerki, je zahteval od žene, naj se hčerki krstita z imeni Domovina in Slovenija. Ni pa znano, če mu ta pretirano rodoljubna zahteva uspela. Znano je le, da so ga pozneje, ko je začel prodajati, zapustile.

Svoja zadnja leta je Alešovec preživel v skrajni revščini. Od vseh zapuščen in pozabljen, je skoro popolnoma slep taval po ljubljanskih ulicah, opiraje se na grčavo palico — prosil miloščine — katero je potem redno zaplital... Tako je ta nekdanji pisatelj bedno živalaril nekaj let kot pravi beač, dokler mu ni 17. oktobra 1901 smrt za vedno zatnila oči.

LADO PREMRU

revije

Za proslavo 30-letnice svojega neprekinjenega delovanja, je prosvetno društvo »Mačkolje« iz Mačkoli izdalo vsebinsko bogato in lepo opremljeno priložnostno brošuro za razdobje 1952-1982. Publikacija je razdeljena na sedem poglavij, ki obravnavajo: 30 let delovanja, Slovenske večere, Dramski odsek, Praznik češnje, Otroški pevski zbor, Mešani pevski zbor in Društveni prapor, uvodni sestavek pa govori o nastanku in o življenju vasi skozi stoletja do časov neposredno po drugi svetovni vojni. V zadnjem delu tega uvodnega sestavka je govor tudi o prosvetnem življenju s poudarki na delovanju katoliškega društva, ki je nastalo dobrih deset let za liberalnim društvom »Primorsko« in ki je tudi po tej zad-

nji vojni bilo obnovljeno šele sedem let za društvom »Primorsko«. Vendar se nam zdi, da je za čas neposredno po koncu druge svetovne vojne le prepovršno zapisati, da se je v »vsi obnovljeno« delovanje z javnimi veselicami. Iz takratnih kronik namreč vemo, da sta takoj po vsvoščitvi v okviru obnovljenega prosvetnega društva »Primorsko« delovala mešani in otroški zbor, za njima dramska skupina, potem knjižnica, da so prireali igre, Prešernove in Gregorčičeve urovalce, prvomajске urovalce, Božič za otroka in knjižno razstavo. Vse to najbrž le ne spada pod oznako »javna veselica«. Res pa je, da je po usodni resoluciji Informbiroja društveno delovanje zamrlo in da je kljub formalni, že drugi vojni, obnovitvi društva »Primorsko« leta 1958 do leta 1980, teža prosvetnega delovanja v vasi bila na društvu »Mačkolje«. Toliko kot dodatek za popolnejši prikaz stvari.

Vsebinska vseh sedmih poglavij v brošuri, ki obravnavajo na razčlenjen in obsežen celovit način delovanja društva »Mačkolje«, nudi zanimiv in dokumentaren pregled prizadevanj tako društvenih odborov kot članov. Ko bo zgodovinar naših let in dni nekoč iskal gradivo in brskal po arhivih, mu bo ta lična brošura v izdatno pomoč.

Tekste za brošuro sta pripravila Ljuba Smotlak in Alojz Tul, uredniški odbor pa sta poleg njiju sestavljala še Dalka Smotlak in Danijel Novak. Za enostavno toda lepo opremo je poskrbel slikar Edi Zerjal. Brošuro je nastila tiskarna Graphart. (jk)

● O tržaški kulturi

(Nadaljevanje s 6. strani)

povzročila nekaj nepopravljive škode, a ki se je vendar nekako lahko omeji, razloži in tako tudi odstrani iz celotnega zgodovinskega obzorja. Za Slovence pa ima pojem fašizma prizvok poskusa genocida, ki bi lahko uspel in ki je kljub neuspehu zelo globoko zarezal v zavest in v družbeno tkivo slovenske narodnosti in skupnosti. Prepričani je celi generaciji narodnostni razvoj in razstrelili njene družbene strukture, ki jih je po vojni morala o zelo težkih pogojih na novo postavljati.

Zanimiva je na koncu analiza novejših tržaških dekadence, ki si je poskušala »mittelevropski« okvir bolj v opravilico in samoutemeljevanje kot pa izhodišče za pogumno iskanje prilagoditve novim razmeram. Očitke provincializma, ki se odeva v plašč kozmopolitizma, se na koncu ublaži z ugotovitvijo, da živeti na periferiji, je pravzaprav privilegij, kajti tam kulturniki lahko ustvarjajo ob manjšem pritisku moteče kulturne industrije.

Knjiga je uskozi stimlativno branje, za Slovence, vsaj za večino Slovencev pa je lahko izvir v preverjanju poznavanja tržaške kulture, tako italijanske kot slovenske.

(Nadaljevanje na 8. strani)

SLOVENSKA KNJIGA V LETU 1983

Cankarjeva založba: Esejistika in nobelovci (III.)

V zbirkah Esejistika in Bela krizantema so izšlo osem knjig. Na prvem mestu je delo Janka Kosa »Moderna misel in slovenska književnost«. To je prvi izbor obsežnega esejskega dela Janka Kosa, ki sega na področje filozofije, slovenske književnosti in literarne vede ter kritike in zmeraj iz poslednjega organsko združuje slovenske pojave v kontekst evropske literature in filozofije. To prepletanje ali odvisnost duhovnih tokov v svetu in pri nas poudarja že naslov izbora, kot sam izbor literarnih pravopaz opozarja na smer, ki Janka Kosa predvsem zanima: njegova temeljna raziskovanja so namenjena predvsem generacijam in posameznikom, ki jih je mogoče imeti za nosilce novega v slovenski povojni literaturi, zanima ga moderno in modernistično, vse pa vrednoti kritično, utemeljeno z obširnimi razlagami, razčlenitvami in analizami stvari in dogajanj pri nas in v svetu. Za Kosove eseje, da te literarne razprave je značilna njihova aktualnost, saj so napisani iz potrebe osvetliti živ. dejanski problem slovenske literature, pomembnejšega avtorja ali tendence časa. Ne manj značilna pa je avtorjeva jasna, natančna osvetlitev stvari, prodorna analiza in že kar zagnano razčlebovanje temeljnih pojmov literature. Kosove razprave so po spoznavni vrednosti znatno delo, jasnost in ostra ločnost misli, izredno po-

znavanje in znanje pa tudi sposobnost razlage krhkih duhovnih stanj pa jih približujejo vsem, ki jih zanimajo dogajanja v naši literaturi in kulturi sploh. Končno daje teh šestnajst razprav najbolj celovito in poglobljeno analizo slovenske umetniške besede povojnega časa in vsega tistega, kar je, ali je bilo, v svetu po membru in odločilno za razvoj pri nas.

Naslednje delo je knjiga Bojana Štuba »Cankarja«. Knjigo sestavlja dvanajst esejev, pretehtanih izbranih meditacij ne le na slovenske literarne teme, ki osvetljujejo nekatera temeljna vprašanja današnjega časa o etiki in lepoti, o resnici in smrti, narodu, slovenstvu, tradiciji (literarni in drugi) in sodobnosti, zgodovinskosti včeraj in jutri. Štubih jih je podnaslovljeno kot liste iz dnevnika, nastajali pa so zadnjih pet let od leta 1977 dalje. Posebnost tega Štubovega pisanja sta njegova polnost in širina teme: to niso literarno dokumentarni zapisi o tem ali onem slovenskem literatu, čeprav so v knjigi tudi zapisi, recimo o Mur-nu, Levstiku itd.; to niso osebna mozanja in abstraktnosti, na najsi se z izito vrtačoča iskalca avtor spoprijema z neovplivimi spomni lepote in polemiko be-sede z znanimi domačimi in tuji avtorji na to temo: to niso v literaturo stremelji in v literaturo obremenjeni dnevniki za-

pisni samorazkrivanja in meditiranja; Cankarja so deloma vse to, a hkrati mnogo več: pisanje, ki na najboljši možni esejski način (kot nekoč Jūs Kovec) ozvlja z izredno kulturo, znanbo in človeško občutljivostjo tako zgodbe nekega našega sedanjega in polpreteklega življenja, ljudi, ki žive v teh pravih ali le literarnih zgodbah, in hkrati dileme in razpota, odločilna za človeško pokončnost in za možno bivanja tu in zdaj.

Tretje delo esejistike je knjiga Borisa Pahorja »Tržaški mozaik«. Pahorjev Tržaški mozaik je avtorjev dnevnik o mozaičnem marsičem: o Trstu in slovenski zemlji, o tržaško-krajevski klimi, o slovenski književnosti in temeljnih narodnih samozavesti, o njegovem uveljavljanju v mednarodnem glibanju za pravice tako imenovanih malih narodov, o slovenskih možeh, njegovih značajih in pri-jateljstvih, zvečne mrtvih, o potovanjih po Italiji, Nemčiji, Kataloniji, Parizu itd., njegova razmišljanja o književnosti in drobci te njegove literature same, na spet in spet strani o temeljni preokupaciji dnevnika — o nacionalnem, slovenskem narodnem vprašanju. Zagledanost, ali toč-neje rečeno posebna optika Pahorjevega gledanja na slovenščino celo, na matično deželo, izvirna pomisleke in ugovore, boli zato, ker gleda drugače, kot zato, ker bi gledal — saj ne v celoti in ne do konca svojih zapisov — morda sovražno, a to drugačno, ki

nudi tudi politične recepte, soro- za ponovno tudi potrebno razmišljanje o problematiki slovenske identitete v izvirih modernega sveta in v današnjih antagonizmi- velikih sistemov ter razvite druž-be. V tem delu mozaika je Pahor izvalen in ključ k polemiki, kar je po svoje pravzaprav tudi svojska kvaliteta njegovega rokopa. Predvsem pa je Tržaški mozaik v svojem pričevanju literarnem delu gotovo boljši avtorjev tekst, zanimiv dokument v opisovanju Trsta in njegovih, predvsem naših ljudi, v oživljanju podob ljudi kot so Pi-lon, Vipotnik, Legiša itd. ter, ne navzevanje, duhovni dokument, ki pričuje o svojem avtorju, a tudi širše o nas, ki smo na tej strani meje, a v enotnem sloven-skem kulturnem in duhovnem prostoru.

Zadnja knjiga iz te zbirke je delo Franceta Pibernika »Sodobni slovenski roman«. France Piber-nik je avtor več knjig pogovorov s slovenskimi ustvarjalci. Tokrat je izbral romanopisce in jih, s poznavanjem teme, razumevanjem in poglavitne značilnosti sodobne slovenske proze. Knjiga, ki prejšnje podobne razgovore s pisatelji dopolnjuje in razširja in ki bo s pridom služila za naše večje vedenje o avtorjih in njihove-m delu.

V zbirki Bela krizantema pa bodo izšla štiri dela. Tu je naj-bi D. 2.

NAŠA TELESNA KULTURA

Priloga PRIMORSKEGA DNEVNIKA o telesnokulturnem dogajanju v zamejstvu

100 LET TRŽAŠKEGA SOKOLA

Spominska plošča na stadionu «Prvi maj»

Spominska plošča, delo umetnika Klavdija Palčiča, ki so jo postavili na stadionu «Prvi maj» 18. 12. 1982. Stadion «Prvi maj» je bil skozi vse povojno obdobje prizorišče zelo pomembnih in nepozabnih športnih prireditev in na njem se tudi danes zbira veliko število športne mladine. Svečanost ob 100-letnici ustanovitve tržaškega Sokola so priredili Združenje slovenskih športnih društev v Italiji, Odbor za telesno kulturo SKGZ in športno združenje Bor

ZAOLJUBA NAŠIH ŠPORTNIKOV

Slovenski športniki, zbrani ob 100-letnici prve slovenske telesnokulturne organizacije v Trstu in v današnjem zamejstvu sploh, svečano izjavljamo, da nas po desetih desetletjih telesnokulturnega prizadevanja na tej zemlji, ki nam pripada in nam je dom ter vir našega obstoja, še vedno navdihujejo enaki ideali, kot so navdihovali naše dede, ko so v boju za svoje pravice in svojim prizadevanjem na drugih področjih našega narodnega življenja dodali tudi telesno kulturo.

Zamejski športniki, kot G. Pučnik prebira zaobljubo nadaljevalci dela in ciljev prvega tržaškega Sokola, zato na tem mestu obljubljam, da se poti, ki je bila začrtana pred stoletjem, ne bomo odrekli, ampak da nam bo tudi v bodoče pomenila enako svetlo vrednoto kot v stoletju, ki je za nami in v katerem nam je predstavljala vir moči, zato da smo prebrodili vse temne preizkušnje, skozi katere je moral naš narod. Od Sokola preko mladinskih športnih društev je vodila do današnje razvejane telesnokulturne dejavnosti ena sama pot in ena sama misel.

Svečano prisegamo, da se tej poti in tej misli ne bomo odrekli.

Zamejski športniki

Slavnostno praznovanje v Kulturnem domu v Trstu

Slavnostno praznovanje ob 100-letnici tržaškega Sokola bo, kot znano, v Kulturnem domu v Trstu v petek, 21. januarja, ob 20.30. Organizacijski odbor, ki ga sestavljajo Združenje slovenskih športnih društev v Italiji, Odbor za telesno kulturo pri SKGZ in športno združenje Bor, je pripravil naslednji spored:

- Uvodne besede.
- Kulturni program — mladinski zbor Glasbene matice.
- Slavnostni govor.
- Telovadna akademija.
- Nagrajevanje najboljših športnikov v letu 1982.

Proslava je namenjena ne samo vsem ljubiteljem športa, ampak vsemu zamejskemu življu. Še zlasti je zaželena udeležba vseh bivših članov Sokola.

TAJNISTVO ZSSDI

IDEJNOST V SOKOLSTVU

Piše: Aldo Rupel

Ob koncu Bachovega absolutizma in protirevolucije leta 1859 so se s februarjem patentom izoblikovali pogoji za ustanovitev takega društva, kot je bilo telovadno društvo Južni Sokol.

V avstrijskih deželah je liberalno in revolucionarno razpoloženo meščanstvo ustanavljalo poleg pevskih, dramskih in godbenih tudi telovadna (turnerska) društva. Taki poskusi so obstajali tudi ob Pomladi narodov, a jih je protirevolucija onemogočila.

Turnerska društva so bila v domačih krajih nosilec liberalnega razpoloženja, na Slovenskem pa so širila nemški nacionalni duh.

Znano je, kakšno vlogo so odigrale v slovenskih krajih čitalnice s preprostimi igrkami, petjem in recitacijami. Očitno je tudi, da so čitalnice zajemale ožji krog mestnega prebivalstva.

Ob Dramatičnem društvu in Slovenski matici ima ustanovitev telovadnega društva Južni Sokol leta 1863 posebno mesto. S težavo je nastalo v znamenju tedanjih političnih in kulturnih raz-

mer v Ljubljani. Zatikalo se je ob dejstvu, da niso pobudniki ustanavljali turnerskega društva, temveč tako, ki je zbiralo slovensko članstvo. Več kot leto dni so čakali na izdajo ustreznega dovoljenja.

Razmere so v Trstu morale biti neprimerno hujše, če je bilo treba čakati kar trinajst let na izdajo dovoljenja o ustanovitvi podružnice Južnega Sokola. Ni oprimljivo, a je to dejstvo razumljivo, če pomislimo, da se je slovensko prebivalstvo moralo braniti pred dvema nacionalizmom: pred državnonemškim in iredentistično-italijanskim. Ne enemu ne drugemu ni bilo pogodu, da se težnje prebivalstva slovenskega jezika izoblikujejo v organiziranih ustanovah, pa čeprav ni bilo v njih ne duha ne sluha o iredentizmu v teritorialnem smislu (samo jezikovno-kulturnem), saj so najzvestejše enote na soški fronti bile ravno slovenske, poleg bosanskih seveda.

Zmotno ocenjujejo sokolsko gibanje tisti, ki kot Carolus L. Cergoly trdijo, da so Sokoli bili eden od elementov razpada avstroogrske monarhije zaradi svoje narodnostne vsebine. Nemški nacionalni duh in državni aparat sta mnogo prej aktivno raznarodovala slovensko ozemlje (tudi v planinstvu imamo tak pojav). Pri nas je, kot v drugih slovenskih deželah, sokolsko gibanje nastalo in se utrđilo kot narodnoubudiljsko gibanje, usmerjeno v obrambo nacionalnih pravic pred nemškim in italijanskim meščanstvom, ki je v drugi polovici prejšnjega stoletja in v začetku tega (kaj pa kasneje?) skušalo utrditi svoj položaj na našem ozemlju, tako da je oviralo javno nastopanje Slovencev. Še junija 1908 so recimo v Gorici italijanski nacionalisti z

(Nadaljevanje na 4. strani)

Mitja Race: «Sledili bomo vzoru naših prednikov»

Na svečanosti ob odkritju obeležja ob 100-letnici Sokola, ki je bila 18. decembra 1982 na stadionu «Prvi maj», je imel priložnostni govor tudi predsednik SZ Bor Mitja Race.

Govor Mitje Race podajamo v celoti.

«Spoštovani gostje, dragi športniki in telesnokulturni delavci iz zamejstva in matične domovine. Dovolite mi, da ob današnji slovesnosti, ko odkrivamo spominsko obeležje ob 100-letnici ustanovitve tržaškega Sokola, naše temeljne športne organizacije, spregovorim nekaj besed v imenu SZ Bor, današnjega gostitelja in bodočega hranitelja obeležja.»

«Ponosni smo, da se je slovenska zamejska športna javnost odločila, da namesti spominsko ploščo prav tu, v Borovem športnem centru, na stadionu «1. maj», ki je bil vse povojno obdobje prizorišče prenekaterih pomembnih

in nepozabnih športnih prireditev in kjer se tudi danes zbira veliko število slovenskih športnikov in pa ljubiteljev športa, predvsem iz mesta in njegove neposredne okolice.»

«Naša želja in obenem tudi obveza je, da bomo tudi v bodoče, na tem mestu pa tudi drugod, kjer se zbira slovenska športna mladina, sledili vzoru naših prednikov, telovadcev društva Sokol, katerim je bil eden najvažnejših ciljev narodna zavest. Bili so tudi med prvimi, ki so razumeli nujnost smotrne organiziranosti na športnem področju in s tem dokazali, da je tudi maloštevilni slovenski narod zmožen stopiti v vrsto ostalih evropskih narodov. Od takrat pa do danes so prenekateri naši športniki zabeležili izredne rezultate in s tem pripomogli k dvigu ugleda našega, sicer res maloštevilnega, nikakor pa ne majhnega in nepomembnega naroda, kot nas hočejo pojmovati nekateri še dandanes.»

«Danes smo lahko zadovoljni in

ponosni, da ima naša narodna skupnost razvejano in bogato telesnokulturno dejavnost, ob tem pa si moramo prizadevati, da se naša telesnokulturna problematika še močneje uveljavi v splošni problematiki slovenske manjšine v Italiji, v njenih prizadevanjih za uveljavitev pravic na področju formalne in vsebinske enakopravnosti. Prav telesnokulturna dejavnost je tista, ki vključuje v svojih vrstah največje število mladih in njim mora veljati vsa naša skrb, saj pomenijo bodočnost našega naroda. Poskrbeti moramo, da bodo zrasi v zdrave in zavedne člane naše skupnosti; s svojo športno in drugo aktivnostjo pa naj bi bili še v večji meri posredniki naše stvarnosti večinskemu narodu. Vsak turnir, vsaka športna prireditev, vsako srečanje na igrišču ali ob njem naj bi bila priložnost za seznanjanje pripadnikov večinskega naroda z našo realnostjo in našimi zahtevami.»

«Za obstoj in razvoj manjšine je

eden izmed osnovnih pogojev tudi tesna in stalna navezanost na matično domovino, kar je bilo v preteklosti in je še vedno močno prisotno tudi med športniki in športnimi delavci. Preko državne meje je bilo, posebno v povojnem času ustvarjeno kapilarno sodelovanje, ne le na človeškem, gošpodarskem in kulturnem področju, ampak v veliki meri tudi na telesnokulturnem. Brez odprte meje bi bila naša narodna skupnost v zamejstvu odrezana od živih sokov matičnega naroda, kajti le odprta meja, ki smo jo pomagali ustvarjati tudi športniki, lahko zagotavlja zadostnih moči za naš obstoj.»

«Zaobljubo, ki jo bo danes izrekel v imenu nas vseh atlet Gorazd Pučnik, se obvezujemo, da bomo še naprej verno sledili idealom naših prednikov in si po svojih najboljših močeh prizadevali, da bo v boju za doseg naših pravic, vedno prisotna tudi telesnokulturna dejavnost.»

Trst, 18. decembra 1982

Prvi poskusi ustanovitve Sokola segajo že v leto 1869...

Da bi bolje orisali nastanek, razvoj in tudi zaton sokolskega gibanja v naših krajih, smo iz knjige Alda Rupla «Telesna kultura med Slovenci v Italiji», ki je izšla lani v Trstu pri Založništvu tržaškega tiska, povzeli nekaj odstavkov iz poglavja, ki obravnava to vprašanje. V tem poglavju, ki se nanaša na tržaško in goriško ozemlje, je podrobno podan zgodovinski pomen gibanja, zaradi obširnega gradiva pa smo seveda morali izbrati najbolj značilne odlomke, vendar upamo, da si bodo bralci kljub temu ustvarili celovito sliko o takratnem dogajanju.

Prvi poskusi ustanovitve Južnega Sokola v naših krajih segajo v leto 1869, ko je bila 6. maja prvič predložena prošnja društva cesarskemu namestništvu v Trstu. Šele 1. 1882 je bila prošnja sprejeta in ustanovili so Tržaški Sokol.

Tri leta kasneje je šlo društvo 211 članov; 1. 1887 se skupina članov udeležila shoda v Krškem, kamor pridejo tudi iz Ljubljane, Mozirja, Novega mesta in iz Česke. Ob koncu stoletja, 1. 1899, deluje v okviru Tržaškega Sokola tudi kolesarski klub, leto dni kasneje snujejo tamburaški zbor in odprejo novo telovadnico v Ulici Coroneo 15. Potem je bil sedež Sokola v Narodnem domu do 1. 1910,

ko se preseli v lastno dvorano, v okviru Slovenske trgovske šole, v Ulico C. Battisti (takrat Ulica Stadio).

Leta 1912 šteje Tržaški Sokol 280 članov, pred začetkom prve svetovne vojne pa 379. Starosta Tržaškega Sokola je bil v tistem obdobju Otokar Rybar.

Društvo ni omejilo svoje dejavnosti le na mestno središče, temveč je dalo pobudo za ustanovitev odsekov tudi v predmestju in na podeželju. Tako so sokolska društva ustanovili v Barkovljah (odsek se spremeni v društvo 1. 1912), Rojanu (samostojno društvo leta 1911) in pri Sv. Ivanu (1908; štiri leta kasneje tudi ženski odsek). Na Opčinah se Sokol pojavi 1. 1909 (samostojno društvo 1910. leta), v Mavhinjah, Škedinju in na Proseku 1. 1910 (na Proseku samostojno društvo 1. 1912) in v Križu ter pri Sv. Jakobu leta 1913. Istega leta odpre šentjakobska čitalnica kotalkaško družališče v novi dvorani Konzumnega društva.

Izredna ul-difev gibanja v začetku stoletja

Sokolsko gibanje se je na Primorskem v začetku stoletja tako utrdilo, da so za Trst in Gorico osnovali 1. 1911 posebne Sokolske župe (zveza društev v neki pokrajini).

Leta 1912 se je vršil na Opčinah zlet tržaške Sokolske župe ob tridesetletni ustanovitvi Tržaškega Sokola.

Tržaška sokolska župa je leta 1913 štela 15 društev in 1085 članov, od katerih je bilo 181 deklet. Njen starosta je bil Josip Wilfan.

V Gorici so Sokol ustanovili 22. VII. 1887. Pozneje je Goriški Sokol širil svoj vpliv v okolico mesta in na Vipavsko. Vendar pa ni šlo tako hitro: pomanjkanje prostorov, strokovnih kadrov, denarja in orodja, je oviralo redno delo. Tudi usmerjanje s strani vodstva ni bilo zadovoljivo — v začetku se niso ukvarjali s telovadbo, temveč s plesom — dokler niso za starostno izvolili 1. 1963 Andreja Gabrščka. Prej je bil starosta grof Obizzi.

Z Gabrščkom nova kvaliteta na Goriškem

Leto dni po ustanovitvi so oblasti dovolile nošjo sokolskega kroja. Leta 1891 je poslal Goriški Sokol svojega zastopnika Andreja Gabrščka na drugi vsesokolski zlet v Prago. Ko prevzame starostovanje Gabršček, uvede telovadbo, ustanovi tamburaški zbor in z denarno pomočjo kegljačev hotela «Ogrska krona» naroči telovadno orodje v Pragi. Goriški Sokoli so od 1. 1894 telovadili v prostorih gostilne «Pri zvezdi» na Starem trgu. Društvo je štelo 150 članov in se tudi kasneje število v bistvu ni spremenilo. Ob prelomu stoletja je bilo društvo že dovolj utrjeno in se je 1. 1904 preselilo v «Trgovski dom», kjer je bila 12. junija otvoritev telovadnice; tu društvo razvije svoj prapor s slovesnostjo na Rojcah. Prisotni so bili predstavniki iz Ljubljane (pisatelj I. Tavčar), Šiške, Prvčine in Trsta (200 gostov).

V Sempetru 1. Primorski zlet

Potem ustanovijo Sokol tudi v Štandrežu (1908/1909), Podgori (1910), Števerjanu (20. V. 1909) in v Doberdolu (1911/1912). Gibanje se tako utrdi, da priredi Primorska sokolska župa, ki je imela svoj sedež v Gorici, prvi Primorski zlet. Vršil se je 19. junija 1910 v Sempetru.

Iz Trsta je pripeljal poseben vlak s 500 Sokoli. Prišli so tudi iz Ljubljane, Kranja, Opatije, Ajdovščine in Štajerske. Zlet se je začel z veličastnim pohodom po mestnih ulicah do Sempetra, v katerem je sodelovalo 10.000 ljudi, ki so izpričali svojo narodno pripadnost.

Krajevna goriška zleta pa so priredili še leta 1913 v Podgori in 5. julija 1914 v Štandrežu.

Leta 1913 je v Goriško sokolsko župo, ustanovljeno 12. februarja 1911, bilo včlanjenih 22 društev; udeleževalo se je tudi 119 telovadk.

Ponekod so imeli lastne domove

Sokolsko gibanje je ponekod imelo svoje domove. Od osmih sta dva bila na področju, ki ga obravnavamo in sicer v Gorici in v

Barkovljah (240 kv. m). Na Opčinah je leta 1914 delovala Zadruga za gradnjo Sokolskega doma, a je bila pobuda leta 1915 ukinjena, očitno zaradi vojne. O drugih pokritih prostorih smo že pisali, sicer pa so vadili na prostem. Leta 1880 je bilo v Trstu in okolici na osnovnih šolah 14 telovadnic ali urejenih dvorišč. Na širšem goriškem področju je bila le ena telovadnica na osnovnih šolah in 23 letnih telovadišč. Po desetih letih se stanje ni spremenilo ne na Tržaškem ne na Goriškem.

Posluževali so se posebne oblike dela; zlasti z naraščajniki so hodili na daljše izlete v okolico, tam prirejali razne igre, teke, skoke ter privabljali k tej dejavnosti tudi do sto otrok.

Člane, članice in naraščajnike je v sokolskih društvih povezovalo tudi organizacijsko glasilo, ki je obveščalo, vzgajalo, usmerjalo in učilo. V Trstu je junija 1912 prvič izšel «Vestnik tržaške sokolske župe», v Gorici pa je izhajal «Sokolski prapor».

Niso se omejevali samo na telovadbo

V sokolskih društvih niso vzgajali svojih članov v narodnem duhu samo s telovadbo, temveč tudi

Dr. O. Rybar, tržaški odvetnik v sokolskem dresu. Češkega rodu, se je leta 1870 preselil v Trst

z udeleževanjem v drugih odsekih (dramski, pevski, tamburaški, bralni), s prirejanjem vrtnih vesellic, miklavževanj, silvestrovanj, pustnih rajanj, izletov in plesnih

Vrdelsko zastopstvo na vseslovenskem zletu leta 1912 v Pragi

vaj. Zavzemali so se za udeleževanje in enakopravnost žensk v vidiku narodnoobrambnega boja, v katerega je bilo treba pritegniti tudi drugi spol.

Junija leta 1908 so v Gorici italijanski nacionalisti z demonstracijo onemogočili kolesarsko prireditev naših društev, ker niso hoteli, da bi na Velebromu vihrale slovenske zastave. Prireditve so morali prenesti na kasnejši datum.

Josip Wilfan pa je leta 1912 na zletu Sokolov na Opčinah — pravem narodnem prazniku — izjavil: «Okno Slovencev v širni svet je naše mesto ob obali sinjega Jadranskega morja in treba je čuvati to okno z vsemi našimi močmi.»

Vsako sokolsko društvo je prirejalo svoje nastope in hodilo v goste k drugim. Vseh prireditev nima smisla naštevati, ker so se zlasti po letu 1900 kar vrstile po raznih krajih in z najrazličnejšo vsebino: najboljši značilni so vsakakor bile telovadne akademije in najbolj obiskani so bili narodni domovi pri Sv. Ivanu in v Barkovljah.

Novi telovadni prijem

Kakšna je bila telovadba, ki so jo izvajali pri Sokolu? Osnovana je bila na sistemu Čeha Tyrša, vendar po letu 1892 obogatena s strani velikega telovadnega teoretika in tehnika Murnika, ki ni sprejemal načela statičnih položajev, temveč je zagovarjal dinamične prehode iz položaja v položaj do zaokroženih sestav. Te so morale potekati brez zastojev in so navadno nosile v sebi simbolično sporočilo. Tako je Murnik želel nuditi izvajalcem in gledalcem estetsko zadoščenje, kateremu osnova je bila telesna izraznost, ki je manj bogata od ustne, toda v nekaterih okoliščinah in z določeno tehniko lahko tisto, kar uspe

ustnemu ali pismenemu sporočilu le deloma. Ovrednotil je spet proste vaje kot pripravo za vadbo na velikem orodju. Murnik je živel v Ljubljani, njegova teoretična načela pa so si počasi utirala pot tudi v ostale pokrajine in obrobna društva, od koder so vadiitelji hodili v Ljubljano na tečaje. Kot primer kakovosti telovadcev iz naših krajev lahko navedemo mednarodno tekmovanje v Pragi leta 1907, kamor sta poleg Ljubljancev šla iz Trsta tudi šavnik in Dekleva. Leta 1912 so bile v Pragi mednarodne tekme, na katerih sta v slovenskem moštvu nastopila tudi Tržčana E. Jezeršek in F. Miklavc. Slednji je nastopil tudi leta 1913 v Parizu.

Težave po koncu vojne

Po koncu vojne je bilo zaradi opustošenja veliko težav, vendar se je telovadba začela spet krepiti.

V Rojanu je Sokol imel že leta 1918 telovadne ure za vse telovadce; prav tako so imeli telovadne ure pri Sv. Jakobu, Ul. Montecchi 2, za otroke od tretjega razreda dalje in za dekleta. Pri Sv. Ivanu je Sokol pričel s delovanjem v vseh svojih odsekih; vrnil so se vadiitelji in pričeli zbirati naraščaj. Na Proseku in v Križu beležimo prisotnost Sokola leta 1919. V Gorici so s telovadbo začeli leta 1921, ker so na Goriškem počasneje celili vojne rane.

Divjanje

italijanskih nacionalistov

Vendar so italijanske oblasti med vsemi slovenskimi organizacijami, ki so se znašle v Italiji, najbolj ovirale in upreje onemogočile prav delovanje Sokolov. Začelo se je obdobje terorja in uničevanja, italijanski nacionalisti so lahko nemoteno divjali proti slovenskemu prebivalstvu, njegovi imovini in ustanovam še pred prihodom fašizma na oblast.

Ze 29. novembra 1918 so oblasti izdale ukaz, na podlagi katerega so bili priprti številni kmetje, delavci in mladinci samo zato, ker niso znali italijanščine in se niso mogli zagovarjati pred karabinjerji, ki so jih obtoževali, da rovarijo proti državi. Ni šlo le za posamezne primere, temveč je število aretiranih preseglo število tisoč. Poleg pritiska s strani oblasti pa je treba dodati še dosti žalostnejšo plat nasilstva in vandalizma, ki jih sicer italijanski zakon ni predvideval za poitalijančevanje Slovencev in Hrvatov, a zaradi katerih niso bili krivci nikoli kaznovani in so imeli proste roke.

Začelo se je v Trstu z napadom in uničevanjem slovenskega časopisa Edinost. Potem pa so se napadi, ropi, požigi, in tudi uboji vrstili brez presledkov celo vrsto let.

Proti Sokolu se je preganjanje občutno povečalo po letu 1920, ko so primorski Sokoli šli z delegacijo na vsesokolski zlet v Prago. 8. septembra 1921 so opustošili sedež rojanskega Sokola. Isto usodo je utrpel Narodni dom pri Sv. Ivanu, kjer so zažgali tudi telovadno orodje. Italijanskim oblastem je bilo seveda v napoto dejstvo, da je bilo sokolsko gibanje že pred vojno organizacijsko povezano z Ljubljano. Tudi prilagoditev novim razmeram po aneksiji slovenskega Primorja Italiji.

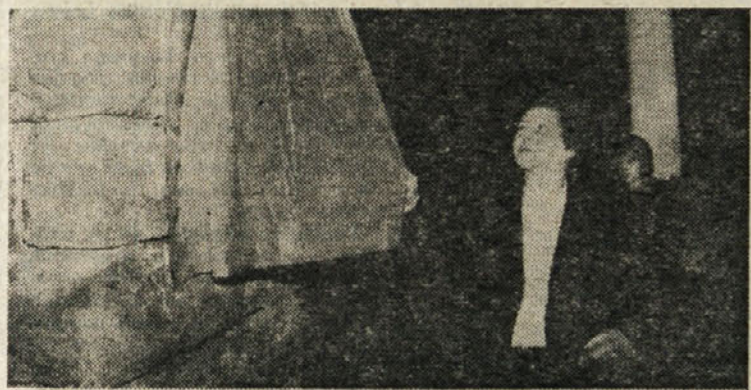
(Nadaljevanje na IV. strani)

Značilni kroj bivših sokolov

Prejšnji mesec je na neki razstavi v Gorici prišla na dan razglednica iz začetka tega stoletja, vsekakor pred izbruhom prve svetovne vojne, ki jo je izdalo društvo sokolov v Gorici. V ospredju je figura sokola v značilnem kroju in s čepico s sokolskim peresom. V ozadju vidimo goriški grad, spredaj pa sta grba: eden je grb mesta Gorice, drugi pa je grb širše goriške regije

Milena Cotič-Lavrenčič: Zadovoljna sem da se naše delo razvija in obrestuje

Milena Cotič - Lavrenčič odkriva spominsko ploščo na «1. maju»

Sokolska organizacija je bila, je in bo za vse nas zamejske Slovence velikega pomena. Iz te prve osnovne organizacije, ki je nastala pred sto leti, se je kasneje razvil današnji slovenski zamejski šport. S ponosom zato gledamo na to našo prvo športno organizacijo in prav tako s ponosom vam lahko danes predstavimo «tedanjo športnico» Mileno Cotič - Lavrenčič, ki je pred mesecem dni odkrila na stadionu «Prvi maj» spominsko ploščo ob visokem športnem jubileju.

Milena Cotič - Lavrenčič se je rodila v Trstu, junija leta 1899. V rodnem kraju pa ji ni bilo dano preživeti vse mladosti, saj se je morala z družino preseliti najprej v Maribor, nato pa še v Novo mesto, od tu se je vrnila v rodni kraj po osvoboditvi in se udomačila v Škedenju, kjer še danes živi. O svojem udejstvovanju pri Sokolu nam je gospa Milena takole dejala: «Pri Sokolu sem začela sodelovati že kot otrok. Vabili smo v Narodnem domu in to od vsega začetka. Dom je bil zgrajen leta 1904, naslednje leto pa smo že na polnili telovadnico. Bilo nas je več kot 30 otrok iz vseh znanih slovenskih družin iz samega mestnega središča, ker so v okolju polagoma že ustanavljali svoje podružnice. Tako je bil Sokol na Vrde, pri Sv. Jakobu, v Rojanu, v Barkovljah itd. Kasneje, ko je prišel Miroslav Ambrožič, je ustanovil tržaško sokolsko župo. V naše društvo so hodili tudi najboljši telovadci iz drugih okoliških društev, kjer so skupaj z nami vadili in se izučili, tako da so potem svoje znanje prenesli v svo-

ja društva. Bilo mi je šele 14 let, ko sem postala sama vaditeljica in morda sem bila najmlajša, a ker sem bila, vsaj tako so dejali, najboljša, so mi dovolili, da postanem vaditeljica.»

«Ste vadili in trenirali samo v prostorih Narodnega doma?»

«Telovadnica je postala pretesna, zato so takratni športni delavci odkupili neke prostore v Drevoedu Stadion (danes Ul. Battisti), vadili pa smo tudi na vrtu vile dr. Slavika, v Ulici Rossetti. Vendar moram dodati, da smo hodili tudi na izlete. Seveda za tiste čase je bil že izlet, če smo se podali v Škedenj, kajti treba je bilo iti peš. Nastopali smo v dvorani, kjer je danes kino. Najdaljši izlet, katerega se spominjam, je bil župni izlet na Opčine leta 1912. Zadnji izlet, ki smo ga imeli, je bil v Mavhinjah. 28. junija 1914.

Naraščaj tržaškega Sokola na vrtu vile dr. Slavika. Vhod v ozadju drži na Ulico Rossetti, kjer je vadila tudi Lavrenčičeva

Popoldne smo v Mavhinjah dobili vest, da so v Sarajevu umorili prestolonaslednika Franca Ferdinanda, zato nas je Ambrožič poslal domov, pa čeprav smo si mi zaželeli zabave in plesa. Tako se je končalo tudi z mojim aktivnim udejstvovanjem, kajti v Mariboru sem igrala le tenis. Ko sem se po osvoboditvi vrnila v Trst, sem pomagala pri raznih organizacijah, pri športnem udejstvovanju pa so me nadomestile moje hčerke.»

«Vaša je bila zgledna slovenska družina. Naj se spomnimo le vašega očeta, urednika takratne Edinosti. Vzgojili ste svoje tri hčerke v zdravem slovenskem duhu, bili ste vseskozi aktivni dejavniki slovenskega zamejskega življa. Ali še kaj sledite našemu slovenskemu športu?»

«Še vedno sledim športu in vsak dan berem v celoti športno stran Primorskega dnevnika. Zanima me vse, od košarke do nogometa in seveda telovadbe. Zadovoljna sem z našo slovensko mladino. Tistega dne, ko sem odkrila spominsko ploščo na stadionu «Prvi maj» sem samo na nekaj mislila: mi smo takrat, pred tolikimi leti, začeli in zadovoljna sem, da je naše delo dobilo rodovitna tla, telovadba se je pri nas, zlasti pri Boru zelo lepo razvila. Tisti dan, v Borovem športnem centru sem bila zares zadovoljna in vesela, da sem videla toliko otrok. To, kar sem jaz začela pred tolikimi leti, se razvija in obrestuje. To me zelo veseli.» (M. Šušteršič)

Egon Jezeršek je tudi med vojno zbiral telovadce

Egon Jezeršek, učitelj, telovadec, organizator, se je rodil 11. aprila 1891 v Križah pri Trzinu na Gorenjskem, umrl pa je 14. novembra 1917 na bojišču ob Pivici. Učiteljske je dovršil v Ljubljani, nato je poučeval v raznih krajih (Zali log, Zelenikih). Leta 1911 je prišel v Trst in učil do konca šolskega leta 1913/14 na deški šoli CMD pri Sv. Jakobu. Bil je odličen telovadec in si je prizadeval za moderniziranje pouka telovadbe. V šolsko telovadbo je uvedel sokolsko terminologijo. Z Vinkom Engelmannom je bil ustanovitelj Sokola pri Sv. Jakobu v Trstu in izvoljen za načelnika.

Leta 1912 je tekmoval v Pragi kot član tržaškega Sokola, leta 1913 pa je telovadil v zvezni vrsti v Parizu. 12. julija 1914 je organiziral izlet sokolske župe na Opčine pri Trstu, kjer je nastopilo 400 otrok.

28. julija 1914 je bil mobiliziran, a je tudi med vojno zbiral telovadce.

Prilogo uredila
DANILO BIZJAK

in
BRANKO LAKOVIČ

ob sodelovanju Zdrženja slovenskih športnih društev in Italiji in Odbora za telesno kulturo pri SKGZ.

Miroslav Ambrožič

Miroslav Ambrožič, telovadec in telovadni pisatelj, tiskarski strokovnjak, se je rodil 15. julija 1885 v Kranju, umrl pa je 7. septembra 1944 v Ljubljani. V Kranju je opravil nižjo gimnazijo, a je moral nadaljnji študij zapustiti zaradi težkih socialnih razmer. Izučil se je za stavca, leta 1911 je postal tehnični vodja tiskarne Edinost v Trstu, leta 1918 pa je bil njen ravnatelj.

Ko se je moral po vojni (1920) umakniti v Jugoslavijo, je postal ravnatelj Delniške tiskarne v Lju-

bljani. Vneto je sodeloval pri organiziranju Sokola. Od leta 1911 do 1920 je bil načelnik tržaškega Sokola. Publicistično je deloval v okviru sokolske organizacije (ur. sokolske koledarje, Vestnik, tržaške sokolske župe 1912 - 1914), ljubljanske župe (sourednik Vaditeljskega lista), v njena glasila je pisal, samostojno v knjigah pa je izdal: Sokolski telovadni sestav, Trst 1919 (knjigo so zaplenile italijanske oblasti). Več del, ki jih je imel v rokopisu že napisana, pa je bilo uničenih ob požigu Narodnega doma v Trstu (1920).

Uničeni so bili: Vzgojni sestav na podlagi Tyrševe sokolske ideje (deloma že stavljen, zgorel). Potrjenci poti k uspehu (zgodovina slovenskega sokolstva, rokopis je zgorel). Fiziologija telesnih vaj (prevod iz francosčine Ferd. La Gangerja; izhajati je začel v Vestniku tržaške sokolske župe). Nekatera od teh del je kasneje spe nanovo prevedel.

Ambrožič je znan tudi kot strokovni pisec na področju tiskarstva. Napisal je veliko člankov in razprav. Največji uspeh pa pomeni obsežno delo Tiskarstvo (Ljubljana 1937), ki ga je izdal v samostalno. S prispevki o tiskarstvu je sodeloval v Slovenskem tisku (to revijo je urejal). Faktorskem glasniku, Ljubljanskim novicah.

Pisal in sodeloval je tudi na področju organiziranja slovenskega grafičnega združenja.

IZ VESTNIKA TRŽAŠKE SOKOLSKE ŽUPE

Kot da bi pisali za današnji čas...

Sokolstvo je bilo med Slovenci na Tržaškem lepo razvito v letih pred prvo svetovno vojno. Sicer je že res, da je bil zemljepisni pojem za Tržaško nekoliko širši kakor danes, saj so v to področje sodile tudi Sežana, Divača in Senožeče. Na ozemju Tržaškem obstajajo leta 1913 samostojna društva ali odseki v središču mesta, v Barkovljah, v Rojanu, na Vrde, v Škedenju in še v Križu, na Opčinah, v Mavhinjah in Nabrežini. Vode tržaškega sokolstva so se leta 1912 odločili, da izdajo mesečnik in sicer Vestnik tržaške sokolske župe.

Prva številka je izšla 15. malega travna (aprila) leta 1912, zadnja pa 26. marca 1914. leta, torej tik pred pričetkom prve svetovne vojne. Glavni urednik revije je bil vseskozi Miroslav Ambrožič, ki je bil načelnik Sokola v Trstu in tudi tržaške sokolske župe. Revijo so tiskali v tiskarni Edinosti, kjer so praktično tiskali skoraj ves slovenski tisk v Trstu. Čitanje revije je izredno zanimivo iz vseh vidikov. Praktično nam da revija prežre miselnosti, ki je vladala v slovenskih deželah, ki so bile del avstro-ogrskega cesarstva.

Že tedaj pomanjkanje vaditeljev

V vsaki številki revije dobimo uvodnik, ki je obravnaval perečo problematiko. Že naslov prvega članka je izredno zgovoren in sicer «K pomanjkanju vaditeljev», to pomeni, da je ta problem pestil že naše predhodnike.

Urednik obravnava tudi problematiko sokolskih javnih nastopov (so potrebni ali ne), sokolske discipline (izrečene so hude kritike na račun prestopnikov). Posebna pozornost je posvečena ženskemu vprašanju v Sokolu. Takrat je namreč potekala ostra polemika, kako naj se pozdravljajo ženske in moški člani Sokola. Predvsem ne smemo spregledati dejstva, da so se člani Sokola imenovali brati in sestre; zaradi tega bi bilo tudi logično, da bi med njimi prevladal neformalni tovariški duh in da bi se člani tikali. A vendar je prevladala formalistična struja, ki je zagovarjala stališče, da se bratje in sestre med seboj vikajo iz «društvenih razlogov».

Zanimiv je bil tudi članek o tem, kako naj bodo članice oblečene na slobodi. V drugi številki prvega letnika (izšla je 15. velikega travna - maja 1912) dobimo sledeči prispevek:

«O sokolskem kroju članic: Tik pred sletom v Pragi je potekala živahna polemika o tem vprašanju. Med drugim izsledimo sledečo misel: slišijo se zelo radikalni glasovi. Ni potrebno enotnega kroja. Zadostoval bi le sokolski znak. Pri izprevedu v navadnem občanskem kroju bi lahko pokazale imovitejšje sestre, da jih ni sram korakati s sestrami, ki so bolj vboje. Tu bi se pokazalo, da človeka ne naredi oblika ampak mišljenje».

O pomenu združevanja

Lahko danes rečemo, da sta vsaj dva članka za nas izredno aktualna. Prvi govori «O malih društvih» in drugi je ponatis govora ustanovitelja Sokola dr. Miroslava Tyrša z naslovom «O namenu združevanja in pogojih njegovega uspevanja». Članka dopolnjujeta drug drugega in dobera prêtreseta problematiko razvojnih smernic Sokola.

Dokazana je važnost malih društev, ki delajo na omejenem področju, katerega ne more obvladati večja osrednja organizacija. Samo ta društva, zaradi svoje šibkosti, ne morejo doseči velikih uspehov. Priporočljivo je torej združevanje, ko so društva sorazmerno blizu, saj lahko dosežemo z združenimi močmi in sredstvi vidnejše uspehe. Skoraj bi lahko trdili, da so naši predniki govorili o naših prizadevanjih za razvoj in udržitvev zamejskega slovenskega športa.

V peti številki drugega letnika (25. avgust 1913) dobimo tehten članek «Važnost telovadnih prostorov». Reševanju te problematike je Sokol posvetil mnogo ener-

gij. To lahko vidimo iz krajših prispevkov, ki so izšli v stalni rubriki «Iz društvenega življenja».

Proglas pred zadnjim zletom

Zleti ali javni nastopi so bili ključna prireditve delovanja sokolskih društev in odsekov. Zadnji zlet tržaške župe je bil 19. junija 1913 leta. Odbor je takrat izdal sledeči proglas:

«Bratje in sestre! Sokolstvo smatra svoje zlete za prevažne obračune, ki jih je dolžno onemu narodu, kateremu so namenjeni uspehi in sadovi njegovega dela. Sokolski zlet je dan preizkušnje, obenem sveti praznik, ko stopi vse sokolstvo v neposredni stik s celim narodom, dan manifestacije lastne sile, posvečenja ter utrditve dobre volje, svojega junaškega poleta. Vsaka prireditev sokolstva, te družbe narodove, ki ima za cilj njegove najvišje točke napredka, vsestranske sile in blagostanja, temelječem na vsestranskem, zdravem, krepkem razvoju, katerega samo pospešuje, ima pa še drug namen splošnega narodnega značaja, kakor je cilj Sokolov splošne narodne koristi. V znamenju svojih demokratičnih načel, po katerih naj se v bratski slogi in medsebojni strpnosti snide v njegovem krogu ves narod, imajo tudi prireditve Sokolove namen utesniti, ukrepiti in pomnožiti vezi, ki naj vežejo vse narodne člane medsebojno, da jih ojačijo in usposobijo vzdržati krepko svojo trdnjavo proti očitnim in zahrbtnim nasokom vsega sovražnika, kateri bi ogrožal narodni razvoj, napredek in njegove zdrave sile.

Sokolstvo je narodovo, in narod je Sokolov — med njima ni mej, v njih ni razločkov.

Tako je dan sokolskega zleta dan narodnega praznika; ne samo praznik za one, ki nosijo sokolski kroj, ali, ki nastopajo na telovadšču, temveč praznik celega naroda. Ves narod je poklican in dolžan, da ga praznuje s svojim Sokolom.

Tržaška sokolska župa ima svoj III. zlet v nedeljo, dne 29. junija, na Opčinah. Kličje Vas, bratje in sestre, Slovenci in Slovani, da z njo praznujete pomembni dan. Naj bi se izvršil ta največji čin sokolstva naše ožje domovine, skupni zlet vseh domačih društev, s pomočjo vseh tukajšnjih pripadnikov slovanstva najsičajnejše, da primese tako Sokolu, kakor narodu, najizdatnejše moralne podpore, da iznova dokaže čuječnost in pripravljenost za vzajemno pomoč, skupno delo in skupno uveljavljanje svojih sil.

Zato vas pozivljamo, da prispevate, vsak po svoji najboljši zmožnosti in moči, največ in najizdatnejše. Na zdar!

Za predsestvo T.S.Ž.

Dr. Josip Vidmar

starosta

Dr. Janko Šavnik

tajnik

In še bi lahko nadaljevali...

S tem pregledom bi lahko nadaljevali, saj je vsaka vrstica po svoje zanimiva, ker je del naše polpretekle zgodovine. V vsaki besedi pa zasledimo cilje in smotre sokolske organizacije: prebuditi narod in mu vcepiti narodno zavest. Vsaka priloznost mora služiti pravemu članu Sokola, da se ravna po teh navodilih, ki so še danes polnoveljavna.

Stroške za tisk krijejo oglasi narodnih tvrdk...

Že leta 1912 so voditelji takratnega športnega življenja ugotovili, da je pri razvoju take dejavnosti potrebna propaganda in denar. Denarne podpore in «sponsorji» niso torej iznajdba našega časa, ampak se šport in denar prepletata že dolgo vrsto let.

Poglejmo, kaj pravi o reklamnih oglaših odgovorni urednik Vestnika, Miroslav Ambrožič, v prvi številki drugega letnika, ki je izšla 15. aprila 1913: «Kakor sem že omenil, se je v tržaški župi skrbelo za poglobitev sokolske misli in za strokovna navodila v Vestniku tržaške sokolske župe, ki je začel izhajati mesečno dne 15. aprila 1912. Da je z njim župa mnogo pridobila kakor z enim najboljših sredstev poleg telovadbe, sredstva, ki more dobro izrabljeno prinašati naši družbi neprecenljive koristi, o tem mislim, da nihče ne more dvomiti. Pri nas pa je vendar še mnogo nerazumevanja ravno v tem oziru, zato se je list ustanovil tako, da stroške za tisk (drugih itak ni) krijejo oglasi narodnih tvrdk, list pa dobivajo brezplačno vsi člani vzpljenih društev. Na ta način se da prilika vsakemu članu, da nas spozna tudi, ako ni v ožjem stiku z nami. Velikega pomena je to za nas, ki hočemo, da nas razume ves narod».

Ta članek je izšel, ko že mnogo časa ni bilo več oglasov v Vestniku. Oglasi se pojavijo že v prvi številki Vestnika; njihovo število raste do sedme številke; v osmi in v nadaljnjih številkah ni več oglasov. Res je čudno, da so se oglaševalci premislili kar tako čez noč, a po drugi strani jih pa nekaj mesecev pozneje urednik hvali.

Kdo so pravzaprav bili oglaševalci?

Na prvem mestu dobimo dva denarna zavoda, in sicer Tržaško posojilnico in hranilnico, P.cca Caserma 2, I. n. in Jadransko Banko, Ul. Cassa di risparmio 5. Prav zanimivo je zvedeti, da banka «hranilne vloge sprejme od vsakega, četudi ni ud, in jih obrestuje po 4,1%». Kasneje se je pojavila še Slavija, vzajemna zavarovalna banka v Pragi, v Trstu, V. Cegnar, Ul. Caserma 16.

In potem nekateri vztrajajo, da Slovenci v Trstu niso imeli lastnega kapitala in denarnih zavodov!

V drugo skupino oglaševalcev sodijo trgovine jestvin.

Pri Sv. Ivanu (v začetku današnje Ulice S. Cilino) je bila trgovina Dedič Gašperski pok. Josipa. V Ul. Giulia 29 pa je takrat poslovala trgovina «vseh jestvinskih predmetov». Njen lastnik, Vekoslav Plesničar, zaključuje oglas z geslom «Sokol k sokolu». V teh prostorih posluje danes delikatesa. In končno je bila na trgu Sv. Ivana 6. mesnica Tomaža Zadnika. Ta mesnica obstaja še danes.

PRAVILNIK SOKOLA

Iz pravilnika Telovadnega društva «Sokol», ki so ga tiskali 1. marca 1909 v tiskarni Edinost v Trstu, vam posredujemo nekaj pomembnejših členov.

Telovadno društvo «Sokol» v Trstu ima svoj sedež v Trstu.

Namen društva je, da povzdiga in okrepi telesne in narodne sile v slovenskem narodu.

Društvo ima: častne ustanovne, izvršujoče in podporne člane. Član more biti vsaka oseba slovenske narodnosti, ki je 18 let stara, neomadeževana in ki jo je odbor sprejel v društvo. Odbor sme pristop priglašeni članov odklanjati, ne da bi zato navedel razloge.

Častni član postane, kogar zbor za posebne, društvu izkazane zasluge imenuje častnim članom; ustanovni član pa, kdor enkrat za vselej plača ustanovno K 200.

Izvršujoč član je, kdor plača vstopnino in plačuje mesečne doneske v namen, da se udeležuje društvene telovadbe ali javnih nastopov v društveni opravi. Izvršujočim članom drugih sokolskih društev, ki pristopijo v štirih tednih po svojem prihodu v Trst k temu društvu, ni treba plačati vstopnine. Prispevke je plačati četrtino naprej. Odbor ima pravico dovoliti na izrecno zahtevo mesečno plačevanje prispevkov.

Redni občni zbor se snide vsa

ko leto januarja meseca na odborov poziv. Poziv je razglasiti hkrati z dnevnim redom najmanj osem dni poprej v društvenih prostorih, v časopisih ali vabilih. Izreden občni zbor pa skliče odbor tudi, kadar se mu zdi potrebno, ali kadar ga zahteva najmanj 15 članov, ki pa morajo obenem naznaniti, o čem naj obravnava občni zbor.

Poslovni jezik, znak, geslo, tebratski pozdrav. Poslovni jezik

Št. pr. 346. V smislu paragrafa 9 in 10 postave, z dne 15. novembra 1867. drž. zak. šte. 134 potrjuje se, da Telovadno društvo «Tržaški Sokol» po predložitvi premenjenih pravilnih postavno obstoji.

V Trstu, dne 1. marca 1900.
Za c.k.r. namestnika
Schaffgotsch m.p.

je slovenski, znak je «sokol», društveno geslo «Krepimo se», pozdrav «Na zdar».

Društveniki imajo pri javnih nastopih posebno društveno obleko in društvene znake, ki jih brez odboroškega dovoljenja ne smejo nositi. Pristop te določbe kaznuje odbor. Ob javnih nastopih nastopa društvo s svojim praporom.

Društvo se razide, če glasuje za razdružitve pri občnem zboru tri četrtine vseh članov. V tem slučaju mora ta zadnji občni zbor tudi ukreniti o društvenem premoženju. Če bi pa se to ne zgodilo, ali če bi oblast razpustila društvo, pripade društveno premoženje «slovenski sokolski zvezi», ki ga mora oddati prvemu slovenskemu telovadnemu društvu, ki bi se ustanovilo v Trstu z enakim namenom.

Ako ne bi več obstajala «slovenska sokolska zveza», pripade društveno imetje šolski družbi Sv. Cirila in Metoda v Ljubljani, ki ga ima tudi oddati prvemu slovenskemu telovadnemu društvu, ki bi se ustanovilo v Trstu.

Idejnost

(Nadaljevanje s 1. strani)

demonstracijo onemogočili kole-sarsko prirediteljev slovenskih društev, ker niso hoteli, da bi na Velegradu vihrale slovenske zastave, pa čeprav uradno zgodovinske trdi, da so pod Avstrijo vsi narodi uživali svobodo izražanja.

V okviru takega miselnega kroga in takih družbenih pogojev lahko razumemo izlete, tamburice, petje, branje, silvestrovanja, pustovanja in vrtno veselico ter boj za enakopravnost žensk, če ne še v družbenem vsaj v društvenem življenju.

Vedenjske vrednote so se izražale v pravilnikih o društvenih izhodih (takrat še izgrelih — beseda je v tistem času dobila slab prizvok), ki so se morali odvijati brez večjih pa tudi manjših zapletljajev — drugače so takoj nastale težave z oblastjo, pa tudi zato, da so se Sokoli razlikovali od nadutega vedenja nemških društev.

Ob koncu naj omenim še težave, a istočasno zasluge, ki jih je ustanovitev telovadnega društva imela na področju izražanja. Prva leto so bili vaditelji pristojni uporabljati nemščino, kasneje so se nekateri tudi upirali spremembam, vendar je v enem desetletju prodrlo mišljenje in in praksa uporabe slovenščine. Tudi na tem področju slovenskega izražanja je odločilno vlogo odigral Levstik.

Zgornja izvajanja so potrebna pri osvetljevanju vloge sokolstva v dokaz tesne povezave med družbenopolitičnimi silnicami in nastajanjem prve zavestne oblike organiziranja telesne kulture na Slovenskem. (Deloma povzeto po knjigi Draga Stepišnika: «Telovadba na Slovenskem».)

Prvi poskusi

(Nadaljevanje z 2. strani)

ko so ustanovili nova gimnastična društva, ki so se neodvisno od Sokola povezala z Zvezo slovenskih telovadnih društev v Trstu (nasilno ukinjena septembra 1927), ni mnogo pomagalo.

Decembra 1922 so raztegnili na Julijsko krajino zakon o javni varnosti iz leta 1889. Zakon nam ni izrecno nasprotoval kot mnogi kasnejši, vendar so z njim krajevne oblasti motile delovanje slovenskih društev. Iz formalnih razlogov so brezmejno zavlačevali ustanovitev novih društev. Ze obstoječa pa so morala neshetokrat predložiti prepis svojih pravil v slovenščini in v prevodu ter se zname članov (sic).

Poučno je pismo, ki ga je pisal podprefekt v Trzinu podeštatu v Mavhinje dne 13. julija 1926: «...izražam zadovoljstvo, da je o-prema Telovadnega društva po njegovem razpustu bila darovana občini; nadejam se, da bodo v kratkem člani omenjenega društva podali ostavko tudi pri Edinosti.»

V novih zgodovinskih pogojih nova oblika dela

Slovenci smo poskušali nekoliko zamašiti vrzeli, ki so nastajale v našem tkivu z razvijanjem športnega udejstvovanja. V začetku ni bilo izrazitega odpora do športnih društev zaradi narave športa samega v odnosu do telovadbe, ker naj ne bi imel izrazito narodnostnega značaja.

Dejansko pa je bil značaj športnih društev narodnoobrambni, ker je bil vodilni kader tesno povezan z Zvezo mladinskih društev. Na občnem zboru Zveze mladinskih društev 25. aprila 1926 so ocenili: «Pred težko nalogo se je znašla skupno z odbori članic, ko je Sportno udruženje razpisalo prvenstvene tekme. Znašli smo se pred precejšnjim navalom novega članstva v naše organizacije, katerega smo le s težavo prilagodili duhu naših mladinskih društev. Naj omenim tu, da je večina teh novih tovarišev prišla iz tujih športnih klubov, kjer je v pretežni meri pozabila svoj materin jezik. Ustroju naših organizacij se morame zahvaliti, da ta val ni škodoval prejšnjemu članstvu in da so vsi ti novi tovariši zopet pririjeli svoj avtorico ali se v njej izpopolnili.»

Iz fotografskega studia Antona Jerkiča

Ta fotografija je bila napravljena v Trstu, verjetno takoj po prvi svetovni vojni v fotografskem studiu Antona Jerkiča v takratni Ul. delle Poste 10. Anton Jerkič je imel fotostudio tudi v Gorici, v Gosposki ulici 7. Na hrbtini strani fotografije je natisnjeno, da je bil njegov studio «prvi odlikovani elektrofotografski atelje za moderno slikanje pri električni razsvetljavi» in da je bil «najstarejši zavod za umetno slikanje pri dnevi in električni razsvetljavi». Na fotografiji je z desne Roman Šmuc, znani tržaški narodnozavedni Slovenec, oče padle partizanske borke Vojke in med vojno aktivist Osvobodilne fronte. Še precej let po drugi svetovni vojni je imel trgovino jestvin na ulici Battisti, kjer je bila tudi javka za aktiviste. Član tržaškega Sokola je bil v Narodnem domu, tudi še v letih po prvi svetovni vojni do požiga Narodnega doma. Ostala dva mladeniča v sokolskem članskem kroju, lastniku fotografije nista poznana.

Tudi v ZDA posvetili znamko sokolskemu gibanju

Sokolsko gibanje ni vplivalo samo na telesno kulturo, ampak tudi na druga področja življenja slovenskih narodov, kot na primer na filatelijo.

Dokler je obstajalo avstro-ogrsko cesarstvo, seveda državna pošta ni izdala znamk o Sokolu, saj je ta dejansko deloval pod centralistični državni politiki in ureditvi. Med prvo in drugo svetovno vojno, ko so nastale neodvisne slovanske srednjeevropske državne tvorbe, pa dobimo znamke s to tematiko v Jugoslaviji in na Češkoslovaškem.

Prva serija je izšla leta 1926 prav na Češkoslovaškem, v deželi, kjer se je razvilo sokolsko gibanje. To so štiri znamke, ki so bile izdane ob 5. obletnici neodvisnosti in so bile pozneje, ob priliki zleta, pretiskane z napisom «VIII SLET VSESOKOLSKY».

Leta 1938 dobimo še dve seriji. Prva izide februarja ob 10. zimskih igrah (dve znamki) in druga poleti ob 10. kongresu Sokola (3 znamke). Na tej zadnji seriji je podoba praškega bančnika J. Fugnerja, ki je bil predsednik

CENTENNIAL of the SOKOLS

Leto 1965 — pošta ZDA izdala zgornjo znamko ob 100-letnici Sokola

prvega sokolskega društva v Pragi. Znamke zadnjih serij imajo še stranski privesek, na katerem je pojasnilo prireditve. Za zimske

igre so naslikane prekrizane smučke, za 10. kongres pa vidimo zastave ter napis «VSESOKOLSKY SLET V PRAHI».

V Jugoslaviji je izšlo 8 znamk, ki so razdeljene v tri serije.

Prva (dve znamki) izide leta 1933 ob priliki prvega pokrajinskega sokolskega zleta v Ljubljani. Na znamkah je lik prestolonaslednika Petra v sokolskem dressu.

Prvega junija 1936 pa izideta dve seriji po tri znamke. Prva je bila izdana ob priliki drugega pokrajinskega zleta v Sarajevu. Na njej je prikazan stiliziran sokol, ki leti nad reko Miljačko v Sarajevu.

Drugo serijo so izdali ob 60. obletnici obstoja Sokola in ob priliki sokolskega zleta v Zagrebu. Na dveh znamkah je upodobljen prestolonaslednik, na tretji pa stiliziran sokol in telovadec.

Vse znamke so prodajali s posebnim doplačilom; tako zbrani zneski so bili izročeni sokolskima župama v Sarajevu in Zagrebu.

Po drugi svetovni vojni evropske države niso več izdale znamk

v počastitev te telesnokulturne organizacije. Zanimivo pa je dejstvo, da je izšla leta 1965 v Združenih državah Amerike znamka za 5 c ob stoletnici Sokola. Na znamki je napisano: «CENTENNIAL OF THE SOKOLS - PHYSICAL FITNESS» ter upodobljen stiliziran grški metalec diska. Motiv sicer ni izbran v duhu Sokola, saj je bilo to le telovadno društvo, a vendar ima ta znamka veliko politično vrednost.

Izdaja take znamke pomeni, da so bila slovenska športna izseljeniška društva zelo razširjena in da so nadaljevala svoje delo v sokolskem duhu. Društva so morala imeti tudi velik vpliv na politično in družbeno življenje v ZDA, da je njihovim željam ustregla poštna uprava Združenih držav Amerike.

To je področje zgodovine Sokola, katero ni bilo še raziskano, a katero bi se vsekakor splačalo poglobiti. Verjetno bi dobili še druge filatelistične listine, ki bi nazorno dokazale moč tega gibanja v določenem zgodovinskem obdobju. (O. K.)

SMUČARSKI SKOKI

TURNEJA TREH DEŽEL

NOGOMET

DANES V 1. ITALIJANSKI LIGI

KOŠARKA

DANES V PRVENSTVU A-1 LIGE

Norvežan Opaas prvi v Planici

Italijan Rigoni drugi, tretji pa Jugoslovian Ulagu

Zmagovalec prve tekme letošnje skakalne turneje »Treh dežel«, ki se je včeraj pričela v Planici, je Norvežan Opaas, ki je v prvi seriji tudi postavil nov rekord skakalnice z razdaljo 100 m, v drugi pa ni hotel tvegati in je skočil le 93 m, kar pa je bil še vedno najdaljši skok serije. Na drugo mesto se je uvrstil Italijan Rigoni s skokoma 90 in 90 m, tretji je bil Ulagu (98 in 99 m), četrti je bil Bizjak, peti Bajc, deseti pa veteran Norčič (vsaj Jugoslavija).

Pri mladincih je bil najboljši Avstrijec Wigele s skokoma 88 in 92 m pred Italijanom Varutijem (87 in 85,5 m) ter Jugoslovanom Debelakom, ki je skočil 88 in 81,5 m. Med ekipami vodi pri članih po prvi preizkušnji Norvežan pred Jugoslovani, pri mladincih pa Avstrijec pred Jugoslovani in Italijo. Druga tekma turneje »Treh dežel« bo že danes v Beljaku.

Poskusne vožnje za današnji smuk

Kanadčan Read najhitrejši

VAL D'ISERE (Francija) — V Val d'Isere so včeraj opravili kronometrično spusta za današnji jutrišnji moški smuk. Kot je znano, bi moralo biti to tekmovalje, ki je veljavno za svetovni pokal, v Morzinu, kjer pa so imeli težave zaradi pomanjkanja snega.

V prvem včerajšnjem spustu je bil najhitrejši Kanadčan Podborsky, ki pa je v drugi vožnji zasedel šele 13. mesto. V prvi vožnji se je na 2. mesto uvrstil njegov rojak Read, sledijo pa Stoelzl (Avs.), Müller (Avs.), Winsberger (Avs.), Hoeffelner (Avs.), Raebler (Svi.) in Mair (It.). V drugi preizkušnji pa je Read zasedel 1. mesto pred Melijem (Svi.), Majrom, Stoelzlom, Kernonom (Svi.),

Huda poskoda Pedrotti
LIVIGNO — Luca Pedrotti iz Trenta, član italijanske C reprezentance v akrobatskem in umetniškem smučanju, ki je med treningom v Livignu pri padcu poškodoval vrtenec. Nemudoma so ga odvezali na Dunaj, kjer pa so povedali, da je izven nevarnosti.

Na mitingu v Indianapolisu

B. Petrič prvi
D. Petrič drugi

INDIANAPOLIS — Na mednarodnem plavalnem mitingu v Indianapolisu (tekmovalna poteka v 25-metrskem bazenu) sta že prvi dan padla svetovna rekorda. Američan

ODBOJKA

Nabrežinke zmagale v Fiume Venetu

Bor Intereuropa pa je izgubil doma proti ekipi Pall. Nervesa

Itas Fiume Veneto — Sokol 1:3 (2:15, 15:10, 13:15, 10:15)
SOKOL: Grazia in Vida Legiša, Vlasta Pesaresi, Cirila Kralj, Lorenza Mervic, Tanja Gruden, Elena Paulin, Sonja Antoni.

Sokol je v gosteh zasluzeno premagal Itas Fiume Veneto. Naše igralke so začele res odlično. V vseh elementih igre so zanesljivo nadigrali domačo šestorko. Zgledalo je, da bodo tekmo z lahkoto osvojile in s tem ohranile še kakšno upanje za napredovanje v skupino boljših, ki se bodo v drugi fazi bojevale za napredovanje.

V drugem setu se je slika na igralnici spremenila. Nabrežinke so popustile, tako da so domačinke z lahkoto izenačile z 1:1. Ostala dva seta sta bila dosti bolj izenačena, na srečo pa so bile gostje v končnih trenutkih bolj priselne in tudi zasluzeno osvojili obe točki. (J. Sirca)

Bor Intereuropa —

Pallavolo Nervesa 1:3 (15:4, 13:15, 15:11, 15:13)
BOR INTEREUROPA: Cergol, Glavina, Maver, Debenjak, M. Klemš, V. Klemš, Ferber, Rauber.

Po novoletnem premoru so borovke imele v gosteh ekipo iz Nervese, ki uspešno nastopa, kljub temu da je v B ligi novinec. V prvem srečanju je Nervesa gladko premagala borovke, tokrat pa so se »plavce« zlahko upirale nasprotnicam in bi lahko z malo več športne sreče tudi zmagale. Po prvem setu, ko se »plavce« praktično niso upirale Nervesi, so v drugem nizu popuile in predvsem lepo izkoristile napake nasprotnice.

Zgledalo je, da je zmaga v drugem setu vili borovkam več samozavesti, saj so skozi več tretjih setov vodile. Pri vodstvu 11:8 pa so »plavce« popustile in seta je bilo kmalu konec. V četrtem in najdaljšem nizu (trajal je 33 minut), sta se ekipi stalno menjavali v vodstvu. Igra je bila zelo raztrgana in napake so se vrstile na obeh straneh. Toda igralke iz Nervese so v večji zbranosti zaključile set in tekmo v svojo korist.

Pri borovkah se je poznalo, da so zadnji teden vse trenirale, vendar je bilo vseeno opaziti preveč nihanja; ki verjetno izhajajo iz premajhnega zaupanja v lastne moči. (N.R.)

ODBOJKA

Vsi trije naši predstavniki praznih rok

Vecchia pallavolo Trst - Juventusina Belca 3:0 (15:9, 15:10, 15:6)
JUVENTUSINA BELCA GORICA: Igor Orel, Ivan Plesničar, Lucijan Černic, Renzo Faganel, David Mučič, Rado Lavrenčič, Rajko Petek, Mavricij Černic, Igor Juren.

S tekme proti vodilni ekipi Cecchia pallavolo iz Trsta se je Juventusina Belca vrnila praznih rok. Tržačani so bili premocan nasprotnik za »belo-rdece«, ki so se jim le delno upirali in to samo v prvih dveh setih. Žal, moramo reči, da pri Juventusini nekaj ne gre, saj smo igrali zelo nerazumno in nepovezano opazili z najosnovnejšimi na-

Roma ali Verona zimski prvak?

Udinese na težkem gostovanju v Avellinu - Napoli v »središču pozornosti«

Danes se bo končal prvi del v prvi italijanski nogometni ligi. Kandidata za osvovitelja naslova zimskega prvaka sta vodilna Roma in Verona, ki ima tokrat manj od Liedholmevega moštva.

Rimski nogometaši bodo v Turinu igrali v gosteh pri nevarnem Turinu. Verona pa se bo doma spoprijela z zdesetkano postavo Sampdorie. Ni izključeno torej, da bo sta po prvem delu prvenstva dve ekipi z enakim številom točk na vrhu lestvice. Verona je namreč nesporen favoriti v tekmi z Genovezani, Roma pa bi verjetno utegnla imeti težave proti Torinu in bi se lahko zadovoljila z neodločenim izidom.

Videnski prvoligaš bo tokrat postal v Avellinu, kjer bi mu tudi točka »dobro zalegla«.

Medtem pa se še niso polegole polemike glede »afere Napoli«. Neapeljsko moštvo, ki je že itak poslednje na lestvici, bo gostovalo v Ceseni in zanimivo bo videti, kako bodo Neapeljčani reagirali po vseh teh polemikah.

DANAŠNJI SPORED (14.30)
Avellino - Udinese; Cagliari - Ascoli; Cesena - Napoli; Fiorentina - Pisa; Genova - Juventus; Inter - Catanzaro; Torino - Roma; Verona - Sampdoria.

2. ITALIJANSKA LIGA
DANAŠNJI SPORED (14.30)
Como - Pistoiese; Cremonese - Cavese; Foggia - Catania; Lazio - Arezzo; Lecce - Milan; Monza - Bari; Palermo - Atalanta; Perugia - Campobasso; Reggina - Bologna; Sambenedettese - Varese.

3. ITALIJANSKA LIGA
Triestina doma proti Rondinelli

V nadaljevanju tretje italijanske nogometne lige bo Triestina igrala danes doma proti moštvu Rondinelli. Čeprav bodo Tržačani skoraj gotovo nastopili brez Ruffinija, ki je še kako pomemben pri igri Triestine, pa so tržaški nogometaši v

današnjem srečanju nesporni favoriti.

DANAŠNJI SPORED (14.30)
Carrarese - Trento; Fano - Sanremese; Modena - Mestre; Padova - Brescia; Piacenza - Forlì; Pro Patria - Rimini; Spal - Vicenza; Treviso - Parma; Triestina - Rondinella.

Zico tudi pevec
RIO DE JANEIRO — Lahka glasba začne postajati priljubljena (verjetno pa tudi dobičkonosna) ko njoček za brazilsko nogometaše. Potem ko je poletni branilec Junior posnel plošč, je pred dnevi tudi zvezdnik Zico posnel plošč z naslovom »Batuque e Praja«. Izvedenici pravijo, da bo to največja hit plošča prihodnjega pusta.

GENOVA — Vodstvo Sampdorie je izjavilo, da bo tudi v prihodnji sezoni obdržalo Trevorja Francisa in je tako demantiralo vesti nekaterih angleških časopisov, češ da se bo odlični nogometaš vrnil v domovino.

KOŠARKA

PROMOCIJSKA LIGA NA GORIŠKEM

Domovcem ni uspel podvig

Izgubili so proti prvovrščeni Goriziani - Mauro Dornik 19 točk

Goriziana — Dom 63:59 (31:24)

DOM: Ugo Dornik 9, Terčič 10, Kogoj 2, Ziani 4, Mauro Dornik 19, Semolič 13, Coretti 2, Košta, Orzan, Nanut.

SODNIKA: Chiorbis in Chiarella (oba Gorica).

Domovci so včeraj v nadaljevanju promocijskega prvenstva tesno izgubili proti prvovrščeni Goriziani.

V začetku sta obe ekipi počasno igrali, tako da je bil izid v 16. min. le 24:16 za Goriziano. Naka so naši košarkarji zbranje igrali in se tudi »približali« nasprotniku.

Domovci, ki so bili brez trenerja Berčola, so v drugem polčasu začeli dokaj agresivno in skoraj dohiteli Goriziano. Več pa jim ni uspelo in tako so izgubili s štirimi točkami razlike.

Domovci, ki so bili brez trenerja Berčola, so v drugem polčasu začeli dokaj agresivno in skoraj dohiteli Goriziano. Več pa jim ni uspelo in tako so izgubili s štirimi točkami razlike.

Domovci, ki so bili brez trenerja Berčola, so v drugem polčasu začeli dokaj agresivno in skoraj dohiteli Goriziano. Več pa jim ni uspelo in tako so izgubili s štirimi točkami razlike.

Domovci, ki so bili brez trenerja Berčola, so v drugem polčasu začeli dokaj agresivno in skoraj dohiteli Goriziano. Več pa jim ni uspelo in tako so izgubili s štirimi točkami razlike.

Domovci, ki so bili brez trenerja Berčola, so v drugem polčasu začeli dokaj agresivno in skoraj dohiteli Goriziano. Več pa jim ni uspelo in tako so izgubili s štirimi točkami razlike.

Domovci, ki so bili brez trenerja Berčola, so v drugem polčasu začeli dokaj agresivno in skoraj dohiteli Goriziano. Več pa jim ni uspelo in tako so izgubili s štirimi točkami razlike.

Domovci, ki so bili brez trenerja Berčola, so v drugem polčasu začeli dokaj agresivno in skoraj dohiteli Goriziano. Več pa jim ni uspelo in tako so izgubili s štirimi točkami razlike.

Domovci, ki so bili brez trenerja Berčola, so v drugem polčasu začeli dokaj agresivno in skoraj dohiteli Goriziano. Več pa jim ni uspelo in tako so izgubili s štirimi točkami razlike.

Domovci, ki so bili brez trenerja Berčola, so v drugem polčasu začeli dokaj agresivno in skoraj dohiteli Goriziano. Več pa jim ni uspelo in tako so izgubili s štirimi točkami razlike.

Domovci, ki so bili brez trenerja Berčola, so v drugem polčasu začeli dokaj agresivno in skoraj dohiteli Goriziano. Več pa jim ni uspelo in tako so izgubili s štirimi točkami razlike.

Domovci, ki so bili brez trenerja Berčola, so v drugem polčasu začeli dokaj agresivno in skoraj dohiteli Goriziano. Več pa jim ni uspelo in tako so izgubili s štirimi točkami razlike.

Domovci, ki so bili brez trenerja Berčola, so v drugem polčasu začeli dokaj agresivno in skoraj dohiteli Goriziano. Več pa jim ni uspelo in tako so izgubili s štirimi točkami razlike.

Domovci, ki so bili brez trenerja Berčola, so v drugem polčasu začeli dokaj agresivno in skoraj dohiteli Goriziano. Več pa jim ni uspelo in tako so izgubili s štirimi točkami razlike.

Domovci, ki so bili brez trenerja Berčola, so v drugem polčasu začeli dokaj agresivno in skoraj dohiteli Goriziano. Več pa jim ni uspelo in tako so izgubili s štirimi točkami razlike.

Domovci, ki so bili brez trenerja Berčola, so v drugem polčasu začeli dokaj agresivno in skoraj dohiteli Goriziano. Več pa jim ni uspelo in tako so izgubili s štirimi točkami razlike.

Domovci, ki so bili brez trenerja Berčola, so v drugem polčasu začeli dokaj agresivno in skoraj dohiteli Goriziano. Več pa jim ni uspelo in tako so izgubili s štirimi točkami razlike.

Domovci, ki so bili brez trenerja Berčola, so v drugem polčasu začeli dokaj agresivno in skoraj dohiteli Goriziano. Več pa jim ni uspelo in tako so izgubili s štirimi točkami razlike.

Domovci, ki so bili brez trenerja Berčola, so v drugem polčasu začeli dokaj agresivno in skoraj dohiteli Goriziano. Več pa jim ni uspelo in tako so izgubili s štirimi točkami razlike.

Domovci, ki so bili brez trenerja Berčola, so v drugem polčasu začeli dokaj agresivno in skoraj dohiteli Goriziano. Več pa jim ni uspelo in tako so izgubili s štirimi točkami razlike.

Domovci, ki so bili brez trenerja Berčola, so v drugem polčasu začeli dokaj agresivno in skoraj dohiteli Goriziano. Več pa jim ni uspelo in tako so izgubili s štirimi točkami razlike.

Domovci, ki so bili brez trenerja Berčola, so v drugem polčasu začeli dokaj agresivno in skoraj dohiteli Goriziano. Več pa jim ni uspelo in tako so izgubili s štirimi točkami razlike.

Domovci, ki so bili brez trenerja Berčola, so v drugem polčasu začeli dokaj agresivno in skoraj dohiteli Goriziano. Več pa jim ni uspelo in tako so izgubili s štirimi točkami razlike.

Goričani doma, Tržačani v Bologni

Tako San Benedetto kot Bic odločno jurišata na osvojitve novih točk

Skansijev Scavolini igral proti bolonjskemu Sindusneju.

DANAŠNJI SPORED (17.30)
San Benedetto - Lebole; Latte Sole - Bic; Berloni - Billy; Scavolini - Sindusneju; Ford - Honky; Carrara - Peroni; Cidneo - Bancoroma.

Cagiva Varese — Binova Rieti 94:82 (43:34)
V anticipirani tekmi 7. povratnega kola italijanske A-1 lige je Cagiva po nekoliko nezanesljivem začetku prevzela vaje igre v svoje roke in tudi zasluzeno premagala Binovo, ki je itak že obsojena na izpad. Najboljši na igrišču je bil tokrat Della Fiori, ki je dal tudi največ košev (32).

A-2 LIGA
Sav - Brillante; Indesit - Seleco; Sacramora - Bartolini; Rapidus - Udinese; Eagle - Mangiafave; Sapor - Riunite; Coverjeans - Farrows.

Italcable — Benetton 85:91 (42:42)

Skansijev Scavolini igral proti bolonjskemu Sindusneju.

DANAŠNJI SPORED (17.30)
San Benedetto - Lebole; Latte Sole - Bic; Berloni - Billy; Scavolini - Sindusneju; Ford - Honky; Carrara - Peroni; Cidneo - Bancoroma.

Cagiva Varese — Binova Rieti 94:82 (43:34)
V anticipirani tekmi 7. povratnega kola italijanske A-1 lige je Cagiva po nekoliko nezanesljivem začetku prevzela vaje igre v svoje roke in tudi zasluzeno premagala Binovo, ki je itak že obsojena na izpad. Najboljši na igrišču je bil tokrat Della Fiori, ki je dal tudi največ košev (32).

A-2 LIGA
Sav - Brillante; Indesit - Seleco; Sacramora - Bartolini; Rapidus - Udinese; Eagle - Mangiafave; Sapor - Riunite; Coverjeans - Farrows.

Italcable — Benetton 85:91 (42:42)

1. JUGOSLOVANSKA LIGA

Poraz Olimpije Derbi Ciboni

Olimpija - Bosna 92:96 (54:53)
OLIMPIJA LJUBLJANA: Moffard, Blaznik, Supotič 19, Hauptman 14, Todorović, Vilfan 15, Santelj 4, Vujčić 20, Mičunović.

Ljubljana — Z boljšim skokom in z večjo točnostjo pri metu so sinoči košarkarji sarajevske Bosne zasluzeno premagali Olimpijo sredi Ljubljane.

Derbi kola je zanesljivo osvojila Cibona, ki je doma premagala moštvo Zadra, v Beogradu pa je Crvena zvezda zanesljivo odpravila Šibenko. (n.b.)

IZIDI 14. KOLA
Olimpija - Bosna 92:96
Cibona - Zadar 107:83
C. zvezda - Šibenik 111:83
Borac - Jugoplastika 80:79
Kvarner - Radnički 90:108
Partizan - Budućnost danes

Djadda - Stecca

PARIZ — V kratkem se bosta verjetno Francoz Kamil Djadda in Italijan Loris Stecca pomerila v dvoboju za evropski naslov v perseni kategoriji, zaradi odstopa nosilca naslova, Angleža Cowdella.

Smučarski paketi za Lokve in Kanin

Prometno in turistično podjetje »Avtopromet« v Novi Gorici je tudi v tej zimski - športni sezoni uvedlo tako imenovane smučarske pakete za prevoz z avtobusi in smučanje na Lokvah in na Kaninu. V ceno paketa so vključeni prevoz smučarjev, se pravi potnikov, prevoz smuč, dnevna vozovnica za smučanje in topel obrok hrane na smučišču. Cena paketa za smučanje na Lokvah znaša 32 tisoč starih dinarjev za odrasle in 26 tisoč starih dinarjev za mladino do 14 let. Za smučanje na Kaninu pa je paket skupaj 46 tisoč starih dinarjev za odrasle in 40 tisoč starih dinarjev za mladino do 14 let.

Za smučarje in druge ljubitelje bele opojnosti, ki bodo obiskovali Lokve, bo odhod avtobusa ob 8.15 iz Nove Gorice, povratek z Lokve pa ob 16. uri. Smučarski avtobus v Bovec (za Kanin) pa bo odšel z novogoriške avtobusne postaje ob 6.30, v Novo Gorico pa se bo vrnil kmalu po 18. uri. Smučarski paketi so v predprodaji v poslovalnicah »Avtoprometa« v Novi Gorici in Tolminu. V primeru, da smučarja na Kaninu ne bi bila uporabna, bo paket veljal za smučanje na Livku nad Kobariдом.

Domači šport

DANES

Nedelja, 9. januarja 1983

NOGOMET

1. AMATERSKA LIGA
14.30 v Križu: Vesna - Pieris.

2. AMATERSKA LIGA
14.30 v Reppu: Kras - Campanella; 14.30 v Proseku: Primorje - Campi Elisi; 14.30 v Trebčah: Gaia - Zarja.

3. AMATERSKA LIGA
9.15 v Ul. Flavija: S. Anna - Breg; 10.30 v Trebčah: Primorje - S. Andrea; 14.30 v Standeržu: Juventusina - Poggio; 14.30 v igrišču Straccis: Azzurra - Mladost; 14.30 v Koprivnem: Capriva - Sovodnje.

DEZELNI NARASČAJNIKI
10.30 v Vidmu: Real Udine - Breg

POKRAJINSKI NARASČAJNIKI
10.30 na Proseku: Primorje - Olimpija

NAJMLAJŠI
8.00 v Trebčah: Primorje - Olimpija; 12.30 na Opčinah: Opicina - Vesna; 10.30 v Bazovici: Zarja - S. Andrea

DEČKI
Grandi Motori — Kontovel B 157:30

MINIBASKET
»TURNIR ZINI & ROSENWASSER«

Borovi tesno
Bor — Sokol 38:36 (21:20)

BOR: Pregarc, Krasna 13, Pertot 6, Pace 5, Jeroc 2, Cupin, Acerbi 2, P. Dazzara 2, C. Dazzara, Milano, Pavlica 8, Jelencič, Antonelli.

SOKOL: Sterni 2, Tanze, Gulčič 10, Lucinico — Sokol 3:0 (15:7, 15:3, 15:8)

SOKOL: Purčič, A. in M. Pertot, Kojanec, Ušaj, Zandomeni, Jazbec.

Neizkušena ekipa Sokola ni bila kos starejšim in naslovljenim nasprotnikom, čeprav je na trenutke pokazala kako res lepo in učinkovito akcije. Lahko pa rečemo, da bi Nabrežinke z nekoliko več poštrevnostjo tudi kaj več iztržile. (S.u.)

JUTRI

Ponedeljek, 10. januarja 1983

ODBOJKA

1. MOŠKA DIVIZIJA
18.30 v Gradšču: Torriana - Naš prapor; 19.30 v Standeržu: Soča - Italcantieri A.

2. MOŠKA DIVIZIJA
18.30 v Gradšču: Torriana - Naš prapor; 19.30 v Standeržu: Soča - Italcantieri A.

3. AMATERSKA LIGA
9.15 v Ul. Flavija: S. Anna - Breg; 10.30 v Trebčah: Primorje - S. Andrea; 14.30 v Standeržu: Juventusina - Poggio; 14.30 v igrišču Straccis: Azzurra - Mladost; 14.30 v Koprivnem: Capriva - Sovodnje.

DEZELNI NARASČAJNIKI
10.30 v Vidmu: Real Udine - Breg

POKRAJINSKI NARASČAJNIKI
10.30 na Proseku: Primorje - Olimpija

NAJMLAJŠI
8.00 v Trebčah: Primorje - Olimpija; 12.30 na Opčinah: Opicina - Vesna; 10.30 v Bazovici: Zarja - S. Andrea

DEČKI
Grandi Motori — Kontovel B 157:30

MINIBASKET
»TURNIR ZINI & ROSENWASSER«

Borovi tesno
Bor — Sokol 38:36 (21:20)

BOR: Pregarc, Krasna 13, Pertot 6, Pace 5, Jeroc 2, Cupin, Acerbi 2, P. Dazzara 2, C. Dazzara, Milano, Pavlica 8, Jelencič, Antonelli.

SOKOL: Sterni 2, Tanze, Gulčič 10, Lucinico — Sokol 3:0 (15:7, 15:3, 15:8)

SOKOL: Purčič, A. in M. Pertot, Kojanec, Ušaj, Zandomeni, Jazbec.

Neizkušena ekipa Sokola ni bila kos starejšim in naslovljenim nasprotnikom, čeprav je na trenutke pokazala kako res lepo in učinkovito akcije. Lahko pa rečemo, da bi Nabrežinke z nekoliko več poštrevnostjo tudi kaj več iztržile. (S.u.)

SK Devin
obvešča smučarje in izletnike, da je zaradi pomanjkanja snega danes, 9. januarja, odložen izlet na tečaj na Trbižu. V primeru da se stanje izboljša, bodo zainteresirani obveščeni po Radu Trst A ali pa lahko telefonirajo na številke 00236, 208551 in 212571.

TPK Sirena
obvešča člane, da bo danes ob 8.30 delovna akcija na društvenem terenu. Vabljeni!

ATLETIKA
Italija - Jugoslavija

RIM — V kratkem se bo začela sezona atletskih tekmovalj v dvorani. Med važnejšimi dogodki omenimo srečanje Italija - Jugoslavija, ki bo 2. februarja v Genovi, italijansko državno prvenstvo, ki bo 15. in 16. februarja v Turinu in evropsko prvenstvo, ki bo 5. in 6. marca v Budimpešti. Tradicionalno zaljučno tekmovalje bo »Golden Gal« v Milano 9. marca.

VSA OPREMA ZA SMUČANJE

IN VETROVKE IZ GOSJEGA PUHA

IZREDNE CENE & KAKOVOST

- velika izbira vetrovk • tehnične in termične hlače
- ženski, moški in otroški kompleti • lopiči in plošči iz gosjega puha — Vse to le pri:

SPORT PRIX

VELEBLAGOVNICA ZA ŠPORT FERNETIČI 24

Darovi in prispevki

ZA SPOMENIK PADLIM V NOB
IZ GABROVCA
Ob obletnici smrti moža in sorodnikov daruje Slava Doljak (Glabrova 33) 10.000 lir.
V spomin na svoje pokojne daruje Otilija in Karlo Černjava 20.000 lir.
ZA SPOMENIK PADLIM V NOB S KONTOVELA
Ob 40. obletnici smrti moža daruje Ivanka Danev (Markčeva) 20.000 lir.
ZA SPOMENIK PADLIM V NOB V REPNIČU
V spomin na Pepija Petelina daruje Milko Milčič (Salež 91) z družino 10.000 lir.
ZA SKUPNOST DRUŽINA OPČINE
V spomin na Angelo Jerjan daruje Kristina in Franc Bandi 10.000 lir.
Namesto cvetja na grob Rudolfa Rupla daruje Stefanija Černjava 20.000 lir.
Namesto cvetja na grob drage tete Angele Jerjan daruje Marija in Bogdan Smoljak 20.000 lir.
V počastitev spomina Rudolfa Rupla in na letošnji božični in novoletni voščil daruje družina Ciani in P. Bandelj 30.000 lir.
Namesto cvetja na grob Angele Persič daruje Valerija, Pino, Jolanda, Anica 40.000 lir.
Namesto cvetja na grob Jožefa Petelin daruje Milka Grgič 5.000 lir.
Igor Krizmančič (Bazovica) daruje 5.000 lir, zbor Marij Kogoj (Sv. Ivan) 47.000, družina Luciana Zivica (Sv. Ivan) 50.000, ter družina Paola Zivica (Sv. Ivan) 10.000, gospa Bizecan (Sv. Ivan) 20.000, družina Busecchian (Sv. Ivan) 10.000, N.N. 10.000, Marija Zivica (Sv. Ivan) 10.000, N.N. 20.000, N.N. 60.000, N.N. 5.000, N.N. 5.000, N.N. 5.000 lir.

Za novoletno voščilo daruje Karlo Pirjevec 10.000 lir za Kulturni dom Prosek-Kontovel.
V počastitev 40-letnice OF in v zahvalo za prejšnje odlikovanje daruje Alma in Marica 25.000 lir za nakup klavirja za KD Barkovlje in 25.000 lir za Združenje aktivistov osvobodilnega gibanja za Tržaško ozemlje.
Namesto cvetja na grob Rudolfa Rupla daruje Cveto in Silva Ukmar 15.000 lir za SD Kontovel.
Stanko Gergotov in Pepko Cilen daruje 20.000 lir za dvorano na Kontovelu.
V spomin na Alojza Pertota daruje Vida z družino 10.000 lir za dvorano na Kontovelu.
Ob 10-letnici delovanja daruje Piero Lainé 50.000 lir za TFS Sled.
V spomin na Angela Persiča (Doča) daruje skupina 50-letnikov z Opčin 25.000 lir za SZ Sloga.
Namesto cvetja na grob Marije Blažina por. Budin daruje Stana Budin 10.000 lir za KD Rdeča zvezda. V isti namen daruje Anica Stubelj 5.000 lir za KD Rdeča zvezda.
V spomin na Pepija Petelina daruje Gabrijel Doljak 5.000 lir za SK Kras in 5.000 lir za Skupnost družina Opčine.
Renato Ferluga (Konkonel) daruje 50.000 lir za SD Primorec.
Namesto cvetja na grob Emilije Mahnič daruje Albina Maver 10.000 lir za KD Valentin Vodnik.
Namesto cvetja na grob tete Angele Jerjanc daruje Silva Kocjan z družino 10.000 lir za godbo Breg in 10.000 lir za moški pevski zbor V. Vodnik.
V spomin na Emilijo Pangherz daruje hčerka Mira Luin z družino 30.000 lir za moški pevski zbor V. Vodnik.
Ob 9. obletnici smrti Viktorja Misleja daruje nečak z družino 20.000 lir za Godbeno društvo Nabrežina.
V spomin na vse svoje pokojne daruje Zofija Pregarc z možem Justom Coljo 50.000 lir za PD Ivan Grbec - Škedenj.
V spomin na pok. Milana Hrovatina daruje Danilo Čač 30.000 lir in Eda Čač 20.000 lir za SD Adria.
V spomin na Anno Rossini por. Krizanec daruje teta Anna z družino in bratranec Gigi Bogatec z družino (Bruzetovi) 10.000 lir za spomenik padlim v NOB iz Kriza, 10.000 za godbo na pihala Vesna in 10.000 lir za SD Mladina.
Namesto cvetja na grob Marije Metlikovec vd. Peric daruje družina Maksa Kralja 10.000 lir za SK Kras.
Dobitnik najvišje nagrade na loteriji na prazniku upokojencev v Boljuncu Anton Bersenda (Lakotiče 344) daruje 10.000 lir za upokojence iz dolinske občine in 10.000 lir za SD Breg.
V spomin na starše daruje Inči Pečar 10.000 lir za atletsko sekcijo SZ Bor.
Ob obletnici smrti drage mame Olge Maver roj. Čok daruje sin Adriano z družino 15.000 lir za Dijaško matice in 15.000 lir za odbojkarstvo sekcijo SZ Bor.
V spomin na starše in brata Milana daruje Karlo Gerlan 10.000 lir za Združenje aktivistov osvobodilnega gibanja za Tržaško ozemlje.
Ob 19-letnici smrti Alojza Bukavca daruje žena Ida 10.000 lir za Kulturni dom Prosek-Kontovel.
Ob obletnici smrti Marije Daneva daruje žena Milka 20.000 lir za Kulturni dom Prosek-Kontovel.
Anica Lavrenčič daruje 50.000 lir za spomenik padlim v NOB iz Škedenja, s Kolonkovec in od Sv. Ane, ter 20.000 lir za PD Ravne-Kolonkovec.
V spomin na pok. Angelo Jerjanc daruje Alojzija, Nadja in Danica z družinami 30.000 lir za godbo Breg. V isti namen darujejo Zo-

žija, Milan in Idile 20.000 lir za godbo Breg.

V spomin na pok. Angelo Jerjanc daruje Bazilja Vodopivec 10.000 lir za pihalni orkester Breg. V isti namen daruje Bernard Slavec 10.000 lir za pihalni orkester Breg.

Namesto cvetja na grob Angele Jerjan in Emilije Mahnič daruje Ludvik in Avgusta Švab 20.000 lir za KD V. Vodnik.

V spomin na Alojza Pertota daruje Angela in Alojz Cijak 20.000 lir za Dijaško matice.

Ob 5. obletnici smrti nepozabne Stefanije Krizmančič darujejo svojci: 20.000 lir za osn. šolo «P. Trubar», 20.000 za SD Zarja, 20.000 za KD Lipa in 20.000 lir za vzdrževanje spomenika padlim v NOB iz Bazovice.

Stanko Grgutov in Pepko Cilen s Kontovela daruje 20.000 lir za dvorano Prosvetnega doma na Opčinah.

Namesto cvetja na grob Emilije Pangerc daruje družina Luin 30.000 lir za pihalni orkester Breg. Ob priliki novega leta daruje Olga in Anton Pertot 20.000 lir za kulturno društvo v Barkovljah.

V spomin na Josipa Sulčiča daruje Eda in Dora 10.000 lir. Petrina Kocjanova 5.000 lir za godbo na pihala «Vesna» iz Kriza.

V spomin na Marijo Budin daruje Marica Obad 10.000 lir za KD Rdeča zvezda.

Ob 2. obletnici smrti Franca Terpinja daruje Korsič (Trst) 200.000 lir za načrt zadrzne kleti v Števerjanu.

Za SZ Sloga daruje drogerija Škabar (Trebeče) 5.000 lir ter bar Fabrizi (Trebeče) 30.000 lir.

V spomin na Angelo Jerjan roj. Slavec daruje Angel in Karla 50.000 lir za KD V. Vodnik, 50.000 za pevski zbor V. Vodnik in 50.000 lir za Skupnost družina Opčine.

Lado in Bruno Terčič daruje 10.000 lir za moški pevski zbor Vesna.

Ob obletnici smrti mame in očeta darujejo otroci Genia, Silva in Pepi 15.000 lir za godbo na pihala iz Nabrežine.

Ob priliki družnega večera darujejo upokojenci iz Doline 50.000 lir za SD Breg.

Namesto cvetja na grob Tončke Hrovatin in Marije Blažina-Budin daruje Lucija in Seraf Hrovatin 20.000 lir za Sklad Mitje Čuka.

V spomin na pok. Alojza Pertota daruje Marica Starc Danev 10.000 lir za popravilo dvorane na Kontovelu.

Namesto cvetja na grob pokojnega Rudolfa Rupla daruje Lilič Sardoc 10.000 lir za Kulturni dom Prosek-Kontovel.

V spomin na Alojza Pertota daruje Danica Starc 15.000 lir za SD Kontovel.

Mali oglasi telefon (040) 79 46 72

PRODAM Renault 4 TL letnik 81, prevoženih 39.000 km. Lit 4.500.000 (po dogovoru) telefonirati od 9. do 13. ure na št. 040/212-298.

ORIGINALNO stilo pohištvo prodam po ugodni ceni. Tel. 040/576-145.

KUPIM hišo na Krasu ali v okolici Trsta v dobrem stanju tudi brez vrta. Telefon 040/749-457 ali 941-153.

PRODAM pustne obleke, tel. 231-946 ob sobotah in nedeljah.

DREJA JOVANEŽEV je v Doberdobu na Manderju odprl osmico, kjer toči belo in črno vino lastne proizvodnje.

PRODAM fiat 500 v dobrem stanju. Telefonirati v popoldanskih urah na št. 040/220-419.

SKORAJ novo avtomobilsko plinsko napravo prodam po ugodni ceni. Telefon 040/824-381.

FIAT 125 v dobrem stanju prodam po ugodni ceni. Telefon 040/824-381.

PO UGODNIH cenah nudimo splošno zidarstvo za hišna in stanovanjska obnovitvena dela — obnove termične izolacije — polaganje keramike — marmor — porf. Za informacije tel. 040/823636.

PRODAM smučarske čevlje št. 44 in hlače št. 50. Telefon 040/824369.

PRODAM čebulice narcis (tromboni). Telefon 040/229192.

UGODNO prodam fiat 131 - 1300 - 5 ures - letnik 1976, prevoženih 35 tisoč kilometrov.

PANDO 30 rdeče barve, doba 1982 (september), prevoženih 2000 km, prodam po ugodni ceni. Telefon 040/220-363 Bogatec, Sv. Križ 99.

OSMICO je odprl Robert Pipan iz Mavhinja.

KAMION FIAT 616 N/4 v dobrem stanju prodam. Telefonirati na št. 0481/82055 okrog 7. ali 19. ure.

ZA VSAKOGR NEKAJ POSEBNEGA
optika
Viki
foto-kinod
kontaktne leče
Ul. Buonarroti 6 (pr. Ul. Rossetti)
TRST Telefon 77-29-96

Pelliceria
CERVO
priporočena argovina za vaše nakupe
KRZNA, JOPE
elegančni modeli
najboljše kakovosti
NASITKI vseh vrst
Bogata izbira
Najnižje cene v naši državi
TRST - Viale XX settembre 16
Tel. 796-301

FIAT poverjeni predstavniki
GRGIČ
PADRIČE - Trst - Tel. 226-161
Prodaja novih avtomobilov in servis

OBČINA TRST

URBANISTIKA IN PROMET
Upravni odsek
Prot. št. XIII-78-122/370

OBVESTILO

Varianta št. 1 načrta za obnovo «Rimskega gledališča». Varianta je deponirana v občinskem tajništvu z možnostjo, da si jo lahko vsakdo ogleda.

ZUPAN
na osnovi sklepa občinskega sveta št. 356 z dne 12. 11. 1982, s katerim je bila sprejeta varianta št. 1 načrta za obnovo «Rimskega gledališča»;

v smislu in na osnovi določb 23. člena zakona št. 457 z dne 5. 8. 1978, 26. člena državnega zakona št. 23 z dne 9. 4. 1968 ter 43. člena državnega zakona št. 45 z dne 24. julija 1982;

obveščam:

— da je načrt zgoraj omenjene variante za 20 dni zaporedoma deponiran v glavnem tajništvu (oglasna deska) in sicer od 10. januarja 1983;

— da si jo v omenjenem roku lahko vsakdo ogleda in sicer ob delavnikih od 7. do 19. ure ter ob praznikih od 7. do 13. ure;

— da lahko v roku 20 dni, začnši z dnem po zadnjem dnevu objave in sicer od 19. februarja 1983 lastniki in posestniki, v načrt vključeni nepremičniki, predložijo ugovore. V istem roku lahko kdorkoli predloži občini pisne pripombe na ustreznem kolikovanem papirju.

Trst, dne 15. decembra 1982
ZUPAN
odv. Manlio Cecovini
GLAVNI TAJNIK
dr. Beniamino Rava

CELESTINO DANIELI

— VODOVODNI INSTALACIJSKI MATERIAL
— MANSARDNA OKNA IN PODSTREŠNE STOPNICE
— KAMINI Z IZKORISTKOM TOPLERA ZRAKA IN VODE
— OPEČNI IN SAMOTNI MATERIAL
— SAMOTNI DIMNIKI
— ZVOČNA IN TOPLOTNA IZOLACIJA
— IZOLACIJA PROTI VLAGI IN ZA VODNO TESNENJE
— OKRASNE PLOŠČE IZ STIROPORA
— FASADNI MATERIALI

34016 OPČINE (Trst)

Narodna ulica 77 — Tel. (040) 211-034

pod vsako streho...

EDI MOBILI
Zastopnik kuhinj moreluzzo
TRST Ul. Balamonti 3 - tel. 820766
Ul. Di Vittorio 12 - tel. 813301

OD TORKA, 11. 1. 83, DALJE

RAZPRODAJA

SEZONSKE KONFEKCIJE
IN ZIMSKOŠPORTNIH OBLAČIL

OD 10 DO 70% POPUSTA

MANUFAKTURA

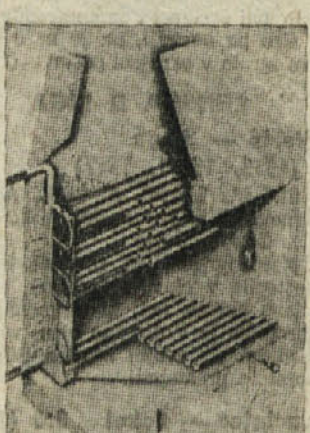
PODOBNIK

OPČINE — UL. DEI SALICI 1

Obv. občini 4. 1. 83

Keramika Brunetta

TRŽIČ - Ulica C. A. Colombo 9
Telefon (0481) 72129

Termopalex

ogreva radiatorje vse hiše z ognjem kamina:
od 10.000 do 30.000 Kcal/h
Dobite ga lahko v verzijah:
76-96-A106.

Ventilapalex

Komin s toplim ventiliranim zrakom z dejanskim donosom od 500 do 900 m³/h
Dobite ga lahko v verzijah:
60-76-96.

ALEXIA

krzna

trst - trg ospedale 2
tel. 772.303

visoka moda in konfekcija po naročilu

VOZNI RED VLAKOV

(Od 23. 5. 1982 do 28. 5. 1983)

TRST - BENETKE - BOLOGNA - RIM - REGGIO CALABRIA - CATANIA - SIRAKUZE - PALERMO - MILAN - TURIN - GENOVA - VENTIMIGLIA

ODHODI		7.11 L	Portogruaro
4.25 D	Benetke	7.28 D	Marseille - Ventimiglia
5.45 R	Milan - Genova Brignole (preko Mester) (*)		Genova P.P. - Turin - Milan - Mestre (spalni vagoni Genova - Trst in od 26. 9. tudi pogradi 2. razreda Genova - Trst - pogradi 2. razreda Turin - Trst)
6.00 R	Benetke - Bologna - Firenze (preko Benetke) (*)	7.48 E	Rim - Bologna - Mestre (spalni vagoni in pogradi 1. in 2. razreda Rim - Trst)
6.22 L	Portogruaro (od 24. 5. do 15. 5. in od 15. 9. 82 do 28. 5. 83. Ne vozi ob praznikih) (1)	9.13 D	Benetke
6.15	Portogruaro (nadomestna služba z avtobusi od 16. 6. do 14. 9. 82. Ne vozi ob praznikih) (1)	10.10 E	(Simplon express) Paris - Domodossola - Milan - Lambrate - Mestre (pogradi 1. in 2. razreda Paris - Zagreb in Paris - Beograd)
6.42 D	Benetke - Rim - Turin (preko Mester - Mila.a) - spalni vagoni Moskva - Rim (2); 1. in 2. razred Zagreb - Benetke, Budimpešta - Rim in Zagreb - Rim; spalni vagoni Moskva - Turin (samo ob petkih od 28. 5. do 24. 9.) - pogradi drugega razreda Varšava - Rim (ob ponedeljkih, četrkih in sobotah od 3. 6. do 23. 9.)	10.28 E	Lece - Bari - Bologna - Benetke (spalni vagoni in pogradi 2. razreda Lecce - Trst)
8.02 E	Benetke	10.40 E	Zeneva - Zürich - Domodossola - Milan P.G. - Mestre (pogradi 2. razreda Zeneva - Trst) (4)
9.10 R	Rim (preko Mester) (*)	13.07 D	Benetke
9.20 E	(Benetke express) Benetke	14.23 D	Milan - Benetke
10.04 L	Benetke	15.25 D	Benetke
12.35 E	(Triveneto) Benetke - Bologna - Firenze - Rim - Termini - Neapelj - Catania - Sirakuze - Palermo - Reggio Calabria (pogradi prvega in drugega razreda Catania in Palermo, pogradi drugega razreda Reggio Calabria)	16.27 E	(Triveneto) Palermo - Sirakuze - Catania - Reggio Calabria - Neapelj - Campi Flegrei - Rim - Turin - Firenze C.M. - Bologna - Benetke (pogradi 2. razreda Reggio Calabria - Trst, pogradi 1. in 2. razreda Catania - Trst in Palermo - Trst)
13.20 D	Benetke - Milan - Turin	18.30 D	Turin - Milan - Benetke
13.40 L	Portogruaro	18.42 R	Firenze - Bologna - Benetke (*)
13.58 E	Benetke	19.10 D	(Benetke express) Benetke (spalni vagoni Benetke - Beograd; Benetke - Atene samo ob četrkih in nedeljah od 27. 5. do 26. 9. 82; pogradi 2. razreda Benetke - Istanbul od 23. 5. do 23. 9. 82 in od 29. 3. do 28. 5. 83. Benetke - Skopje razen ob ponedeljkih in nedeljah, Benetke - Beograd in Benetke - Atene razen ob četrkih in nedeljah od 27. 5. do 26. 9. 82)
17.06 R	Mestre - Milan - Genova - Brignole (*) (3)	19.20 L	Portogruaro
17.13 D	Benetke - Bologna - Bari - Lecce (spalni vagoni in pogradi 2. razreda Trst - Lecce)	20.10 D	Benetke - Portogruaro
17.30 L	Benetke	20.49 R	Rim (preko Mester) (*)
18.14 L	Portogruaro	21.25 R	Genova - Brignole - Milan (preko Mester) (*)
19.08 E	(Simplon express) Benetke - Rim - Milan - Lambrate - Domodossola - Paris (pogradi 1. in 2. razreda Trst - Paris; spalni vagoni Benetke - Paris; pogradi 2. razreda Beograd - Paris, Zagreb - Paris in Benetke - Paris)	23.13 L	Benetke
19.25	Portogruaro (nadomestna služba z avtobusi od 23. 5. do 25. 9. 82)	23.27 E	Turin - Milan - Rim - Benetke (spalni vagoni Rim - Moskva (5); spalni vagoni Turin - Moskva samo ob sobotah od 23. 5. do 25. 9. 82)
19.23 L	Portogruaro (od 26. 9. 82 do 28. 5. 83)		
20.28 D	Benetke		
20.28 D	Benetke - Milan - Turin - Genova P.P. - Ventimiglia - Marseille (pogradi 2. razreda Trst - Turin; spalni vagoni Trst - Genova in od 26. 9. 82 tudi pogradi 2. razreda Trst - Genova)		
22.20 E	Mestre - Bologna - Rim (spalni vagoni in pogradi 1. in 2. razreda Trst - Rim)		
2.20 D	Benetke		
6.10	Portogruaro (nadomestna služba z avtobusi od 24. 5. do 25. 9. 82. Ne vozi ob praznikih)		
6.03 L	Portogruaro (od 27. 9. 82 do 28. 5. 83. Ne vozi ob praznikih)		

TRST - OPČINE - LJUBLJANA - BEOGRAD - BUDIMPEŠTA - SOFIJA - ATENE - ISTANBUL - MOSKVA

ODHODI		PRIHODI	
10.35 E	(Simplon express) Opčine - Ljubljana - Zagreb - Beograd (pogradi 2. razreda Paris - Zagreb in Paris - Beograd)	5.10 D	Varšava - Budimpešta - Zagreb - Ljubljana - Opčine (spalni vagoni Moskva - Turin samo ob petkih od 23. 5. do 24. 9. 82 - spalni vagoni Moskva - Rim (5); pogradi 2. razreda Varšava - Rim samo ob ponedeljkih, četrkih in sobotah od 3. 6. do 23. 9. 82)
13.35 L	Opčine - Ljubljana (1) (3)	8.36 E	(Benetke express) Istanbul - Skopje - Atene - Beograd - Ljubljana - Opčine
14.48 L	Opčine - Ljubljana (2) (3)	9.46 D	Ljubljana - Opčine (1) (3)
16.48 D	Opčine - Ljubljana (1) (3)	10.34 D	Ljubljana - Opčine (2) (3)
17.48 D	Opčine - Ljubljana (2) (3)	13.35 L	Ljubljana - Opčine (1) (3)
18.28 D	Opčine - Ljubljana (1) (3)	14.35 L	Ljubljana - Opčine (2) (3)
19.28 D	Opčine - Ljubljana (2) (3)	16.38 D	Ljubljana - Opčine (1) (3)
20.08 E	(Benetke express) Opčine - Ljubljana - Beograd - Skopje - Atene - Istanbul (spalni vagoni in pogradi 2. razreda Beograd - Paris in Zagreb - Paris)	17.38 D	Ljubljana - Opčine (2) (3)
20.20	Opčine (nadomestna služba z avtobusi od 23. 5. do 25. 9. 82)	18.48 E	(Simplon express) Beograd - Zagreb - Ljubljana - Opčine (pogradi 2. razreda Beograd - Paris in Zagreb - Paris)
20.20 L	Opčine (od 26. 9. 82 do 28. 5. 83)	21.48	Opčine (nadomestna služba z avtobusi od 23. 5. do 25. 9. 82)
23.52 D	Opčine - Ljubljana - Zagreb - Budimpešta - Varšava (pogradi 2. razreda Rim - Varšava samo ob torkih, petkih in nedeljah od 4. 6. do 24. 9. 82); spalni vagoni Rim - Moskva (4); spalni vagoni Turin - Moskva samo ob sobotah od 29. 5. do 25. 9. 82)	21.30 L	Opčine (od 26. 9. 82 do 28. 5. 83)
			(1) Vozi od 27. 9. 82 do 26. 3. 83
			(2) Vozi od 24. 5. do 25. 9. 82 in od 28. 3. do 28. 5. 83
			(3) Ne vozi ob praznikih
			(4) Ne vozi ob sobotah (od 23. 5. do 24. 9.)
			(5) Ne vozi ob petkih (od 23. 5. do 23. 9. 82) in ob sredah od 25. 9. 82